

การกระทำและผลในกฎหมายอาญา
: ศึกษาแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาของไทยและต่างประเทศ

โดย

นายพลสิทธิ์ จิระสันติมนโน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายอาญา

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

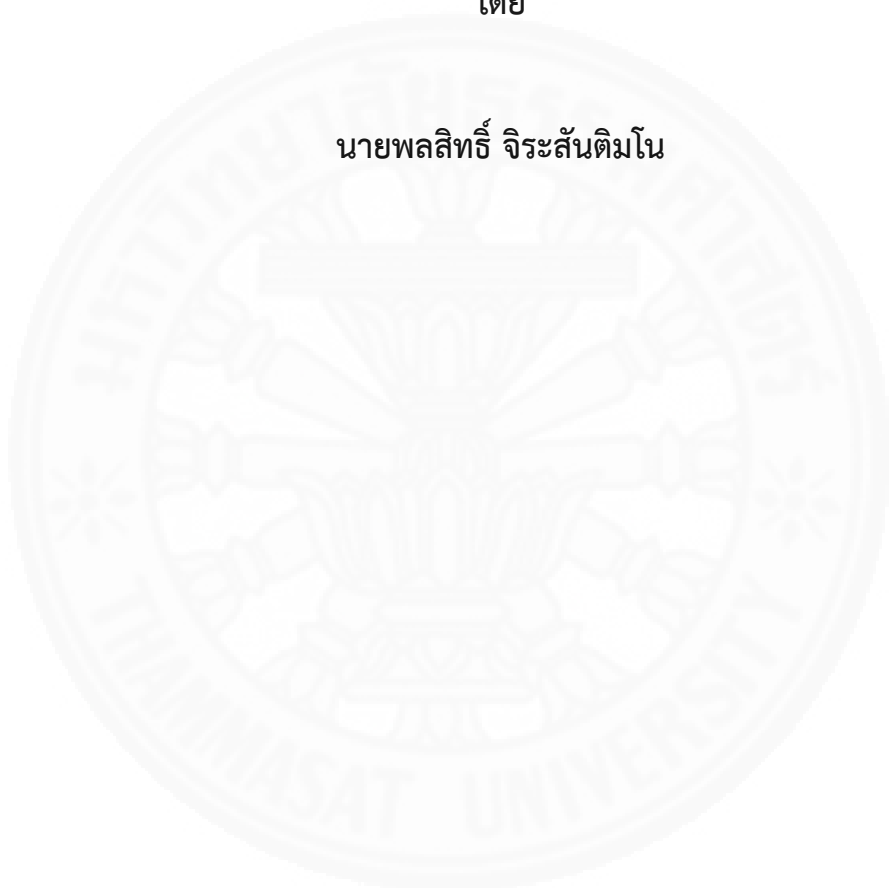
ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การกระทำและผลในกฎหมายอาญา
: ศึกษาแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาของไทยและต่างประเทศ

โดย

นายพลสิทธิ์ จิระสันติมน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายอาญา

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ACTS AND CONSEQUENCES IN CRIMINAL LAW
: STUDY ON THE DECISION OF SUPREME COURT
OF THAILAND AND OF THE OTHERS

BY

MR. PHONSIT CHIRASANTIMANO

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF LAWS

CRIMINAL LAW

FACULTY OF LAW

THAMMASAT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2015

COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะนิติศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นายพลสิทธิ์ จิระสันติมน

เรื่อง

การกระทำและผลในกฎหมายอาญา : ศึกษาแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาของไทยและต่างประเทศ

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2559

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปกป้อง ศรีสนิท)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รณกรณ์ บุญมี)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ ดร. สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์)

คณบดี

(ศาสตราจารย์ ดร. อุดม รัฐอมฤต)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การกระทำและผลในกฎหมายอาญา : ศึกษาแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาของไทยและต่างประเทศ”
ชื่อผู้เขียน	นายพลสิทธิ์ จิระสันติมน
ชื่อปริญญา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	กฎหมายอาญา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. ปกป้อง ศรีสันท
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

ในการพิจารณาความรับผิดชอบตามกฎหมายตามโครงสร้างความรับผิดชอบนั้นประกอบด้วย (1) การกระทำ (2) ถ้าความผิดนั้นต้องการผลก็ต้องพิจารณาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล (3) ครอบงำประกอบภายนอก (4) ครอบงำประกอบภายใน (5) อำนาจกระทำ และ (6) เหตุยกเว้นโทษ โดยในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเป็นตัวกำหนดองค์ประกอบภายนอกของความผิดที่ต้องการผล การพิสูจน์ว่าผลเกิดขึ้นจากการกระทำใดจึงเป็นข้อสำคัญที่ต้องมีหลักคิด

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความมุ่งหมายที่จะอธิบายวิธีคิดว่าผลเกิดจากการกระทำของผู้ใดว่ามีวิธีคิดหรือมีเงื่อนไขเช่นไร ซึ่งโดยทั่วไปจะใช้ทฤษฎีเงื่อนไข เว้นแต่กรณีที่ทำหน้าที่ต้องรับโทษหนักขึ้นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 จึงจะใช้หลักผลธรรมดา ซึ่งหมายถึงผลที่บุคคลทั่วไปสามารถคาดหมายได้นั่นเอง

นอกจากนี้การนำหลักทฤษฎีเงื่อนไขมาปรับใช้ โดยที่มีเหตุแทรกแซง ก็สามารถเป็นผลธรรมดาได้ ถ้าเหตุแทรกแซงหรือเงื่อนไขนั้นเป็นผลธรรมดาที่อาจจะเกิดขึ้นได้เช่นนั้น หรือมีเหตุแทรกแซงที่คนทั้งหลายคาดหมายได้

ดังนั้นการศึกษาหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล (Causation) ในกฎหมายอาญา ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้กระทำโดยรวบรวมค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ตลอดจนหลักเกณฑ์ในทางทฤษฎีและคำพิพากษาของศาลในเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ทั้งของไทยและของศาลต่างประเทศ เพื่อสามารถที่จะนำมาอธิบายและให้เห็นว่าแนวคิดของศาลไทยนั้นมีความถูกต้องสมบูรณ์และมีข้อน่าคิดอย่างไร รวมถึงให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนในปรับใช้แนวความคิดเชิง

ทฤษฎีในเรื่องการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายอาญา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทฤษฎีเงื่อนไข ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม ผลโดยตรง ผลธรรมดาแล้ว ยังจะได้พิจารณาถึงเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นระหว่างการกระทำที่จะก่อให้เกิดผลตามมา ซึ่งอาจจะเป็นผลที่เป็นเหตุร่วม เหตุเร่ง และเหตุตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่อาจเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบในผลของผู้กระทำได้ เพื่อให้การวินิจฉัยความรับผิดชอบทางอาญาที่ต้องการผลหรือความรับผิดชอบที่ทำให้ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะผลมีวิธีคิดและหลักทฤษฎีที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

โดยสรุปแล้วในการศึกษาจะพบว่าในเรื่องของทฤษฎีเงื่อนไขหรือที่ศาลไทยเรียกว่าผลโดยตรงกับทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมหรือที่เรียกว่าผลธรรมดา ที่จะทำให้ผู้กระทำต้องได้รับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 63 ว่าในส่วนของกรณีทฤษฎีเงื่อนไขหรือผลโดยตรงนั้น แม้ผลที่เกิดจะผิดธรรมดาไปบ้างหากผลไม่เกินความตั้งใจ ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบในผลนั้น

ส่วนกรณีทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมหรือผลธรรมดา เป็นเรื่องพิจารณาว่าผลของการกระทำจะต้องเป็นผลที่บุคคลทั่วไปสามารถคาดการณ์ได้ ซึ่งเป็นเหตุที่จะทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63

ดังนั้นทฤษฎีเงื่อนไขกับทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมหรือผลธรรมดา อาจมีความใกล้เคียงกันเพราะทฤษฎีเงื่อนไขถูกจำกัดโดยเหตุแทรกแซง ซึ่งบุคคลธรรมดาสามารถคาดหมายได้ ซึ่งก็เป็นผลธรรมดาอย่างหนึ่ง แต่ในกรณีที่ผู้กระทำมีความตั้งใจให้เกิดผลขึ้น ก็นำเอาทฤษฎีเงื่อนไขมาใช้ได้เพราะไม่ใช่ผลที่จะทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นนั่นเอง

คำสำคัญ: ทฤษฎีเงื่อนไข, ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม, เหตุแทรกแซง, ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

Thesis Title	ACTS AND CONSEQUENCES IN CRIMINAL LAW : STUDY ON THE DECISIONS OF THE SUPREME COURT OF THAILAND AND OF THE OTHERS
Author	Mr. Phonsit Chirasantimano
Degree	Master of Laws
Major Field/Faculty/University	Criminal Law Faculty of Law Thammasat University
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Pokpong Srisanit
Academic Years	2015

ABSTRACT

In compliance with the structure of criminal liabilities, the following elements must be proved: (1) act; (2) causation, if such crime needs consequences; (3) external elements; (4) mental elements (or internal elements); (5) justification and (6) excuse. Causation can be identified as external elements of any offence, and thus, it is essential to consider whether or not consequences are led by such act. A proof of consequences is one of the key elements requiring an accurate principle of law.

This thesis is aimed at illustrating a conceptual framework for the determination of whether a consequence of an individual act has legal methods and specific requirements, known as “the condition theory”. In the event that such a consequence brings about a higher degree of punishment to an offender under section 63 of Penal Code, “the concept of ordinary cause” is required to such an extent that the result can be expected by ordinary persons.

However, the ordinary cause will also occur if there is an intervening cause while applying this condition theory. Such an intervening cause reflects as the ordinary cause which may normally occur or it can be expected by ordinary persons.

At the core of this thesis, it addresses that a study of the causation in the criminal law through compiling and reviewing of the above-mentioned concepts and

principles is necessary. In order to demonstrate this, the basic principles of the causation and all related decisions of the courts both in Thai and foreign are examined. An evaluation of accuracy and completion of the Thai court's decisions is made so that the comprehensive understanding of applying the theoretical concepts and the judicial applications of the causation is elaborated. As such, this thesis not only reviews the relevant issues of the causation, namely the condition theory, the adequate cause theory, the principle of direct cause and the ordinary cause, it also puts an emphasis on the intervening cause involving the relationship between acts and consequences. It seems obvious that those intervening causes could lead to combined causes, accelerated causes as well as neutralized causes which may alter liabilities of offenders. This helps to clarify legal methods and principles in relation to an adjudication of criminal liabilities either requiring consequences or making offenders receiving higher punishment.

The study shows that the condition theory, known as the direct cause, and the adequate cause theory which is referred by the Thai courts as the concept of ordinary cause have direct impacts on an offender for obtaining a greater punishment under section 63 of Penal Code. This provision provides further that even if the consequences differ from its normal but not exceeding an intention, such an offender is still entitled to plead guilty.

As for the adequate cause theory (or the concept of ordinary cause), it is necessary to consider whether or not such consequences can be expected by an ordinary person. This ground of offence is applied for severe punishment under section 63.

As such, the condition theory and the adequate cause theory (or the concept of the ordinary cause) may share some similarities. The condition theory is limited by intervening causes which can be expected by ordinary persons, that is the concept of ordinary cause. However, in the case where an offender intends to have such consequences, the condition theory shall also be applied because it does not affect an offender for having higher punishment.

Keywords: condition theory, adequate cause theory, intervening theory, causation

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การกระทำและผลในกฎหมายอาญา ศึกษาแนวคำพิพากษาศาลฎีกาของไทยและต่างประเทศ” ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยความช่วยเหลือ ความรัก ความเมตตาและความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจากคณาจารย์และบุคคลอื่นๆ หลายท่าน ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ผู้เขียนต้องขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ที่รับเป็นประธานกรรมการสอบ รวมทั้งได้ให้ข้อคิด ความรู้และให้คำชี้แนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขในการจัดทำเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ และท่านรองศาสตราจารย์ ดร.ปกป้อง ศรีสนิท ที่ได้รับเป็นกรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ซึ่งได้ให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ข้อมูล และให้คำปรึกษาตรวจสอบและแก้ไขตลอดจนให้คำชี้แนะต่างๆ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างใกล้ชิด ขอขอบพระคุณ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รณกรณ์ บุญมี ที่กรุณาได้รับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์และได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เขียน และขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ ที่ให้ความกรุณาได้รับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำ พร้อมทั้งข้อคิดที่เป็นประโยชน์ ผู้เขียนขอขอบพระคุณในความกรุณาของอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูงอย่างหาที่เปรียบมิได้

นอกจากนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสมชาย คุณแม่วนิดา จิระสันติโมนและขอขอบคุณบุคคลในครอบครัวที่ส่งเสริมและให้การสนับสนุนแก่ผู้เขียนเป็นอย่างมาก รวมทั้งผู้เขียนขอขอบคุณ น้องรัชฎา เกษรางกูล และเพื่อนๆ ทุกคนที่มีส่วนสำคัญที่ช่วยให้การสนับสนุนขอขอบคุณคุณคุณณรงค์ดี วิเศษรจนา ที่เป็นบุคคลสำคัญในการช่วยให้คำปรึกษา ตลอดจนเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษา เจ้าหน้าที่ห้องสมุดสัญญาธรรมและคุณวราภรณ์ สุดใจดี ผู้ที่ให้ความเมตตาแก้ไขข้อมูลแก่ผู้เขียนในทุกเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณ กานดา โลกเศกกระวี ผู้ให้กำลังใจแก่ผู้เขียนตลอดระยะเวลาการศึกษา ทั้งยังผลักดันให้ผู้เขียนก้าวผ่านความท้อแท้และความเหน็ดเหนื่อยจนทำให้วิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและคุณความดีที่ได้รับจากประโยชน์เหล่านี้ผู้เขียนขอมอบแต่คณาจารย์ทุกท่านและบุคคลที่กล่าวมาทั้งหมด

นายพลสิทธิ์ จิระสันติโมน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา	3
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	3
1.4 ขอบเขตวิธีการศึกษา	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 หลักการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในความรับผิดชอบทางอาญา	5
2.1 ลักษณะความรับผิดชอบทางอาญา	5
2.1.1 ความผิดที่ต้องการให้ผลเกิด	5
2.1.2 ความผิดที่ไม่จำเป็นต้องมีผลเกิด	6
2.2 แนวคิดทฤษฎีการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล	7
2.2.1 ทฤษฎีที่ถือเอาน้ำหนักแห่งเหตุเป็นประमाण	8
2.2.2 ทฤษฎีที่ถือเอาคุณสมบัติแห่งเหตุเป็นประमाण	9
2.2.3 ทฤษฎีเหตุใกล้ชััด	9
2.2.4 ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม	10
2.2.5 ทฤษฎีเงื่อนไข	12
2.2.6 ทฤษฎีที่นำมาปรับใช้ในประเทศไทย	15

2.3 แนวคิดเรื่องเหตุแทรกแซง	16
2.3.1 เหตุแทรกแซงอันเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น	17
2.3.2 ผู้เสียหายกระทำให้เกิดเหตุแทรกแซง	17
2.3.3 ผู้กระทำความผิดก่อเหตุแทรกแซง	18
2.3.4 เหตุแทรกแซงที่เกิดจากเหตุธรรมชาติ	19
2.4 การปรับใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายไทย	20
2.4.1 การปรับใช้หลักตามความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญา ที่ต้องนำผลธรรมตามาวินิจฉัย	21
2.4.1.1 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน	21
2.4.1.2 ความผิดเกี่ยวกับเพศ	25
2.4.1.3 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย	29
2.4.1.4 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง	34
2.4.1.5 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	38
2.4.2 การปรับใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและ ผลตามแนวคำวินิจฉัยของศาล	42
2.4.2.1 การปรับใช้หลัก “ผลโดยตรง” เมื่อผลเกิดขึ้นกว่าที่ผู้กระทำตั้งใจ	42
2.4.2.2 กรณีผลเกิดขึ้นกว่าที่ผู้กระทำตั้งใจปรับใช้หลัก “ผลธรรมดา”	44
2.4.2.3 หลัก “เหตุแทรกแซง” ที่เกิดขึ้นใหม่แทรกกระหว่าง การกระทำและผลที่เกิดขึ้น	47
บทที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายต่างประเทศ	50
3.1 ทฤษฎีเงื่อนไข	50
3.2 ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม	66
บทที่ 4 ความรับผิดชอบในผล	74
4.1 ความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากเหตุหลายเหตุ (เหตุร่วม)	79
4.2 ความรับผิดชอบที่ทำให้ผลเกิดเร็วขึ้น (เหตุเร่ง)	82
4.3 เหตุที่ตัดความสัมพันธ์ที่ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบ (เหตุตัด)	85

(8)

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	91
5.1 บทสรุป	91
5.2 ข้อเสนอแนะ	100
บรรณานุกรม	104
ประวัติผู้เขียน	111

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

กฎหมายอาญาเป็นบทบัญญัติทางกฎหมายที่ใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิด จึงต้องพิจารณาตัวผู้ที่ทำให้เกิดผลเป็นความผิด โดยเฉพาะกรณีความรับผิดทางอาญาที่ต้องการผลดังกล่าวมีความผิดฐานฆ่าคนตาย ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย เป็นต้น การกระทำความผิดของบุคคลที่ก่อให้เกิดผลอาจเกิดจากสาเหตุหลายเหตุซึ่งหากไม่แยกแยะให้ดีแล้วย่อมไม่เป็นการยุติธรรมหากกำหนดให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะต้องรับผิดในผลอันเกิดจากทุกๆ เหตุที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำของตน กฎหมายจึงต้องจำกัดผลเท่าที่เห็นว่าเป็นการสมควรจะเอาผิดแก่ผู้กระทำได้

กรณีการพิจารณาความรับผิดทางอาญาที่ต้องการผล ซึ่งกำหนดให้บุคคลต้องรับผิดในผลของการกระทำ กฎหมายต้องมีการค้นหาการกระทำที่เป็นสาเหตุให้เกิดผลนั้น และพิจารณาว่าการกระทำนั้นมีความสัมพันธ์ในการก่อให้เกิดผลหรือไม่ เนื่องจากการบังคับลงโทษบุคคลในทางอาญา จะทำได้แต่เฉพาะบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในผลอันเนื่องมาจากการกระทำของเขาเท่านั้น ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดในผลที่เกิดขึ้นหากผลนั้นไม่ได้เกิดจากเจตนาของตน

ในเรื่องหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนั้น แท้จริงแล้วเป็นแนวคิดซึ่งว่าด้วยความเป็นเหตุเป็นผล โดยหลักแล้วการพิจารณาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลได้มีการพัฒนาจากหลักทฤษฎีง่ายๆ ขยายแนวความคิดออกไปสู่หลักทฤษฎีที่สามารถแก้ไขความไม่ชอบธรรมขึ้นมาได้ โดยได้เปิดโอกาสให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจ ในการพิจารณาพิพากษาเพื่อความยุติธรรมไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นในการพิจารณาอรรถคดี และเพื่อกำหนดขอบเขตความรับผิดทางอาญา ไม่ให้ผู้กระทำความผิดรับผิดต่อผลร้ายอันเกิดขึ้นจากการกระทำของตน โดยที่ตนไม่มีเจตนา ไม่อาจคาดเดาผลที่เกิดขึ้นได้ หรือห่างไกลจากเหตุแห่งการกระทำเป็นอันมาก ผู้กระทำความผิดจึงไม่สมควรที่จะต้องรับโทษจากผลอันนั้น ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะค้นหาหลักเกณฑ์ที่ดีที่สุดมาพิจารณาใช้ในการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญา

อย่างไรก็ดีเราพบว่าการศึกษาหลักเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนั้น เป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนในการพิสูจน์ว่า ผู้กระทำความผิดสมควรที่จะได้รับโทษหรือไม่ เนื่องจากเมื่อพิจารณาตามแนวการใช้การตีความของศาลก็ยังคงมีความคลุมเครือไม่กระจ่างชัดว่า กรณีใดผู้กระทำสมควรจะต้องรับผิดในผลที่ตนกระทำ หรือกรณีใดผู้กระทำสมควรที่จะได้รับโทษหนักขึ้น เพราะผลที่เกิดขึ้นนั้นเกินไปกว่าเจตนาของเขา หรือกรณีใดที่ไม่ต้องรับโทษหนักขึ้นจากการกระทำ

ความผิดของตน แนวคำพิพากษาของศาลฎีกาจึงยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอและบางครั้งยังมีความสับสนในการนำมาปรับใช้เพื่อวินิจฉัยอรรถคดี

กรณีตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่มีข้อเท็จจริงว่า ผู้ตายถูกยิงได้รับบาดเจ็บ และถึงแก่ความตายหลังเกิดเหตุ 9 เดือนเศษ เมื่อความตายสืบเนื่องมาจากบาดแผลที่ถูกยิง แม้จะเกิดขึ้นเนื่องจากการรักษาไม่ดีจนบาดแผลติดเชื้อ ก็เป็นผลธรรมดาอันสืบเนื่องมาจากการกระทำของจำเลย เมื่อจำเลยยิงผู้ตายโดยเจตนาฆ่า จำเลยจึงต้องรับผิดชอบฆ่าผู้ตายโดยเจตนา¹

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวข้างต้นได้มีนักวิชาการตั้งข้อสังเกตว่า “ข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องนี้ จำเลยมีเจตนาฆ่าผู้ตายตั้งแต่แรก และในที่สุดผู้ตายก็ตายสมเจตนา ความตายจึงไม่ใช่ผลที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น การวินิจฉัยว่า ความตายสัมพันธ์กับการกระทำของจำเลยเพียงใดหรือไม่ จึงไม่ต้องใช้หลักผลธรรมดา ตามมาตรา 63 การที่ศาลฎีกาใช้คำว่าผลธรรมดา จึงไม่น่าจะเป็นกรณีผลธรรมดาตามความหมายของมาตรา 63”²

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างคำพิพากษาอีกเรื่องหนึ่งที่อธิบายถึงปัญหาในการใช้หลักเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลกล่าวคือในแนวคำพิพากษาดังกล่าวจำเลยได้มีการทำร้ายจนโจทก์ได้รับอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297 (5) ซึ่งจำเลยฎีกาว่าจำเลยมีเจตนาทำร้ายโจทก์เพียง 295 ไม่มีเจตนาพิเศษหรือประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลว่าการทำร้ายนั้นจะทำให้โจทก์ได้รับอันตรายสาหัสได้เลย และศาลได้มีคำวินิจฉัยในเรื่องดังกล่าวว่า ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297 (5) นั้นแม้จำเลยจะทำร้ายผู้เสียหายโดยมิได้เจตนาทำให้แท้งลูก แต่เมื่อผลจากการทำร้ายนั้นทำให้หญิงต้องแท้งลูกแล้ว จำเลยก็ต้องมีความผิดตามมาตรา 297 (5)³ ซึ่งในทางทฤษฎีต้องถือการกระทำดังกล่าวของจำเลยที่กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297(5) จะต้องเป็นผลธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 ที่เป็นผลจากการที่จำเลยทำร้ายร่างกายหญิงอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295

ในการศึกษาหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ได้มีการนำเอาทฤษฎีเงื่อนไขและทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาเป็นหลักในการวินิจฉัยความรับผิดชอบทางอาญา แต่ในคำพิพากษาของศาลจะมีการปรับใช้คำว่า “ผลโดยตรง” และ “ผลธรรมดา” แทนการใช้คำว่าทฤษฎีเงื่อนไขและทฤษฎี

¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1478/2528 น. 408

² เกียรติขจร วิัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทยจำกัด), 2551), น. 335.

³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1001/2547 น. 224.

เหตุที่เหมาะสมในคำพิพากษาศาลฎีกา ทำให้การพิจารณาในกรณีของผลที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 63 ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

1.2 วัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา

1.2.1 ศึกษาทฤษฎีเงื่อนไขและทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมว่าทฤษฎีใดที่ศาลไทยนำมาปรับใช้

1.2.2 ศึกษาแนวทางในการพิจารณาผลของการกระทำความผิดที่เกิดจากเหตุแทรกแซงของศาลฎีกาไทย

1.2.3 ศึกษาวิเคราะห์คำพิพากษาของศาลว่ามีหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยความรับผิดในผลของผู้กระทำที่จะต้องรับโทษหนักขึ้น

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การวินิจฉัยในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลระหว่างการรับโทษหนักขึ้นของผู้กระทำความผิดโดยผลของการกระทำ กับการรับโทษหนักขึ้นของการกระทำความผิดโดยผลของกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็ทฤษฎีเงื่อนไข ผลธรรมดา หรือผลโดยตรงเป็นเรื่องเดียวกันหรือแตกต่างกันอย่างไรหรือไม่

1.4 ขอบเขตวิธีการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร ตำรากฎหมาย บทความทางวิชาการ และศึกษาบทบัญญัติทางกฎหมายของทั้งในประเทศ และต่างประเทศ โดยจะมุ่งเน้นในส่วนองทฤษฎีต่างๆ รวมถึงการพิจารณาศึกษาคำพิพากษาของศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง ทั้งของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 มีความเข้าใจถึงทฤษฎีเงื่อนไขและทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมว่าทฤษฎีใดที่เหมาะสมที่ศาลไทยจะนำมาปรับใช้ในการพิพากษาคดี

1.5.2 มีความเข้าใจถึงแนวทางการพิจารณาความผิดของผู้กระทำและแนวทางในการพิจารณาความผิดแท้จริงของศาลไทย

1.5.3 สามารถวิเคราะห์คำพิพากษาของศาลไทยว่ามีหลักเกณฑ์ในการตัดสินความรับผิดชอบของผู้กระทำที่จะต้องรับโทษหนักขึ้นอย่างไร

1.5.4 สามารถนำข้อสรุปที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนากฎหมายไทยต่อไป

บทที่ 2

หลักการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในความรับผิดทางอาญา

ในการพิจารณาความรับผิดทางอาญา เมื่อได้มีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นแล้ว หากเป็นความผิดที่ต้องการผลตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ก็ต้องพิจารณาว่าการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลด้วยหรือไม่ จึงต้องมีหลักคิดว่า ผลเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นหรือไม่ เรียกว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล หากผลเกิดขึ้นจากการกระทำผู้กระทำก็ต้องรับผิดในผลนั้น หากผลที่เกิดขึ้นไม่มีความสัมพันธ์หรือห่างไกลจากการกระทำ ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดในผลนั้น อันเป็นการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำความผิดและผลตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งเกิดขึ้นจากการกระทำเช่นนั้น¹ จึงต้องทำความเข้าใจลักษณะของความรับผิดทางอาญาอันเกี่ยวกับผลก่อน แล้วจึงศึกษาทฤษฎีที่นำมาใช้ แนวคิดเรื่องเหตุแทรกแซง และการปรับใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายไทย

2.1 ลักษณะความรับผิดทางอาญา

ในประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิดนั้น เมื่อทำการวิเคราะห์ฐานความผิดทางอาญาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความต้องการผลที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการลงมือกระทำความผิด สามารถจำแนกได้ 2 ประเภทดังนี้²

2.1.1 ความผิดที่ต้องการให้ผลเกิด

ความผิดที่ต้องการผลก็คือ ความผิดที่ต้องมีผลต่อเนื่องซึ่งเกิดจากการกระทำนั้น จึงจะเป็นความผิดสำเร็จ แม้ผู้กระทำความผิดจะมีได้มีเจตนาชั่วร้าย แต่ผลของการกระทำก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ดังกรณีความผิดที่กระทำโดยไม่เจตนา โดยประมาท หรือความผิดที่ผลแห่งการกระทำเกิดขึ้นเกินกว่าเจตนาเหล่านี้ กฎหมายจึงต้องลงโทษเพื่อให้รู้จักระมัดระวังและเพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ผลของการกระทำความผิดจึงเป็นสิ่งที่จำต้องนำมาพิจารณา

¹ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญาภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 21, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), น. 59.

² ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 16, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), น. 57-59.

เพราะกฎหมายได้กำหนดความผิดไว้ตามความร้ายแรงแห่งผลที่เกิดจากการกระทำนั้น³ เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตายตามมาตรา 288 หากผู้ถูกฆ่าถึงแก่ความตายและความตายสัมพันธ์กับการฆ่า ผู้ฆ่าก็มีความผิดตามมาตรา 288 แต่ถ้าความตายของผู้ถูกฆ่าไม่สัมพันธ์กับการฆ่า ผู้ฆ่าก็มีความผิดเพียงฐานพยายามฆ่าคนตายตามมาตรา 288 และมาตรา 80 เท่านั้น⁴

ความผิดที่ต้องการผลซึ่งปรากฏตามมาตราอื่นๆ เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนาตามมาตรา 290 ความผิดฐานทำร้ายรับอันตรายสาหัสตามมาตรา 297 ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามมาตรา 291 หรือความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุผู้อื่นรับอันตรายสาหัสตามมาตรา 300⁵

2.1.2 ความผิดที่ไม่จำเป็นต้องมีผลเกิด

ในปัจจุบันความรับผิดทางอาญาบางฐานความผิด ไม่ถือเอาผลของการกระทำมาเป็นหลักในการลงโทษผู้กระทำความผิดอาญา เมื่อมีการกระทำสิ่งที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดขึ้น ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะก่อให้เกิดผลความเสียหายขึ้นหรือไม่ก็ตาม ผู้กระทำก็จะต้องรับผิด ทั้งที่มิได้มีผลอันเป็นความเสียหายเกิดขึ้น เนื่องจากการกระทำนั้นๆ ได้แสดงให้เห็นถึงเจตนาที่จะกระทำความผิดต่อกฎหมาย อันเป็นภัยต่อสังคม กฎหมายจึงลงโทษโดยพิจารณาจากจิตใจของผู้กระทำเป็นสำคัญ กฎหมายมิได้ยึดถือเอาผลเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำเป็นหลักในการลงโทษ⁶

ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานตามมาตรา 137 ซึ่งเมื่อแจ้งความเท็จก็เป็นความผิดแล้ว เจ้าพนักงานจะเชื่อหรือไม่เชื่อถ้อยคำที่แจ้งก็เป็นความผิดสำเร็จ เช่นเดียวกับความผิดฐานเบิกความเท็จต่อศาลตามมาตรา 177 ศาลจะเชื่อถ้อยคำที่ผู้กระทำเบิกความเท็จหรือไม่ ก็เป็นความผิดที่สำเร็จ แต่กรณีที่เจ้าหน้าที่ไม่เข้าใจสิ่งที่แจ้งก็เป็นความผิดฐานพยายามได้

ความผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการผลนี้ กรณีจะเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชรา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 306 และมาตรา 307

³ โกเมน ภัทรภิรมย์. “ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลแห่งการกระทำ”, บทบัญญัติ, ปีที่ 30, น. 104, (2516)

⁴ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทยจำกัด), 2551), น. 310.

⁵ หยุด แสงอุทัย, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1, น. 60.

⁶ โกเมน ภัทรภิรมย์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3, น. 103.

เพียงผู้กระทำได้ทอดทิ้งเด็กไว้ในลักษณะตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ก็เป็นความผิดแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องมีผลต่อเนื้อใด ๆ เกิดขึ้น หากจะมีผลต่อเนื้ออย่างใด ๆ ขึ้นก็ไม่ใช่ความผิดฐานนี้ กฎหมายจะกำหนดถึงผลที่รับอันตรายสาหัส ผู้ทอดทิ้งก็ต้องรับผิดตามมาตรา 308 เป็นต้น อันมีข้อน่าสังเกตที่น่าสนใจว่า กรณีกฎหมายบัญญัติความผิดที่ไม่ต้องการผล กฎหมายจะใช้ถ้อยคำทำนองว่า “น่าจะเป็นอันตราย” (มาตรา 220 , 221 , 225, 231 เป็นต้น)⁷

ภายหลังจากการศึกษาลักษณะความผิดทางอาญา เราพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจะเป็นผลที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับผิดหรือไม่ เป็นปัญหาในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ซึ่งปัญหาดังกล่าวจำกัดเฉพาะแต่ในกรณีความผิดที่ต้องการผลเท่านั้น โดยไม่รวมถึงกรณีของความผิดที่ไม่ต้องการผล เพราะหากผลที่เกิดขึ้นเป็นผลที่ถือได้ว่าเกิดจากการกระทำของผู้กระทำแล้ว ผู้กระทำก็ต้องรับผิดในความผิดฐานสำเร็จ หากไม่ใช่ผู้กระทำก็รับผิดเพียงแค่ว่าความผิดฐานพยายามกระทำความผิด⁸ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าเฉพาะความผิดที่จำต้องเกิดผลขึ้นจึงเป็นความผิดสำเร็จ จึงต้องพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ส่วนความผิดที่ไม่จำต้องมีผลเกิด ก็เป็นความผิดสำเร็จได้นั้น ไม่จำเป็นต้องพิจารณาหลักเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ซึ่งก็คือ ไม่ต้องพิจารณาว่า ผลที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการกระทำนั้น ๆ หรือไม่ เพราะผลจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นก็เป็นความผิดสำเร็จเช่นกัน ดังนั้น เฉพาะการกระทำความผิดซึ่งต้องการผลความเสียหายเกิดขึ้น จึงจะนำการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลมาปรับใช้⁹

2.2 แนวคิดทฤษฎีการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ในเรื่องหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายอาญานั้นจะต้องมีผลของการกระทำเกิดขึ้นมา ผลของการกระทำนี้ส่วนใหญ่จะเป็นผลซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน บุคคลหรือส่วนรวม เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ผลของการกระทำที่เกี่ยวกับการกระทำนั้นคือมีคนตาย หรือความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ผลของการกระทำที่เกี่ยวกับการกระทำนี้

⁷ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, *อ่างแล้ว เชิงอรรถที่ 2*, น. 58.

⁸ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, *วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาด้วยหลักกฎหมายอาญาเยอรมัน*, (กรุงเทพมหานคร: เจริญรัฐการพิมพ์, 2558), น. 33.

⁹ *เพ็งอ่าง*, น.55.

คือการบาดเจ็บ¹⁰ ซึ่งหลักดังกล่าวเป็นรูปแบบของการศึกษาถึงกลุ่มของความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลโดยพิจารณาสิ่งที่เชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน

การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล เป็นปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากการกระทำนั้นๆ หรือไม่ ผู้กระทำสมควรต้องรับผิดชอบในผลแห่งการกระทำของตนเพียงใด อันเป็นปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลแห่งการกระทำที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญา อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดยอมสำเร็จลงได้จะต้องมีผลเกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวอิริยาบถในพฤติการณ์นั้น¹¹ เพราะผลทุกอย่างย่อมเกิดจากแต่เหตุ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะศึกษาถึงลักษณะของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายอาญามาพิเคราะห์ในแง่มุมต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง¹² ซึ่งนักนิติศาสตร์ได้วางทฤษฎีไว้หลายแนวคิดด้วยกันดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีที่ถือเอาน้ำหนักแห่งเหตุเป็นประमाण (The theory of dynamic cause)¹³

แนวคิดของทฤษฎีนี้วางหลักว่า ผู้กระทำการใดๆ ซึ่งเป็นการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นเหตุของการกระทำที่มีน้ำหนักมาก และมีผลให้เกิดผลความเสียหายขึ้น ก็ต้องถือว่าการกระทำของผู้นั้นเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผลขึ้น เช่น นายแดง ยิง นายดำบาดเจ็บขณะเดินข้ามถนนถูก นายเขียว ขับรถมาด้วยความเร็วสูงชน นายดำ ตาย ดังนั้นการที่ นายเขียว ขับรถชน นายดำ เป็นการกระทำที่มีน้ำหนักมากที่สุดที่ทำให้ นายดำ ถึงแก่ความตาย จึงต้องถือว่าความตายไม่ได้เกิดขึ้นจากการยิงของ นายแดง แต่เกิดขึ้นจากการถูกรถชนจากการกระทำของนายเขียว

ทำให้จากการศึกษาจะพบว่าทฤษฎีนี้มีข้อบกพร่องเนื่องจากตัวอย่างข้างต้นที่ไม่อาจกล่าวได้ว่าเหตุไหนมีน้ำหนักมากกว่าเหตุไหนทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการนำมาปรับใช้เพื่อพิจารณาวินิจฉัยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในความรับผิดของคู่กรณี

¹⁰ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, กฎหมายเบื้องต้นทางธุรกิจ, พิมพ์ครั้งที่ 15, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), น. 381-382.

¹¹ จิตติ ดิงศรัทธี, กฎหมายอาญาภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 11, (นนทบุรี : บริษัท ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง จำกัด , 2555), น. 127.

¹² ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, มุมมองใหม่ในกฎหมายอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2556), น. 90 - 91.

¹³ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 2 , น. 59.

2.2.2 ทฤษฎีที่ถือเอาคุณสมบัติแห่งเหตุเป็นประมาณ (The statistic cause)¹⁴

หลักการของทฤษฎีนี้วางแนวคิดว่า จำต้องแยกเหตุที่มีอยู่ก่อนออกจากเหตุที่ทำให้เหตุที่มีอยู่ก่อนนั้นส่งผลออกมา ตัวอย่างเช่น นายไข่ เป็นโรคโลหิตไหลไม่หยุด อยู่แล้ว การที่ นายไข่ มาทำให้เกิดบาดแผลภายนอกเพียงเล็กน้อยทำให้ นายไข่ โลหิตไหลไม่หยุดทำให้ถึงแก่ความตาย การที่ นายไข่ เป็นโรคโลหิตไหลไม่หยุดอยู่ก่อนนั้นต้องแยกออกจากการทำร้ายซึ่งเป็นเหตุทำให้โรคนั้นกำเริบขึ้น กล่าวคือ การที่ นายไข่ เป็นโรคอยู่ก่อนแล้วนั้น ไม่ใช่เหตุแห่งความตาย แต่เป็นเพราะการทำร้ายของ นายไข่ ทำให้เกิดบาดแผล เป็นเหตุให้โลหิต นายไข่ ไหลไม่หยุด จึงมีความสัมพันธ์ระหว่างการทำร้ายและผลคือความตาย

อย่างไรก็ดีทฤษฎีนี้มีข้อบกพร่องก็คือ คงไม่มีเหตุใดที่เกิดขึ้นมาเองได้โดยรอให้มีใครมาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นเหตุที่ซ่อนอยู่อาจเกิดจากการที่ผู้อื่นทำไว้ก่อนแล้วก็ได้ เช่น นายไข่เคยถูกทำร้ายมาก่อน ทำให้บริเวณกระหม่อมบางมีความอ่อนแอผิดปกติ เมื่อถูก นายไข่ มาทำร้ายซ้ำเพียงเล็กน้อย ก็ทำให้แผลเก่านั้นกำเริบขึ้นได้ การให้ นายไข่ต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นตามทฤษฎีนี้ จึงเกิดความไม่เป็นธรรมต่อ นายไข่ ในการนำมาปรับใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

2.2.3 ทฤษฎีเหตุใกล้ชิด (The theory of proximate cause)¹⁵

ทฤษฎีเหตุใกล้ชิดเป็นทฤษฎีที่มีหลักพิจารณาอยู่ว่าการกระทำของจำเลยเป็นการกระทำที่ใกล้ชิดกับการกระทำความผิดทางอาญาหรือไม่ และการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่มีความใกล้ชิดต่อผลหรือไม่ โดยทฤษฎีเหตุใกล้ชิดมีหลักการว่า ให้พิจารณาจากการกระทำอันใดก็ตามของผู้กระทำความผิดที่ใกล้ชิดต่อผลมาเปรียบเทียบความผิดทางอาญาที่ได้กระทำและนำมาพิจารณากับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น¹⁶

ทฤษฎีเหตุใกล้ชิดนี้ กำหนดให้การกระทำอันสุดท้ายก่อนจะเกิดผลขึ้นเป็นเหตุสำคัญ ส่วนเหตุอื่นนั้น ไม่เกี่ยวข้องด้วย เช่น นายหนึ่ง ยิง นายสอง ได้บาดเจ็บ จะถึงแก่ความตายแล้ว พอดี นายสาม มาฟันซ้ำส่งผล นายสอง ถึงแก่ความตายทันที ดังนั้นถือว่าการกระทำของ นาย

¹⁴ เฟิ่งอ้วง.

¹⁵ เฟิ่งอ้วง.

¹⁶ ศุภรินทร์ อยู่สวัสดิ์, “กฎหมายอาญากับความมงาย” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), น. 52.

สาม เป็นการกระทำที่ใกล้ชิดกับผล หรือในกรณีที่ นายหนึ่ง ยิง นายสอง บาดเจ็บ ขณะที่กำลังส่ง นายสองไปโรงพยาบาล คนขับรถพยาบาลขับโดยประมาทรถคว่านายสอง ถึงแก่ความตาย การกระทำของคนขับรถพยาบาลเป็นการกระทำที่ใกล้ชิดกับผล

ดังนั้นในการวินิจฉัยความรับผิดชอบจึงต้องพิจารณาว่าการกระทำของผู้กระทำ ความผิดจะต้องมีการกระทำที่ครบทั้งองค์ประกอบภายนอก องค์ประกอบภายใน แล้วจึงค่อยมาพิจารณาว่าการกระทำของผู้กระทำ ความผิดของผู้ใดที่กระทำที่ใกล้ชิดที่สุดที่ทำให้ผู้เสียหายหรือผู้ตาย มีความเสียหายหรือถึงแก่ความตาย

อย่างไรก็ดีทฤษฎีนี้มีข้อบกพร่องในกรณีหาก นายหนึ่ง ถูกทำร้ายจนเกือบตาย แล้ว นายสองมาพบเข้าจึงเตะขาเพียงทีเดียว นายหนึ่งเลยตาย จะโทษว่าผลเกิดขึ้นจากการทำร้ายของ นายสองคงไม่ถูกต้องนัก ซึ่งทำให้แนวคิดในทฤษฎีดังกล่าวจึงจำเป็นที่จะเป็นเพียงแนวคิดหนึ่งในการประกอบคำวินิจฉัยในการพิจารณาความรับผิดชอบเท่านั้น

2.2.4 ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม (The adequate cause)¹⁷

ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมหรือทฤษฎีผลธรรมดามีหลักคิดอยู่ว่า ในการที่จะให้ผู้กระทำการใดๆ รับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น การกระทำนั้นจะต้องมีความเหมาะสมในการก่อให้เกิดผลนั้นๆ ขึ้น โดยในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องมีความเกี่ยวพันกัน อย่างพอสมควร (reasonable connection)¹⁸ ซึ่งจะต้องพิจารณาจากตัวผู้กระทำและลักษณะของการกระทำว่าสามารถทำให้เกิดผลเช่นนั้นได้หรือไม่ กล่าวคือวิญญูชนทั่วไปสามารถคาดเห็นได้หรือไม่ว่าการกระทำดังกล่าวจะส่งผลเช่นไร เช่น นายกุ่ม ทำร้าย นายชวด จนสลบแล้วทิ้งไว้กลางถนน ต่อมา มีรถวิ่งมาทับ นายชวด ถึงแก่ความตาย ดังนี้ตามความคาดเห็นของวิญญูชนทั่วไปสามารถคาดเห็นได้ว่าการปล่อยให้คนเจ็บสลบอยู่กลางถนนอาจจะทำให้ถูกรถทับตายได้ ดังนั้นผลในความตายดังกล่าวจึงเป็นผลธรรมดาที่เกิดขึ้นได้ แต่หากเป็นการกระทำที่ผู้กระทำเพียงแต่ชวนหน้าเล็กน้อย และต่อมาผู้เสียหายเป็นโรคโลหิตไหลไม่หยุดอยู่ก่อน จึงถึงแก่ความตาย ซึ่งโดยทั่วไปการชวนหน้าไม่ทำให้ถึงแก่ความตาย เช่นนี้เหตุดังกล่าวย่อมไม่ใช่เหตุเหมาะสม ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้น เนื่องจากวิญญูชนคนธรรมดาทั่วไปไม่อาจคาดเห็นได้ว่าการกระทำเพียงชวนหน้าจะก่อให้เกิดผลความ

¹⁷ เฟิงอ้าง, น. 59.

¹⁸ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 4 , น. 332.

ตายได้ การปรับใช้ทฤษฎีนี้จึงนิยมนำมาใช้กับกรณีผลของการกระทำ ซึ่งทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น¹⁹

ในส่วนการนำทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาปรับวินิจฉัยกับคำพิพากษาของศาลไทย นั้นมีอยู่ด้วยกัน 2 กรณีคือ กรณีที่ผลของการกระทำเกิดจากเหตุแทรกแซง และกรณีที่ผลของการกระทำความผิดทำให้ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้น ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

กรณีที่ผลของการกระทำเกิดจากเหตุแทรกแซง

เหตุแทรกแซงเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่หลังจากการกระทำความผิด โดยในเรื่องการนำหลักทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาพิจารณาในเรื่องดังกล่าวจะต้องว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาใหม่หรือเกิดขึ้นภายหลังนั้นเป็นเหตุที่คาดหมายได้หรือไม่ เพราะหากเป็นเหตุที่คาดหมายได้ผู้กระทำ ความผิดก็ต้องรับผิดชอบในผลนั้น เช่น นายเอ ทำร้าย นายบี สลบลางถนนในเวลากลางคืน ต่อมา นายซีขับรถทับนายบี ถึงแก่ความตาย เช่นนี้การกระทำของ นายเอ ในการทำร้ายจนสลบลางถนน เป็นเหตุที่คาดหมายได้ว่า นายบี อาจจะถูกรถทับตายได้ เช่นนี้ นายเอ ก็ต้องรับผิดชอบในความตายของ นายบี ตามทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมในการพิจารณาเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามหากเหตุแทรกแซง ดังกล่าวที่เกิดขึ้นเป็นเหตุที่ไม่อาจคาดหมายได้ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้น เช่น นายเอ เข้าทำร้าย นายบี ในบ้านจนสลบแล้วทิ้ง นายบีไว้ในบ้านแล้วหนีออกมา ต่อมาเกิดแผ่นดินไหวจนบ้าน นายบีถล่มลงมาทับ นายบี จนถึงแก่ความตาย เช่นนี้หากในพื้นที่ดังกล่าวไม่เคยมีเหตุแผ่นดินไหวมาก่อน และการเกิดแผ่นดินไหวนั้น นายเอ ก็ไม่สามารถคาดได้ เช่นนี้เมื่อนำหลักทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาปรับข้อเหตุแทรกแซง นายเอ ก็ไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของ นายบี เพราะเหตุดังกล่าวเป็นเหตุแทรกแซงที่คาดหมายไม่ได้

กรณีที่ผลของการกระทำความผิดทำให้ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้น

ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาไทยเรื่องของผลธรรมดาที่บัญญัติไว้ในมาตรา 63 และศาลไทยได้นำหลักดังกล่าวมาปรับใช้ในการวินิจฉัยความรับผิดชอบของผู้กระทำ ความผิดที่ทำให้ผู้กระทำ ความผิดจะต้องรับโทษหนักขึ้น ซึ่งหลักดังกล่าวคือเรื่องผลในทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมที่ผู้กระทำ สามารถคาดเห็นได้ว่าอาจเกิดผลนั้นได้โดยใช้หลักตามมาตรฐานของวิญญูชนเป็นหลักในการปรับใช้ในเรื่องดังกล่าว

ดังนั้นจากการศึกษาทำความเข้าใจในเรื่องของทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมจึงสามารถทำความเข้าใจได้ว่าทฤษฎีดังกล่าวหมายความว่าเหตุที่เกิดขึ้นนั้นมีความเหมาะสมที่เพียงพอตามที่วิญญูชนคาดเดาได้ว่าจะเกิดผลอันเป็นความผิดขึ้นหรือไม่ เช่น หากมีการทำร้ายร่างกายกันเพียงโลหิต

¹⁹ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 2*, น. 59.

ไหล แต่ผู้เสียหายเสียชีวิตเพราะเป็นโรคโลหิตไหลไม่หยุด ดังนี้ผู้กระทำก็ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนเพราะวิญญูชนไม่อาจคาดหมายได้ว่าการกระทำดังกล่าวจะทำให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย

ในทางกลับกันหากผู้กระทำรู้หรือควรได้รู้ว่าผู้เสียหายป่วยเป็นโรคโลหิตไหลไม่หยุดและยังมีการกระทำเช่นนี้ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบในความตายดังกล่าว

ทำให้ทฤษฎีนี้เราจึงสามารถทำความเข้าใจได้มีการจำกัดผลตามแนวคิดของทฤษฎีเงื่อนไขอันเป็นผลที่เกิดขึ้นจริงตามธรรมชาติให้แคบมากกว่าที่เป็นอยู่จริง และได้นำหลักวินิจฉัยความรับผิดที่ว่า ผู้กระทำจะมีเจตนาหรือประมาทหรือเข้าใจรู้ถึงพฤติการณ์อย่างไรอันเป็นเรื่องสภาพจิตใจไปปะปนกับการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว ทำให้ผลตามธรรมดาในทฤษฎีนี้ผู้กระทำ ความผิดจะได้รับโทษหนักขึ้นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะในบทบัญญัติที่ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดว่าเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 เท่านั้น หากเป็นกรณีอื่นที่อยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 จึงไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 63 นั้นเอง²⁰

2.2.5 ทฤษฎีเงื่อนไข (The condition theory)

ทฤษฎีเงื่อนไข (The condition theory) โดยหลักแล้วในส่วนของทฤษฎีเงื่อนไขได้มีแนวคิดว่า หากผลของการกระทำสัมพันธ์กับการกระทำตามทฤษฎีเงื่อนไข ผู้กระทำการดังกล่าวจะต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น ตามหลักสาระสำคัญของทฤษฎีนี้คือ “ถ้าไม่มีการกระทำอันใดอันหนึ่งแล้ว ผลจะไม่เกิด ถือว่าผลเกิดจากการกระทำอันนั้น แม้ว่าผลจะเกิดจากการกระทำอันอื่นๆด้วยก็ตาม ในทางตรงกันข้ามหากไม่มีการกระทำอันใดอันหนึ่งแล้ว ผลก็ยังเกิดอยู่ตนเอง ก็ถือว่าผลเกิดจากการกระทำอันใดอันหนึ่งนั้นมิได้”²¹

ตามทฤษฎีนี้ถือว่าการกระทำทุกๆ อย่าง ย่อมถือว่าเป็นเหตุที่ทำให้เกิดผลได้ หากไม่มีการกระทำเช่นนั้นผลก็จะไม่เกิด แม้ว่าเหตุนั้นจะมีอยู่ในตัวผู้กระทำเองก็ตาม ผลก็จะไม่เกิดอันเป็นไปตามหลักเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ซึ่งอธิบายถึงหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลว่า หากไม่มีเหตุเกิดขึ้นย่อมไม่มีผลตามมา²²

โดยทั่วไปแล้วแนวคิดของทฤษฎีเงื่อนไขจะกำหนดให้ ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เป็นผลโดยตรงจากการกระทำของตน ซึ่งการวินิจฉัยว่าการกระทำดังกล่าวที่

²⁰ จิตติ ดิงศรัทีย, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 11*, น. 133.

²¹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 4*, น. 315.

²² ชัยภัทร นิสามณีนวงศ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายละเมิด”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น. 95.

เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงจากการกระทำหรือไม่นั้น ก็ต้องมาพิจารณาว่าหากการกระทำดังกล่าวเป็นผลโดยตรงที่เกิดจากการกระทำของผู้กระทำผิด ถือว่าเป็นการกระทำที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบตัวอย่างข้อเท็จจริง เช่น แดงเดินไปที่หัวเรือเพื่อจะขึ้นท่าเรือ ได้ถูกคำคู่อริซึ่งยืนอยู่ที่ท่าเรือชกถูกใบหน้า 1 ที จากนั้นทั้งสองตกลงไปในน้ำทั้งคู่และต่างชกกันในน้ำต่อไปประมาณ 4 – 5 นาที จึงได้เลิกกัน แดงถูกกระแสน้ำพัดไปติดหลักไม้ไฟใกล้ที่เกิดเหตุ มีคนช่วยแดงขึ้นมาจากน้ำ แดงหมดสติและตายในเวลาต่อมาเพราะขาดอากาศหายใจ ความตายของแดงเป็นผลโดยตรง จากการกระทำของดำ เพราะหากดำไม่ชกแดงและเมื่อแดงและดำตกลงไปในน้ำแล้วไม่มีการทำร้ายกันต่อไปอีกแดงคงไม่ตายเพราะขาดอากาศหายใจ²³ ซึ่งจากตัวอย่างดังกล่าวได้อธิบายชัดเจนว่าการกระทำของดำเป็นผลโดยตรงตามหลักทฤษฎีเงื่อนไข

ในทางตรงกันข้ามกรณีไม่มีการกระทำเกิดขึ้น แต่ผลร้ายก็ยังเกิดขึ้นอยู่ดี ถือว่าผลร้ายไม่ได้เกิดจากผลโดยตรงจากการกระทำความผิด ผู้กระทำจึงไม่ต้องรับผิดชอบ ตัวอย่าง เช่น ผู้ตายเป็นคนวิกลจริต ขึ้นไปบนเรือนจำเลย หญิงซึ่งอยู่บนเรือนเข้าใจว่าเป็นคนร้ายจึงร้องให้ชาวบ้านช่วย ชาวบ้าน 30-40 คน รวมทั้งจำเลยมีอาวุธปืนราว 6-7 กระบอก ไล่ตามผู้ตายโดยเข้าใจว่าเป็นผู้ร้าย จำเลยและชาวบ้านอีก 2 คน ใช้ปืนยิงผู้ตายคนละนัด ผู้ตายตาย โดยไม่ปรากฏว่ากระสุนปืนที่จำเลยยิงจะถูกผู้ตาย และเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงตายเพราะการกระทำของจำเลย จำเลยไม่ผิดฐานฆ่าคนตาย แต่ผิดฐานพยายามฆ่า²⁴ ซึ่งจากตัวอย่างดังกล่าวเราพบว่า แม้จำเลยได้ยิง หรือไม่ได้ยิงไปยังผู้ตาย ผู้ตายก็จะต้องเสียชีวิตอยู่ดี เช่นนี้จะถือว่าจำเลยจะเป็นผู้กระทำผิดฐานฆ่าคนตายไม่ได้ เพราะความตายของผู้ตายไม่ได้เป็นผลโดยตรง ซึ่งเกิดขึ้นจากการกระทำของจำเลย

ในส่วนของความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดนั้น ในความเป็นจริงแล้วไม่จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้เดียวเป็นผู้กระทำ แต่อาจเกิดจากการกระทำของบุคคลหลายคนก็ได้ และหากเป็นไปในกรณีดังกล่าวที่เกิดผู้กระทำผิดหลายคนทีก่อให้เกิดการกระทำความผิดต่อผู้เสียหาย ผู้กระทำแต่ละคนก็จะต้องมีความผิดในการกระทำเช่นเดียวกัน เนื่องจากหากไม่มีการกระทำของผู้กระทำคนใดคนหนึ่งเกิดขึ้นแล้ว ผลของการกระทำผิดก็อาจจะไม่เกิดขึ้น จึงถือว่าผู้กระทำแต่ละคนมีน้ำหนักในการก่อให้เกิดความผิดขึ้นเท่าๆ กัน ยกตัวอย่าง เช่น โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานสมคบกันฆ่าคนตายโดยเจตนาแต่ทางพิพากษากลับได้ความว่า ผู้ตายทั้งสองคนเป็นปรปักษ์คู่ต่อสู้กัน จำเลยเป็นพรรคพวกผู้ตายฝ่ายหนึ่ง ได้เข้าต่อสู้กับผู้ตายอีกฝ่ายหนึ่งกับพรรคพวก โดยใจสมัครเพราะมีการทำร้ายกันก่อน รูปคดีไม่แน่ว่า จำเลยมีเจตนาจะฆ่ากัน

²³ คำพิพากษาฎีกาที่ 1617/2539 ฎส.7 น. 5.

²⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 121/2493 น. 196.

จำเลยบางคนต่างวิ่งมาช่วยในที่เกิดเหตุ จำเลยกระทำหนักมือบ้าง เบามือบ้าง ควรวางโทษจำเลยฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา จำเลยคนหนึ่งมีไม้ตะบอง ส่วนจำเลยคนอื่นมีขวานและมีดซุ่ย แต่บาดแผลของผู้ตายล้วนแต่บาดแผลเรียบ แพทย์ลงความเห็นว่าคุณของแข็งมีคม ไม่มีรอยแผลตี ดังนั้นฟังไม่ได้ว่าจำเลยนั้นได้ใช้ไม้ตะบองตีผู้ตายด้วย บิดาจำเลยสมัครใจต่อสู้และทำร้ายผู้ตาย จำเลยเข้าช่วยบิดาทำร้ายผู้ตาย ดังนั้นจำเลยจะแก้ตัวว่าทำโดยป้องกันบิดาไม่ได้จำเลยเป็นฝ่ายผิดเหมือนกัน²⁵ ซึ่งจากตัวอย่างข้างต้นจำเลยแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบการกระทำของตนเท่านั้น เพราะเป็นกรณีต่างคนต่างเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าว

สำหรับข้อบกพร่องในการปรับใช้ทฤษฎีเงื่อนไขนั้น ก็คือคำถามว่าผู้กระทำ ความผิดจะต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนเองมากน้อยเพียงใด ซึ่งคำตอบจากทฤษฎีเงื่อนไข ก็คือหากมีการใช้อย่างเคร่งครัดก็อาจทำให้เกิดความรับผิดชอบอย่างกว้างขวาง ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนอย่างไม่จำกัด²⁶ ยกตัวอย่างเช่น นายขาว เอาไม้ตีนายเขียวสลบ ทำให้นายเขียวเดินทางไปขึ้นเครื่องบินไม่ทันทำให้จะต้องเดินทางในเที่ยวบินถัดไป และเที่ยวบินถัดไปนั้นเกิดอุบัติเหตุทำให้นายเขียวถึงแก่ความตาย ทำให้หากใช้ทฤษฎีเงื่อนไขอย่างเคร่งครัดก็จะส่งผลทำให้นายขาวจะต้องรับผิดชอบในความตายของนายเขียวด้วย ตามหลักแนวคิดของทฤษฎีเงื่อนไขที่ว่า ถ้าไม่ทำผลไม่เกิด ผลเกิดจากการกระทำ อย่างไรก็ตามสิ่งซึ่งหากในกรณีนี้หากนายขาวรู้อยู่แล้วว่า เครื่องบินถัดไปของนายเขียวจะเกิดอุบัติเหตุทำให้นายเขียวถึงแก่ความตายเช่นนี้ก็จะไม่เกิดปัญหาในการปรับใช้เพราะนายเขียวได้ตายสมเจตนาของนายขาว แต่ทว่าหากนายขาวมีเพียงเจตนาทำร้ายนายเขียว กลับต้องรับผิดชอบในความตายจากการตีความอย่างเคร่งครัดในทฤษฎีเงื่อนไข ก็อาจทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการปรับใช้กฎหมายได้

อย่างไรก็ตามในการนำทฤษฎีเงื่อนไขมาปรับใช้ก็ยังมีข้อยกเว้นอยู่นั้นก็คือ

(1) กรณีที่มีผู้กระทำหลายคน และแม้ไม่มีการกระทำของผู้กระทำคนหนึ่ง ผลก็ยังคงเกิดขึ้นได้จากการกระทำของผู้กระทำอีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งหากพิจารณาถึงทฤษฎีเงื่อนไขจะอธิบายว่าผู้กระทำหากได้พิสูจน์ว่าแม้ไม่มีการกระทำของตน ผลของการกระทำก็ยังคงเกิดขึ้นได้ ตามกฎหมายจะถือได้ว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นไม่ใช่ผลโดยตรงจากการกระทำ แต่ทว่าในอีกกรณีหนึ่งที่มีการกระทำของผู้กระทำแต่ละคนมีความเพียงพอในการกระทำที่จะก่อให้เกิดผลได้ โดยไม่ต้องอาศัยการกระทำของผู้กระทำอีกคนหนึ่ง ผู้กระทำแต่ละคนก็จะต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น

²⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 65/2492 น. 54.

²⁶ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 2 , น. 59.

(2) ความผิดบางฐานตามลักษณะของความผิดนั้นเกิดจากการกระทำหลายๆ อันมารวมกัน แม้ว่าจะขาดการกระทำอันใดอันหนึ่งไป ความผิดนั้นก็ยังคงเกิดอยู่เช่นนี้จึงถือว่าการกระทำทุกๆ อันเป็นตัวก่อให้เกิดความผิดขึ้นมาได้²⁷

ดังนั้นการวินิจฉัยความรับผิดของจำเลยในคดีอาญาจึงต้องพิจารณาว่าการที่จะนำหลักและแนวคิดทฤษฎีเงื่อนไขมาปรับใช้เพียงอย่างเดียวนั้นไม่สามารถกระทำได้ เพราะจะเกิดปัญหาเนื่องจากทฤษฎีเงื่อนไขนั้นในส่วนของขอบเขตความรับผิดจะกว้างและไม่มีขอบเขตที่จำกัดและเมื่อเกิดความรับผิดและผลขึ้นแล้วจำเลยในคดีอาญาจะต้องรับผิดในทุกอย่างที่เกิดขึ้น เช่น นายแดงต้องการฆ่านายดำจึงเอาขวานใหญ่ไล่ฟันนายดำ นายดำได้วิ่งหนีขึ้นเรือแจวของตนเพื่อหนีการไล่ล่าของนายแดงในขณะที่กำลังพายเรืออยู่นั้นได้มีลูกมะพร้าวตกลงมาใส่หัวนายดำเสียชีวิตทันที ทำให้ในกรณีข้างต้นหากใช้ทฤษฎีเงื่อนไขปรับนายแดงจะต้องรับผิดในความตายของนายดำตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 เนื่องจากหากไม่มีการกระทำของนายแดงแล้วความตายของนายดำก็จะไม่เกิดขึ้น เนื่องด้วยทฤษฎีเงื่อนไขมองว่าหากนายแดงไม่ไล่ล่านายดำ นายดำคงไม่แจวเรือไปยังจุดที่ลูกมะพร้าวตกใส่หัวจนเสียชีวิตได้ ทำให้เมื่อพิจารณาถึงผล ก็จะพบว่านายแดงจะต้องรับผิดในความตายของนายดำ ทั้งๆ ที่ความตายไม่ได้เกิดจากการกระทำของนายดำ ส่งผลให้เกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมของการใช้การตีความบทบัญญัติของกฎหมายอาญา

ดังนั้นในเรื่องของนำทฤษฎีมาการปรับใช้ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนอกจากจะนำทฤษฎีเงื่อนไขมาพิจารณาแล้ว ในบางกรณีก็จะต้องนำหลักทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาปรับกับข้อเท็จจริงด้วย ซึ่งในส่วนของระบบการใช้ในกฎหมายไทยก็ได้มีการนำทฤษฎีมาในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลมาใช้อย่างผสมผสานดังที่ปรากฏในหัวข้อที่จะได้อธิบายถัดไป

2.2.6 ทฤษฎีที่นำมาปรับใช้ในประเทศไทย

การพิจารณาทฤษฎีเงื่อนไขในปัจจุบันนั้น ทฤษฎีที่นิยมนำมาปรับใช้ก็คือทฤษฎีเงื่อนไข ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีศาลฎีกาไทยได้นำมาปรับใช้กับการวินิจฉัยมากที่สุดเป็นทฤษฎีที่เป็นหลักสากลและเป็นที่ยอมรับในทางตำราและในคำพิพากษา²⁸ โดยในส่วนคำพิพากษาศาลฎีกามีการใช้คำว่าผลโดยตรงซึ่งเป็นการใช้หลักทฤษฎีผลโดยตรงมาปรับใช้นั่นเอง อีกทฤษฎีหนึ่งที่ใช้มากคือทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมโดยจะเป็นทฤษฎีที่จะนำมาใช้ประกอบกับทฤษฎีเงื่อนไขในการพิจารณาว่าการกระทำ

²⁷ ชัยภัทร นิศาณณวิวงศ์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 22*, น. 29.

²⁸ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 4*, น. 315.

และผลนั้นในส่วนที่มีความเกี่ยวพันที่สามารถจะวินิจฉัยให้ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบหรือไม่ และจะต้องได้รับโทษหนักขึ้นตามผลธรรมดาหรือไม่²⁹

นอกจากนี้ในคำพิพากษาศาลฎีกาในเรื่องของคำว่าผลธรรมดา เมื่อนำทฤษฎีทั้งสองที่ นิยมใช้มาประกอบทฤษฎีจะพบว่าศาลนำทฤษฎีเงื่อนไขมาพิจารณาว่าการกระทำของผู้กระทำ ความผิดเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหายขึ้นหรือไม่ อันจะทำให้ทราบได้ว่าผลนั้นได้เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ใด หลังจากนั้นต้องมาพิจารณาต่อไปว่า การกระทำในส่วนนั้นของเขาถึงขนาดทำให้เขาต้องรับผิดชอบหรือไม่ อันเป็นการนำทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาวินิจฉัย เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยไม่เจตนาตามมาตรา 290 จะต้องนำทฤษฎีเงื่อนไขมาพิจารณาว่าเกิดจากการกระทำของใครบ้าง และควรจะต้องดูความเหมาะสมหรือเอาผลธรรมดาจากการกระทำนั้นๆ ตามหลักทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาเป็นข้อวินิจฉัยด้วย กล่าวคือการทุติเพียงเล็กน้อยตามธรรมดาเป็นแต่เพียงพกซ้ำ ผู้กระทำก็ควรรับผิดชอบแค่การทำร้ายเท่านั้น แม้ว่าผู้ถูกทำร้ายจะถึงตายก็ตาม

2.3 แนวคิดเรื่องเหตุแทรกแซง

ในความเป็นจริงของความสัมพันธ์กันในสังคมของมนุษย์ทั้งในอดีตสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อผู้กระทำความผิดอาญาได้ลงมือกระทำความผิดแล้ว หลังจากการกระทำอาจมีเหตุอื่นๆ แทรกเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับผลความเสียหาย ซึ่งเกิดขึ้นในท้ายที่สุดได้ ในทางทฤษฎีเรียกว่า “เหตุแทรกแซง” อันเป็นเหตุที่เกิดขึ้นแทรกระหว่างการกระทำและผล อันทำให้ผลนั้นต้องเปลี่ยนไป เหตุแทรกแซงจึงเป็นเหตุร่วมที่ประกอบกับเหตุอื่นๆ รวมกันแล้ว มีผลกระทบต่อความรับผิดชอบของผู้ลงมือกระทำความผิดในตอนแรก โดยอาจทำให้หลุดพ้นความรับผิดชอบก็ได้³⁰ ข้อสำคัญก็คือเหตุแทรกแซงต้องเกิดระหว่างการกระทำและผล เช่น ก. ใช้มีดไล่ฟัน ข. ขณะที่ ข. วิ่งหนีนั้น ค. ได้ใช้ปืนยิง ข. จนถึงแก่ความตาย การยิงของ ค. เป็นเหตุแทรกแซงในความหมายนี้ อย่างไรก็ดี หาก ค. ได้ชูดหลุมอยู่ก่อน และ ข. วิ่งหนีจนไปตกหลุมของ ค. จนได้รับบาดเจ็บ การชูดหลุมของ ค. ไม่เป็นเหตุแทรกแซงในความหมายนี้ เนื่องจากการชูดหลุมมิใช่เหตุที่ ค. ก่อให้เกิดขึ้นใหม่

เหตุแทรกแซงนี้อาจเกิดขึ้นได้จากการกระทำของบุคคลอื่น เกิดจากผู้เสียหาย เกิดจากตัวผู้กระทำความผิดเอง หรือเกิดโดยเหตุตามธรรมชาติอื่นๆ ดังที่จะกล่าวต่อไปดังนี้

²⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 11*, น. 133.

³⁰ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, *ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง*, พิมพ์ครั้งที่ 35 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559), น. 168.

2.3.1 เหตุแทรกแซงอันเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น

เหตุแทรกแซงอันเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น หากพิเคราะห์โดยใช้หลักความคาดเห็นได้ของวิญญูชน ย่อมสามารถจำแนกได้ 2 กรณีดังนี้

กรณีแรก เหตุแทรกแซงที่สามารถทำให้ผู้กระทำตอนแรกหลุดพ้นความรับผิด ก็คือการกระทำของบุคคลอื่นที่เป็นเหตุแทรกแซง เป็นกรณีที่วิญญูชนไม่สามารถคาดเห็นได้ อันเป็นเหตุตัดสัมพันธ์ในการกระทำ ผู้กระทำตอนแรกจึงไม่ต้องรับผิด ตัวอย่างเช่น ก. ทำร้าย ข. ได้รับความเจ็บสาหัส ขณะที่ ข. กำลังไปโรงพยาบาลนั้น คนขับรถพยาบาลขับด้วยความประมาท จนเกิดอุบัติเหตุขึ้น ทำให้ ข. ถึงแก่ความตาย ถือว่าเป็นเหตุที่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ก. ไม่ควรจะต้องรับผิดในเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นใหม่นี้

กรณีที่สอง เหตุแทรกแซงที่ทำให้ผู้กระทำตอนแรกจะต้องรับผิด เป็นเหตุแทรกแซงที่บุคคลอื่นกระทำขึ้น โดยวิญญูชนสามารถคาดเห็นได้ว่าจะเกิดเหตุเช่นนั้นขึ้น ส่งผลให้ผู้กระทำจึงยังคงต้องรับผิดในเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นใหม่ ดังเช่น กรณีนาย ก. ยิงนาย ข. ได้รับความเจ็บ แล้วทิ้งให้ ข. นอนอยู่ตรงถนนที่มีรถ ต่อมา ข. ถูกนายดำซึ่งขับรถผ่านมาทางนั้นทับตาย ต้องถือว่ากรกระทำของ ก. เป็นเหตุให้ ข. ตายแล้ว แม้ว่าจะเป็เหตุเนื่องจากการกระทำของนายดำ เนื่องจาก ก. ย่อมคาดหมายได้อยู่แล้ว นาย ก. จึงต้องรับผิดในผลแห่งความตาย ซึ่งเกิดขึ้นแก่นาย ข.

2.3.2 ผู้เสียหายกระทำให้เกิดเหตุแทรกแซง

กรณีผู้เสียหายทำให้เกิดเหตุแทรกแซง โดยกระทำให้เกิดผลร้ายแรงขึ้น ทำให้เกิดคำถามที่น่าสนใจว่า ผู้กระทำสมควรจะต้องรับผิดชอบในเหตุแทรกแซงเกิดขึ้นหรือไม่ แยกพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

(ก) ผู้เสียหายฆ่าตัวตายเอง

ประเด็นผู้เสียหายฆ่าตัวตายนั้น กรณีผู้เสียหายได้รับทุกข์ทรมานมาก เราต้องพิจารณาว่าเป็นเหตุที่เกิดขึ้นต่างหากจากผลของการกระทำของผู้เสียหายเองหรือไม่ หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า เหตุบาดเจ็บเช่นนี้จะทำให้เกิดมีการฆ่าตัวตายหรือไม่ หากเป็นอาการบาดเจ็บทุกข์ทรมานมากจนถึงขนาดทำให้ผู้เสียหายเสียดสีควบคุมตัวเองไม่ได้ หรือผู้เสียหายถูกกักขังและกระทำทารุณ ปีบคั้นทางร่างกายและจิตใจเป็นเวลานานจนทนไม่ไหว จึงต้องฆ่าตัวตาย เพื่อที่จะได้หลุดพ้นความทรมาน เช่นนี้ความตายเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลย

อย่างไรก็ดี หากผู้เสียหายฆ่าตัวตายด้วยเหตุอิสระสามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้ ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดในผลแห่งความตายที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น นายดำ ยุยงและหาเครื่องมือให้

นายขาวฆ่าตัวตาย ไม่ถือว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นเหตุให้ นายขาวตาย เนื่องจาก นายขาว มีอิสระในการตัดสินใจเองว่าจะฆ่าตัวตายหรือไม่ก็ได้ นายดำ จึงไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของ นายขาว (แต่ นายดำ อาจมีความผิดฐานยุยงเด็กให้ฆ่าตัวตาย ถ้าหาก นายขาว อายุยังไม่เกิน 16 ปีตามมาตรา 293³¹ เท่านั้น)

(ข) ปฏิเสธการรักษา

ในเรื่องการปฏิเสธการรักษา เนื่องจากผู้เสียหายไม่ยอมรักษาตัวเองเลยหรือรักษาด้วยวิธีไม่ถูกต้อง ถือว่าเป็นผลธรรมดาที่วิญญูชนคาดเห็นได้ จึงไม่ตัดสัมพันธ์ของผู้กระทำเป็นผลให้ผู้กระทำยังต้องรับผิดชอบอยู่เช่นเดิม เช่น ก. ทำร้าย ข. ต่อมา ข. ตายเพราะรักษาไม่ถูกวิธีโดยไม่ยอมไปโรงพยาบาล แต่รักษากับหมอไสยศาสตร์ ก. ก็ยังมีความผิดฐานฆ่าคนโดยไม่เจตนา

(ค) ผู้เสียหายเสี่ยงภัยเอง

กรณีผู้เสียหายเสี่ยงภัยเองนั้น หากเป็นการกระทำเพื่อหนีภัยหรือหลบภัย โดยไม่มีทางเลือกหรือไม่มีทางเลือกเป็นอย่างอื่น หรือจำต้องเสี่ยงภัยเพื่อช่วยผู้อื่นให้พ้นจากการกระทำของผู้กระทำในตอนแรกได้ก็เกิดขึ้น ถือว่าไม่เป็นการเสี่ยงภัยโดยสมัครใจ ผู้กระทำตอนแรก ซึ่งเป็นต้นเหตุของการเสี่ยงภัย จึงต้องรับผิดชอบในการกระทำของตน ตัวอย่าง เช่น ก. ไล่ยิง ข. มาจนมุมที่หน้าผา ข. ตัดสินใจกระโดดหน้าผา เพื่อหนีภัย เช่นนี้เป็นการเสี่ยงภัยโดยไม่สมัครใจ ก.จึงต้องรับผิดชอบในผลแห่งความตายที่เกิดขึ้นกับ ข.

ในทางตรงกันข้าม หากผู้ตายเสี่ยงภัยเองด้วยความสมัครใจและไม่สมเหตุสมผล เนื่องจากมีทางเลือกอื่นอยู่อีก ผู้กระทำตอนแรกที่ทำให้เกิดการเสี่ยงภัยขึ้น ก็ไม่ต้องรับผิดชอบ ดังกรณีที่จำเลยไม่ได้ขับรถเร็ว แต่อยู่ทางจำกัดบังคับล้อหลังเกิดตกหลุมถนน ผู้ตายกลัวไปเองจึงกระโดดลงไปจากรถหัวกระแทกพื้นถนนและถึงแก่ความตาย ถือว่าเป็นการกระโดดรถโดยเสี่ยงภัยโดยไม่จำเป็นหรือพอจะมีทางเลือกหนีทางอื่นหรือต่อสู้ให้พ้นภัยได้ แต่ไม่กระทำ ผู้ตายกลับเลือกเข้าเสี่ยงภัยเอง ดังนั้นผู้กระทำตอนแรกย่อมไม่ต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นจากการเข้าเสี่ยงภัยของผู้ตายเอง

2.3.3 ผู้กระทำความผิดก่อเหตุแทรกแซง

³¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 บัญญัติว่า ผู้ใดช่วยหรือยุยงเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่ สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือไม่ สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ให้ฆ่าตนเอง ถ้าการฆ่าตนเองนั้นได้ เกิดขึ้นหรือได้มีการพยายามฆ่าตนเอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ.

กรณีผู้กระทำผิดอาจเป็นผู้ก่อให้เกิดเหตุแทรกแซงขึ้นเอง โดยเป็นการกระทำครั้งที่สอง ซึ่งอาจทำให้พิจารณาได้ว่า ผลของการกระทำนั้นไม่ได้เกิดจากการกระทำในครั้งแรก เช่น ก. ใช้ไม้ตีศีรษะ ข. มีบาดแผลเล็กน้อยจน ข. สลบไป โดย ก. เข้าใจผิดว่า ข. ถึงแก่ความตายแล้ว จึงนำเอา ข. ไปโยนทิ้งแม่น้ำ เพื่ออำพรางศพ ส่งผลทำให้ ข. ถึงแก่ความตายเพราะจมน้ำ ดังนี้ จากข้อเท็จจริงดังกล่าวย่อมพิจารณาได้ว่า หาก ก. ไม่ทำร้าย ข. ก็คงไม่เกิดเหตุเข้าใจผิดและจับ ข. โยนลงแม่น้ำ ดังนั้นการที่ ข. ตาย จึงเป็นผลจากการตีของ ก.³²

2.3.4 เหตุแทรกแซงที่เกิดจากเหตุธรรมชาติ

เหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นจากเหตุธรรมชาติ มิได้เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เช่น ความหนาวเย็น ไฟป่า เชื้อโรค เราจะต้องพิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นวิญญูชนคาดหมายได้หรือไม่ หากคาดหมายได้ ผู้กระทำตอนแรกก็ต้องรับผิดชอบ ถ้าคาดหมายไม่ได้ ย่อมตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ผู้กระทำตอนแรกก็จะหลุดพ้นความรับผิด ตัวอย่างเช่น ก. ทำร้าย ข. บาดเจ็บแล้วทิ้งไว้ให้ ข. นอนสลบอยู่กลางทุ่งนาในคืนที่มีอากาศหนาวเย็นและฝนตกหนัก ดังนี้ความหนาวเย็นจากอากาศหรือฝนตกหนักย่อมเป็นที่คาดหมายได้ เมื่อ ข. ถึงแก่ความตาย ก. ผู้กระทำจึงต้องรับผิดชอบในผลแห่งความตายที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม หาก ข. ถึงแก่ความตายด้วยการถูกฟ้าผ่า การที่ฟ้าจะฟ้าจะผ่าบริเวณไหนนั้น วิญญูชนไม่อาจคาดเห็นได้ ผู้กระทำจึงไม่สมควรรับผิดชอบในความตายที่เกิดขึ้นกับ ข. เว้นแต่ในกรณีที่ ก. ได้ศึกษาและทราบว่าจะเกิดฟ้าผ่าขึ้นในบริเวณดังกล่าวเช่นนี้ ก. ก็จะต้องรับผิดชอบในความตายของ ข.

ในกรณีที่มีเหตุแทรกแซงเกิดขึ้น การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ในการค้นหาว่าผู้กระทำตอนแรกยังต้องรับผิดชอบอยู่หรือไม่ ต้องใช้ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม โดยพิจารณาว่าการกระทำนั้นเหมาะสมหรือเป็นเหตุตามปกติธรรมดาที่จะทำให้เกิดผลเช่นนั้นขึ้นหรือไม่ กล่าวคือวิญญูชนคาดหมายได้หรือไม่ ถ้าวิญญูชนคาดหมายผลที่เกิดขึ้นนั้นได้ ย่อมไม่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ผู้กระทำในตอนแรกก็ยังคงต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ดี พึงต้องใช้ความระมัดระวังว่า หากเป็นกรณีเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลอื่นโดยเจตนาที่จะทำให้เกิดผลสุดท้ายเช่นนั้นขึ้น ตามปกติแล้ว ต้องถือว่าเป็นเรื่องที่ผู้กระทำในตอนแรกคาดหมายไม่ได้ ผู้กระทำในตอนแรกจึงไม่ต้องรับผิดชอบในผลสุดท้ายที่เกิดขึ้น

³² คำพิพากษาฎีกาที่ 1395/2518 น. 2165.

2.4 การปรับใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายไทย

ในกฎหมายไทยการพิจารณาความรับผิดชอบทางอาญาว่า การกระทำใดเป็นความผิดอาญาหรือไม่ เราจะต้องพิจารณาดังนี้³³

1) จะต้องมีการกระทำ ตามความหมายของกฎหมาย
 2) ในกรณีที่กฎหมายกำหนดว่า การกระทำจะเป็นความผิดสำเร็จต้องเกิดผลจากการกระทำนั้นๆ ก็ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

3) การกระทำนั้นเท่าที่แสดงออกมาภายนอก มีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด

4) ผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาหรือประมาท

เมื่อพิจารณาจากแนวทางการพิจารณาความรับผิดชอบทางอาญา เราจะพบว่าหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายไทยนั้น จะปรับใช้เฉพาะความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาว่าจะเป็นความผิดสำเร็จ ก็ต่อเมื่อมีผลเกิดขึ้นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งเรียกว่า “ความผิดที่ต้องการผล” โดยนักนิติศาสตร์ได้กำหนดให้นำทฤษฎีเงื่อนไขมาใช้ค้นว่าใครบ้างเป็นผู้ทำให้เกิดผล แล้วนำทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาพิจารณาว่า ผลที่เกิดขึ้นนั้นเหมาะสมที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ โดยเฉพาะกรณีผลของการกระทำความผิดเกิดขึ้นไปกว่าเดิม อันทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นตามความร้ายแรงของผลความเสียหาย ทั้งๆ ที่เขาไม่มีเจตนากระทำให้เกิดผลร้ายแรงขึ้นเช่นนั้นตามหลักของผลธรรมดา

หลักผลธรรมดากำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 บัญญัติว่า “ถ้าผลของการกระทำความผิดใดทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ผลของการกระทำความผิดนั้นจะต้องเป็นผลที่ตามธรรมดาย่อมเกิดขึ้นได้” ดังนั้นผลธรรมดา (Ordinary Consequence) ก็คือ ผลที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น คือผลที่เกิดขึ้นนอกเหนือความตั้งใจในตอนแรกของผู้กระทำ³⁴ โดยวิญญูชนสามารถ “คาดเห็น” ได้ ซึ่งเรื่องของผลธรรมดานี้ จะนำไปปรับใช้เฉพาะกับกรณีความผิดที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะผลจากการกระทำเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับเจตนาหรือความประมาทของผู้กระทำ ซึ่งสามารถจำแนกแนวทางการศึกษาได้ดังนี้

³³ หยุต แสงอุทัย, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 1*, น. 50.

³⁴ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 30*, น. 160.

2.4.1 การปรับใช้หลักตามความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญาที่ต้องนำผล ธรรมดามาวินิจฉัย

การปรับใช้หลักตามความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมาย ซึ่งต้องนำหลักผลธรรม
มาวินิจฉัย สามารถจำแนกตามประเภทของความผิดได้เป็น 6 กลุ่มดังนี้

2.4.1.1 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 224 บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำความผิด
ดังกล่าวในมาตรา 217 มาตรา 218 มาตรา 221 หรือมาตรา 222 เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความ
ตาย ผู้กระทำความผิดระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าเป็นเหตุให้บุคคลอื่นรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดระวางโทษประหาร
ชีวิต จำคุก ตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี”

ในส่วนของความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 224 นั้นมีพื้นฐาน
มาจากประมวลกฎหมายลักษณะอาญามาตรา 200 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดอย่างใดใด ที่ว่าใน
หมวดนี้³⁵ ถ้าแลการที่กระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้หนึ่งผู้ใดมีบาดเจ็บหรือทุพพลภาพอย่างสาหัสก็ดี หรือถึง
แก่ความตายก็ดี ท่านว่ามันผู้ที่กระทำความผิดนั้นต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุตั้งว่าต่อไปนี้ คือ

(1) ถ้าเป็นเหตุแต่เพียงบาดเจ็บหรือทุพพลภาพอย่างสาหัส โดยลงอาญา
จำคุกมันตั้งแต่สองปีขึ้นไปจนถึงสิบปี และให้ปรับตั้งแต่สองร้อยบาทขึ้นไปจนถึงห้าพันบาทด้วยอีกโสด
หนึ่ง

(2) ถ้าเป็นเหตุถึงแก่ความตาย ให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปจนถึง
ยี่สิบปี และให้ปรับตั้งแต่สองร้อยบาทขึ้นไปจนถึงห้าพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง” ซึ่งเป็นความผิดที่
ก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่ประชาชน”

เมื่อได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาขึ้น มาตรา 224 ได้มีการ
แก้ไขโดยข้อ 6 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 11 เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2514 ในการแก้ไขอัตรา
โทษให้สูงขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้รับความสงบสุขและปลอดภัยจากอาชญากรรม ซึ่งประมวลกฎหมาย
อาญามาตรา 224 ในปัจจุบันมีบทลงโทษที่หนักกว่ากฎหมายลักษณะอาญามาตรา 200 ในการลงโทษ
ผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้และมาตรานี้อยู่ภายใต้บทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญามาตรา

³⁵ กฎหมายลักษณะอาญาหมวดที่ 4 ความผิดฐานกระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่
สาธารณชนฐานกระทำให้สาธารณชนปราศจากความสะดวกในการไปมาและการส่งข่าวและของถึง
กันและฐานกระทำให้สาธารณชนปราศจากความสุขสบาย มาตรา 185-201.

63 เพราะมาตรา 224 เป็นผลของการกระทำความผิดที่ตามมาตรา 217 มาตรา 218 มาตรา 221 หรือมาตรา 222

นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 224 ได้มีการปรับใช้โดยดุลพินิจของคำพิพากษาของศาลฎีกา³⁶ จะพบว่าเมื่อมีข้อเท็จจริง “จำเลยจุดไฟเผารถยนต์ของ ว. ที่จอดอยู่ ผู้ตายนอนอยู่บนรถถูกไฟลวกตามร่างกายหลายแห่ง รุ่งขึ้นก็ตาย จำเลยมีความผิดฐานวางเพลิงทำให้คนตาย โดยศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่าจากข้อเท็จจริงว่าได้เกิดเพลิงไหม้ขึ้นในรถยนต์สำหรับส่งคนโดยสารของนาย ว. ขณะจอดอยู่บริเวณร้านอุไทย ไฟได้ไหม้รถยนต์นั้นเสียหายและเป็นเหตุให้ผู้ตายซึ่งนอนอยู่บนรถยนต์คันถูกไฟไหม้ ถูกไฟเผาตามร่างกายได้รับบาดเจ็บสาหัสและถึงแก่ความตายในวันรุ่งขึ้น เพราะพิษบาดแผลที่ถูกเพลิงไหม้นั้น ศาลฎีกาจึงพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ลงโทษจำเลยตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา 185³⁷, 187 ตอน 2³⁸ ซึ่งให้ลงโทษจำเลยตามมาตรา 186³⁹ ตอนท้าย ให้จำคุกตลอดชีวิต”

³⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 501/2498 น. 351.

³⁷ กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 185 บัญญัติว่า “ถ้าผู้ใดวางเพลิงจุดไฟเผาสังหาริมทรัพย์ผู้อื่น ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงพันบาท ด้วยอีกโสດหนึ่ง”

³⁸ กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 187 บัญญัติว่า “ผู้ใดเอาเพลิงจุดเผาทรัพย์ใดใด โดยลักษณะอันน่ากลัวจะเป็นอันตรายแก่ผู้คนหรือทรัพย์ของผู้อื่น หรือซึ่งผู้อื่นมีประโยชน์เกี่ยวข้องอยู่ด้วย ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงเจ็ดปีและให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงพันบาทอีกโสດหนึ่ง

ถ้าเนื่องแต่ว่าการกระทำเช่นว่ามานี้ ได้เกิดภัยอันตรายแก่ผู้คนหรือสังหาริมทรัพย์ ดังว่าในมาตรา 186 ไซ้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 186 นั้น

ผู้ใดได้เตรียมเพื่อจะกระทำวางเพลิงจุดเผาทรัพย์ ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 185 และมาตรา 186 ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงเจ็ดปีและปรับไม่เกินพันบาทด้วยอีกโสດหนึ่ง”

³⁹ กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 186 บัญญัติว่า “ถ้าผู้ใดวางเพลิงจุดเผาทรัพย์อย่างใดอย่างหนึ่งเหล่านี้คือ

(1) เผาเคหสถานที่คนอยู่อาศัยก็ตี

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวเมื่อนำมาปรับกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 224 สามารถชี้ให้เห็นได้ว่ามาตรา 224 เป็นบทในการลงโทษในผลฉกรรจ์ของมาตรา 217 และมาตรา 218 คือพิจารณาในแง่ของผลของการกระทำโดยไม่ต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำ แต่พิจารณาเพียงว่าผลของการกระทำนั้นตามวิญญูชนสามารถคาดเห็นผลได้หรือไม่เท่านั้น ซึ่งตามแนววินิจฉัยของคำพิพากษาศาลฎีกาสามารถวิเคราะห์ได้ว่ากรกระทำของจำเลยแม้ไม่มีเจตนาที่จะทำให้อื่นถึงแก่ความตาย แต่การที่ผู้ตายถึงแก่ความตายก็เกิดจากผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้จากการกระทำของจำเลย

นอกจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 224 นั้นในเรื่องของความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชนยังมีอีกเรื่องที่น่าสนใจปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญานั้นก็คือมาตรา 238

โดยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 238 ที่บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 226 ถึงมาตรา 237 เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

ถ้าเป็นเหตุให้บุคคลอื่นรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันถึงสองหมื่นบาท

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 238 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ผลแห่งการกระทำความผิดที่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 226 ถึง มาตรา 237 จะต้องรับโทษหนักขึ้นในความตายของผลแห่งการกระทำซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำแต่พิจารณาถึงผลของการกระทำที่เป็นผลธรรมดาที่จะต้องทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น จึงจะต้องเป็นผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ตามหลักประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 63

(2) เฝ้าสาธารณสถาน หรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาที่ดี

(3) เฝ้าป่าไม้ก็ดี

(4) เฝ้าสถานที่และเรือนแพอย่างใดใดอันเป็นที่เก็บ หรือเป็นที่ทำสิ่งของและสินค้าก็ดี

(5) เฝ้าอสังหาริมทรัพย์อื่นใด อันมิใช่เป็นทรัพย์ของมันก็ดี

ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปจนตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่พันบาทขึ้นไปจนถึงหมื่นบาท”

ถ้าการที่มันวางเพลิงนี้ เป็นเหตุให้ผู้หนึ่งผู้ใดถึงแก่ความตายไซ้ ท่านให้ประหารชีวิตมันเสีย หรือจำคุกตลอดชีวิต”

เมื่อหลักความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 238 นำมาปรับกับโดยดุลพินิจของคำพิพากษาของศาลฎีกา⁴⁰ จะพบว่าเมื่อมีข้อเท็จจริง “จำเลยที่ 1 เป็นวิศวกรผู้คำนวณโครงสร้างการรับน้ำหนักไว้เพียง 4 ชั้นรวมชั้นใต้ดิน แต่จำเลยที่ 1 กลับมาคำนวณออกแบบต่อเติมอาคารโดยที่ทราบดีอยู่แล้วว่าอาคารเดิมรับน้ำหนักส่วนที่ต่อเติมไม่ได้และยังใช้ฐานรากและเสาในแนวซีซึ่งออกแบบให้รับน้ำหนักไว้เพียง 2 ชั้นเป็นจุดเชื่อมต่ออาคารเดิมและอาคารที่ต่อเติม ซึ่งแต่เดิมจำเลยที่ 1 มิได้เป็นผู้ออกแบบเมื่อพบเห็นสภาพอาคารก่อสร้างผิดไปจากแปลนเช่นนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาข้อมูลที่ถูกต้องให้ได้มากที่สุดว่าโครงสร้างอาคารเดิมมั่นคงแข็งแรงพอจะรับน้ำหนักอาคารในส่วนที่ต่อเติมได้อีกหรือไม่ เมื่อเป็นเช่นนั้นเมื่ออาคารพังทลายจนเป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตายก็เป็นเพราะจำเลยที่ 1 คำนวณออกแบบโครงสร้างและการรับน้ำหนักของอาคารไว้ไม่ถูกต้อง ผลที่เกิดจากชั้นจึงเกิดการกระทำของจำเลยที่ 1 โดยตรง การกระทำของจำเลยที่ 1 จึงมีความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 227 ประกอบมาตรา 238 เพราะจำเลยที่ 1 เป็นวิศวกรผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ย่อมมีความรู้ความชำนาญในการออกแบบและคำนวณโครงสร้างอาคารอันเป็นที่เชื่อถือแก่บุคคลทั่วไป การที่จำเลยที่ 1 รับจ้างออกแบบคำนวณต่อเติมและควบคุมการก่อสร้างต่อเติมอาคารเกิดเหตุซึ่งเป็นโรงแรมอันเป็นอาคารสาธารณะที่มีประชาชนจำนวนมากมาใช้บริการ จำเลยที่ 1 จึงจะต้องใช้ความระมัดระวังและคำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลเหล่านั้นเป็นพิเศษตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ โดยจะต้องออกแบบและคำนวณโครงสร้างให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ แต่จำเลยที่ 1 กลับประพฤติดิตจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพโดยไม่ใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษและออกแบบไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์อันเป็นเหตุให้อาคารเกิดเหตุพังทลายทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก พุทธิการณ์และสภาพความผิดของจำเลยที่ 1 สมควรลงโทษสถานหนัก”

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวเมื่อนำมาปรับกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา 238 สามารถชี้ให้เห็นได้ว่าจากแนวคำพิพากษาดังกล่าวจำเลยที่ 1 มีการกระทำ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 227 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นผู้มีวิชาชีพในการออกแบบ ควบคุม หรือทำการก่อสร้างซ่อมแซมหรือรื้อถอน อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างใดๆ ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ หรือวิธีการอันพึงกระทำการนั้นๆ โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” แต่ผลของการกระทำความผิดของจำเลยที่ 1 เข้าหลักความรับผิดชอบมาตรา 238 ที่ผลของการกระทำผิดเป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตายจากการกระทำผิดของตนตามมาตรา 227 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากแนว

⁴⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3793/2543 ฎส.8 น. 71.

คำพิพากษาศาลฎีกาจึงพบว่าความรับผิดของจำเลยที่ 1 จึงเป็นความรับผิดที่จะต้องรับโทษหนักขึ้นมากกว่าความตั้งใจของตน อันเป็นเหตุมาจากผลธรรมดาที่ทำให้ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยไม่จำต้องมีเจตนา เพราะการกระทำผิดตามมาตรา 227 ของจำเลยที่ 1 ตามแนวคำพิพากษาที่จะทำให้จำเลยจะต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 238 จะเห็นเหตุผลในการวินิจฉัยได้ว่าเพียงแค่ผลแห่งความตายเป็นเหตุที่ตามธรรมด้าย่อมสามารถที่จะเกิดขึ้นได้จากการกระทำความผิด ก็ย่อมเพียงพอที่จะให้ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้น

2.4.1.2 ความผิดเกี่ยวกับเพศ

ในเรื่องความผิดเกี่ยวกับเพศนั้น เรื่องแรกที่จะต้องศึกษาคือในเรื่องประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 ทวิ ที่บัญญัติไว้ว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 276 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 277 วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม เป็นเหตุให้ผู้กระทำ

(1) รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

(2) ถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต”

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายอาญามาตรา 277 ทวิ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ผลแห่งการกระทำความผิดที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษหนักขึ้นในความตายของผลแห่งการกระทำซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำแต่พิจารณาเพียงผลของการกระทำที่พิจารณาได้ว่าผลดังกล่าวเป็นผลที่ย่อมเกิดขึ้นได้หรือเป็นผลธรรมดาที่จะต้องทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น จึงจะต้องเป็นผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ตามหลักประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 จากการกระทำของผู้กระทำความผิด

เมื่อหลักความรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 277 ทวิ นำมาปรับกับโดยดุลพินิจของคำพิพากษาของศาลฎีกา จะพบว่าเมื่อมีข้อเท็จจริงพบว่าผู้เสียหายเป็นเด็กหญิงอายุ 8 ปี จำเลยใช้อวัยวะเพศของจำเลยใส่ไปที่ช่องขาใกล้อวัยวะเพศของผู้เสียหาย และได้กระทำการในลักษณะของกระทำชำเรา ที่บริเวณรูทวารหนักของผู้เสียหาย อวัยวะเพศของจำเลยไม่ได้เข้าไปในอวัยวะเพศของผู้เสียหาย จึงเป็นเพียงความผิดฐานพยายามกระทำชำเราเด็กหญิงอายุไม่เกิน 13 ปี และหลังจากจำเลยกระทำชำเราผู้เสียหาย รวมถึงจำเลยและผู้เสียหายได้ใส่เสื้อผ้าแล้ว จำเลยได้ต่อยเหตุผู้เสียหายจนได้รับอันตรายสาหัสการกระทำของจำเลยดังกล่าวมิได้กระทำ

ต่อเนื่องกัน แม้ผู้เสียหายจะได้รับอันตรายสาหัสก็มีใช้ผลโดยตรงจากการกระทำซ้ำเราอันเป็นเหตุให้ต้องได้รับโทษหนักขึ้นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 ทวิ⁴¹

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวเมื่อนำมาปรับกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา 277 ทวิ สามารถชี้ให้เห็นได้ว่าจากแนวคำพิพากษาดังกล่าวพบว่าแม้จำเลยจะมีการทำร้ายร่างกายให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บอันตรายสาหัส แต่เป็นการกระทำที่มีได้ต่อเนื่องจากการกระทำซ้ำเราย่อมไม่เข้าตามมาตรา 277 ทวิ ซึ่งตามมาตรา 277 ทวิ จะต้องเป็นในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตายจากการกระทำซ้ำเราหรือเกี่ยวเนื่องจากการกระทำซ้ำเราที่จะเกิดจากเจตนาของผู้กระทำหรือมิได้เกิดจากเจตนาแต่เป็นผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นจากการกระทำที่ย่อมได้ ยกตัวอย่างเช่น หากจำเลยได้กระทำซ้ำเราผู้ตายที่เป็นเด็กและได้สอดใส่อวัยวะเพศของตนอวัยวะเพศของผู้ตายจนทำให้ผู้ตายอวัยวะเพศฉีกขาด และอักเสบติดเชื้อจนถึงแก่ความตาย เช่นนี้จำเลยก็จะต้องรับผิดชอบในความตายของผู้เสียหายจากการกระทำซ้ำเราของตนตามมาตรา 277 ทวิ แม้ว่าจำเลยจะไม่มีเจตนาให้ผู้ตายถึงแก่ความตายก็ตาม

นอกจากมาตรา 277 ทวิ แล้วยังมีอีกมาตราที่น่าสนใจที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา นั่นก็คือมาตรา 277 ตรี ที่บัญญัติไว้ว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 276 วรรคสาม หรือมาตรา 277 วรรคสี่ เป็นเหตุให้ผู้กระทำ

(1) รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

(2) ถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต”

ดังนั้นเมื่อพิจารณาศึกษาประมวลกฎหมายอาญามาตรา 277 ตรี พบว่าเป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ผลแห่งการกระทำความผิดที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษหนักขึ้นในความตายของผลแห่งการกระทำซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำแต่พิจารณาเพียงผลของการกระทำที่เป็นผลธรรมดาที่จะต้องทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น จึงจะต้องผลที่ตามธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ตามหลักประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 จากการกระทำของผู้กระทำความผิด โดยจะมีความแตกต่างกับมาตรา 277 ทวิ ก็คือในมาตรา 277 ตรีจะเป็นเรื่องการโทษประหารชีวิตโดยเฉพาะนั่นเอง

เมื่อหลักความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 277 ตรี นำมาปรับกับโดยดุลพินิจของคำพิพากษาของศาลฎีกาจะพบว่าเมื่อมีข้อเท็จจริงปรากฏว่าแม้โจทก์จะไม่มี

⁴¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 857/2536 น. 900.

ประจักษ์พยานรู้เห็นว่าจำเลยที่ 2 ร่วมข่มขืนกระทำชำเราและฆ่าผู้ตายก็ดี แต่โจทก์มีพยานแวดล้อม ซึ่งล้วนแต่เห็นเหตุการณ์ใกล้ชิดกับการตายและการพบศพผู้ตาย เมื่อฟังประกอบคำรับสารภาพของ จำเลยที่ 2 ในชั้นสอบสวนแล้ว รับฟังได้ว่าจำเลยกระทำผิดจริง แต่การที่ศาลล่างปรับบทลงโทษใน ข้อหาข่มขืนกระทำชำเราและฆ่าผู้ตายว่าจำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 ตรี และมาตรา 289 นั้นไม่ถูกต้อง เพราะมาตรา 277 ตรีมิใช่บทความผิด แต่เป็นบทที่ลงโทษหนักขึ้นแก่ ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 276 วรรคสอง (ปัจจุบันเป็น 276 วรรคสาม)⁴²

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวเมื่อนำมาปรับกับประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 277 ตรีจะพบว่าศาลฎีกาได้มีการวางหลักการปรับใช้มาตรา 277 ตรีไว้อย่างชัดเจน โดย ให้หลักว่ามาตรา 277 ตรี มิใช่บทความผิดแต่เป็นบทที่จะลงโทษหนักขึ้นอันเกิดจากผลของการกระทำ ความผิดของจำเลย ดังนั้นมาตรา 277 ตรีจึงเป็นบทหนักที่ให้ผู้กระทำจะต้องรับผิดหนักขึ้นแม้ว่าจะ เจตนาหรือไม่ก็ตาม

ในเรื่องความผิดที่เกี่ยวกับเพศนอกจากในเรื่องของการกระทำชำเราที่ ปรากฏในมาตรา 277 ทวิและ 277 ตรีแล้ว ในเรื่องความผิดฐานอนาจารก็มีการปรับใช้ในผลของการ กระทำที่จะต้องทำให้ผู้กระทำต้องรับผิดหนักขึ้นซึ่งในปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 280 ที่บัญญัติไว้ว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 278 หรือมาตรา 279 เป็นเหตุให้ผู้กระทำ

(1) รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

(2) ถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอด ชีวิต”

ดังนั้นเมื่อพิจารณาศึกษาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 280 พบว่าจะ เป็นอีกบทบัญญัติหนึ่งในส่วนของความผิดที่เกี่ยวกับเพศที่กำหนดให้ผลแห่งการกระทำความผิดที่ ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษหนักขึ้นในความตายของผลแห่งการกระทำซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้อง พิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำแต่พิจารณาเพียงผลของการกระทำที่เป็นผลธรรมดาที่จะต้องทำให้ ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น จึงจะต้องเป็นผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ตามหลักประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 63 จากกรกระทำของผู้กระทำความผิดอนาจารตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 278 และ 279

เมื่อหลักความรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 280 นำมาปรับ กับโดยดุลพินิจของคำพิพากษาศาลฎีกา จะพบว่าเมื่อมีข้อเท็จจริงปรากฏ แม้โจทก์จะไม่มีพยานรู้

⁴² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1458/2531 ฎส.8 น. 33.

เห็นว่าจำเลยเป็นคนทำร้ายผู้ตายโดยตรงแต่โจทก์ก็มีพยานแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับเหตุที่เกิดขึ้นอย่างมาก และเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับจำเลยมาได้ จำเลยก็ให้การรับสารภาพทั้งในชั้นจับกุมและในชั้นสอบสวนว่าได้ทำร้ายและกระทำอนาจารผู้ตายจริง โดยจำเลยได้กอดปล้ำทุบตีแล้วจับตัวนอนคว่ำหน้าลงกับพื้นดินโคลนเป็นเหตุให้ดินโคลนเข้าปาก ท่อทางเดินหายใจและหลอดลม จนผู้ตายถึงแก่ความตาย และจำเลยย่อมนิ่งเห็นอยู่แล้วว่าจะจะเป็นผลให้ถึงแก่ความตายได้ จำเลยจึงมีความผิดฐานฆ่าผู้ตายและกระทำอนาจารเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย⁴³

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวเมื่อนำมาปรับกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา 280 จะพบว่าคำพิพากษาศาลฎีกาได้อธิบายโดยอาศัยข้อเท็จจริงว่าผู้ตายโดนกระทำอนาจารจนถึงแก่ความตาย แต่ยังไม่ถึงกับเป็นการกระทำชำเราจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตายตามมาตรา 277 ตรี เพราะผู้ตายถึงแก่ความตายเสียก่อนที่จะถูกกระทำชำเรา จึงเป็นการกระทำที่ต่อเนื่องจากการทำอนาจาร และผลของการกระทำก็คือความตาย ดังนั้นจำเลยจึงต้องรับผิดชอบในการทำอนาจารจนผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตายซึ่งเป็นเหตุให้ต้องรับโทษหนักขึ้น

นอกจากคำพิพากษาข้างต้นแล้ว ยังมีคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องที่นำมาปรับกับมาตรา 280 ที่สามารถอธิบายถึงหลักที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยเกี่ยวกับมาตราดังกล่าว โดยคำพิพากษาศาลฎีกา มีข้อเท็จจริงว่า การกระทำของจำเลยที่ใช้แรงกายและคว่ำกรรไกรจะทำร้ายผู้เสียหายผู้เสียหายพยายามยื้อแย่งกรรไกร จึงถูกกรรไกรบาดมือได้รับบาดเจ็บ และจำเลยยังบังคับผู้เสียหายลากตัวผู้เสียหายเข้าไปในห้องน้ำ ล็อกประตูห้องน้ำ ถอดกางเกงชั้นนอกและกางเกงในของผู้เสียหายออก แล้วจับนมและอวัยวะเพศของผู้เสียหาย ซึ่งถือเป็นการกระทำการล่วงละเมิดผู้เสียหายแล้ว และหลังเกิดเหตุผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บมีบาดแผลฉีกขาดที่ฝ่ามือข้างขวายาวแห่งละ 2 เซนติเมตรและ 5 เซนติเมตร บริเวณนิ้วกลาง นิ้วนางและนิ้วก้อย ยาวแห่งละ 1 เซนติเมตร เอ็นนิ้วฉีกขาดกับบาดแผลฉีกขาดที่ฝ่ามือข้างซ้าย แพทย์ผู้ตรวจร่างกายลงความเห็นที่ต้องใช้เวลารักษาตัวเกินกว่า 20 วัน จึงถือว่าได้รับอันตรายสาหัส การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานกระทำอนาจารผู้เสียหายจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส ให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 278 และ 280 (1)⁴⁴

ทำให้พิจารณาได้ว่าคำพิพากษาดังกล่าวได้อธิบายถึงมาตรา 280 ชัดเจนว่าแม้ว่าจำเลยเพียงแค่อู้งานและอาการบาดเจ็บของผู้เสียหายก็เกิดจากการยื้อแย่งของตัวเองเอง แต่เมื่อผลที่เกิดขึ้นผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส จำเลยแม้ไม่มีเจตนาทำร้าย แต่ผลของการกระทำ

⁴³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8/2530 ฎ.ส.1 น. 6.

⁴⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6816/2554 ฎ.ส.7 น. 143.

อนาจารผู้เสียหายของจำเลยเป็นที่ตามธรรมชาติย่อมเกิดขึ้นได้จากการใช้อาวุธของจำเลยในการข่มขู่ผู้เสียหาย จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นแม้ว่าจะเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นเกินจากความตั้งใจก็ตาม

2.4.1.3 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย

ในเรื่องความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายนั้น เรื่องแรกที่จะต้องศึกษาคือ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 290 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดมิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้ นั้นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี

ถ้าความผิดนั้นมีลักษณะประการหนึ่งประการใดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 289 ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงยี่สิบปี”

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายอาญามาตรา 290 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดชัดเจนว่าแม้มิได้เจตนาฆ่าเพียงมีเจตนาทำร้ายแต่ผู้กระทำก็จะต้องรับผิดชอบในผลแห่งความตายนั้น ทำให้ผลแห่งการกระทำผิดที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษหนักขึ้นในความตายของผลแห่งการกระทำซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำแต่พิจารณาเพียงผลของการกระทำที่เป็นผลธรรมดาที่จะต้องทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น จึงจะต้องเป็นผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ตามหลักประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 จากการกระทำของผู้กระทำความผิด

เมื่อหลักความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 290 นำมาปรับกับโดยดุลพินิจของคำพิพากษาของศาลฎีกา จะพบว่าเมื่อมีข้อเท็จจริง จำเลยมานั่งดื่มสุราที่บ้านผู้ตาย แต่ถูกผู้ตายตำว่าจึงโกรธใช้ขวานตีไปที่แขนผู้ตายและได้ทำร้ายผู้ตาย ซึ่งจากคำเบิกความของแพทย์และรายงานการชันสูตรพบว่าบาดแผลฉีกขาดที่ศีรษะยาว 5 เซนติเมตร กะโหลกศีรษะไม่แตก และไม่ปรากฏว่ามีบาดแผลฉีกขาดจากส่วนใดอีก สาเหตุการตายไม่ได้ถูกทำร้าย จากการผ่าชันสูตรผู้ตายเป็นโรคหลอดเลือดหัวใจตีบหากเลือดออกมากจะเกิดภาวะหัวใจล้มเหลว ทำให้จากข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่าจำเลยมิได้มีเจตนาฆ่าแต่มีเจตนาทำร้ายผู้ตายเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตายเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 290⁴⁵

จากคำวินิจฉัยของคำพิพากษาดังกล่าวได้อธิบายถึงมาตรา 290 ได้อย่างชัดเจนว่าแม้ว่าจำเลยมีเพียงเจตนาทำร้ายรวมถึงความตายก็มิได้เกิดจากการกระทำของจำเลย แต่เกิดจากสภาพร่างกายของผู้ตายเองซึ่งมีโรคประจำตัวอยู่ก่อนจึงส่งผลให้การทำร้ายของจำเลยส่งผลให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย อย่างไรก็ตามจำเลยก็ต้องรับผิดชอบในความตายของผู้ตายเพราะความตายดังกล่าวเป็นเกิดจากสาเหตุที่เกิดจากการทำร้ายซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลย ส่วนความตายนั้น

⁴⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 11643/2556 ฎส.10 น. 109.

เป็นผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นมาจากการกระทำของจำเลย ทำให้จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในความตายแม้มิได้มีเจตนาก็ตาม

อีกมาตราหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่เกี่ยวกับชีวิตร่างกายที่น่าสนใจคือ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย จนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี

อันตรายสาหัสนั้น คือ

(1) ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียขาประสาท

(2) เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์

(3) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้ว หรืออวัยวะอื่นใด

(4) หน้าที่เสียโฉมอย่างติดตัว

(5) แทะงูก

(6) จิตพิการอย่างติดตัว

(7) ทูพพลภาพ หรือเจ็บป่วยเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต

(8) ทูพพลภาพ หรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน หรือ

จนประกอบกรณียกตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน”

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดชัดเจนว่ากระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายแต่ผลของการทำร้ายร่างกายทำให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัส ทำให้ผลแห่งการกระทำความผิดเมื่อเป็นอันตรายสาหัสก็จะเป็นผลที่ทำให้ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษหนักขึ้นในความตายของผลแห่งการกระทำซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำแต่พิจารณาเพียงผลของการกระทำที่เป็นผลธรรมดาจากการทำร้ายที่ จะต้องทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น จึงจะต้องเป็นผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ตามหลักประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 จากการกระทำของผู้กระทำความผิด

เมื่อหลักความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297 นำมาปรับกับโดยดุลพินิจของคำพิพากษาของศาลฎีกา จะพบว่าเมื่อมีข้อเท็จจริง ผู้เสียหายกับจำเลยมีปากเสียงกันเกี่ยวกับเรื่องและผู้เสียหายไม่ยอมให้เบียร์แก่จำเลยตามที่ตกลงกันไว้ซึ่งเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่น่าเชื่อว่าจำเลยถึงกับต้องการเอาชีวิตผู้เสียหาย พฤติการณ์แห่งคดีดังกล่าวยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหายคงฟังได้ว่าจำเลยมีเพียงเจตนาทำร้ายร่างกายผู้เสียหายเท่านั้น เมื่อผู้เสียหายได้รับอันตราย

สาเหตุ จำเลยจึงมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกระทำร้ายรับอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297 (8)⁴⁶

จากคำวินิจฉัยของคำพิพากษาดังกล่าวได้อธิบายถึงประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297 ได้อย่างชัดเจนว่ามาตรา 297 เป็นบทหนักจากมาตรา 295 ที่ผู้กระทำความผิดจะต้องมีการกระทำครบตามองค์ประกอบของมาตรา 295 เสียก่อน โดยศาลได้วินิจฉัยว่าเมื่อจำเลยมีเจตนาทำร้ายแต่เกิดผลคือผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสตามมาตรา 297 ผู้กระทำความผิดก็จะต้องได้รับความโทษฐานกระทำร้ายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายสาหัสอันเป็นผลที่ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นจากการกระทำของตนแม้ว่าจะมีเจตนาหรือไม่ก็ตาม

นอกจากในเรื่องของความผิดต่อร่างกาย ยังมีในเรื่องของการทำแท้งที่เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าหลายมาตราที่มีบทหนักของการกระทำความผิดที่ทำให้ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้น ดังต่อไปนี้คือ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 302 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดทำให้หญิงแท้งลูก โดยหญิงนั้นยินยอม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้หญิงรับอันตรายสาหัสอย่างอื่นด้วย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้หญิงถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท”

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 302 มีการประกาศใช้พร้อมประมวลกฎหมายอาญา 2499 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2500 และในเรื่องดังกล่าวตั้งแต่มีการประกาศใช้มานั้นก็ยังไม่เคยมีการแก้ไขกฎหมายนี้มาก่อน

และการศึกษาถึงที่มาของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 302 ที่มีที่มาจากกฎหมายลักษณะอาญามาตรา 261 ที่บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดริตลูกเขาให้แท้ง แม้ว่าหญิงยินยอมให้มันริตก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เดือนหนึ่งขึ้นไปจนถึงสามปีและให้ปรับตั้งแต่ยี่สิบบาทขึ้นไปจนถึงห้าร้อยบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง”

ดังนั้นจากการศึกษาถึงที่มาของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 302 ที่มีที่มาจากกฎหมายลักษณะอาญามาตรา 261 โดยจะเห็นว่ากฎหมายลักษณะอาญามาตรา 261 มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับมาตรา 302 โดยมีการปรับเปลี่ยนในรูปแบบของโทษทั้งในเรื่องของการ

⁴⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 4210/2556 ฎส.2 น. 197.

กำหนดโทษจำคุกชั้นสูง จนไปถึงการกำหนดค่าปรับให้สูงขึ้นด้วย เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

ลักษณะประมวลกฎหมายอาญามาตรา 302 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดชัดเจนในวรรคสองและวรรคท้ายว่ามีลักษณะของความผิดว่าหากทำให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสหรือได้รับอันตรายถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษหนักขึ้น ซึ่งผลของความผิดในวรรคสองและวรรคท้ายเป็นผลที่ไม่ต้องการเจตนาแต่พิจารณาเพียงผลของการกระทำที่เป็นผลธรรมดาจากการทำร้ายที่จะต้องทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น จึงจะต้องเป็นผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ตามหลักประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 จากการกระทำของผู้กระทำความผิด

เมื่อหลักความรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 302 นำมาปรับกับโดยดุลพินิจของคำพิพากษาของศาลฎีกา จะพบว่าเมื่อมีข้อเท็จจริงว่าจำเลยทำให้หญิงมีครรภ์แท้งโดยเอามือทั้งสองกดรีดลูกโดยแรงตั้งแต่ล้นปีลงไป แล้วถีบท้องอีก 3 ครั้ง จนหญิงชักรตาเหลือกอยู่นาน น้ำลายออก ดิ้นพุดไม่ได้ แล้วเลยเจ็บและตาย มีโลหิตออกจากหู จมูก และช่องคลอด จำเลยผิดฐานฆ่าตายโดยไม่เจตนา⁴⁷

จากคำวินิจฉัยของคำพิพากษาดังกล่าวแม้ว่าไม่ได้อธิบายถึงประมวลกฎหมายอาญามาตรา 302 อย่างชัดเจน เพราะในกฎหมายสมัยก่อนนั้นใช้กฎหมายลักษณะอาญามาตรา 261 ไม่มีความผิดฐานรีดลูกจนเป็นเหตุให้หญิงถึงแก่ความตาย หรือรับอันตรายสาหัส จึงต้องลงโทษฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา⁴⁸ แต่เมื่อนำข้อเท็จจริงดังกล่าวมาปรับกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา 302 ก็จะมีผลทำให้จำเลยจะต้องรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 302 วรรคท้าย เนื่องด้วยจำเลยได้ทำแท้งโดยหญิงนั้นยินยอมโดยทำให้หญิงนั้นถึงแก่ความตาย ดังนั้นจากข้อเท็จจริงข้างต้นจึงสามารถพิจารณาได้ว่าผลของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 302 วรรคสองและวรรคท้ายเมื่อเป็นผลธรรมดาที่สามารถเกิดขึ้นได้ ผู้กระทำความผิดก็ต้องรับผิดแม้ว่าจะไม่มีเจตนาก็ตาม

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 303 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดทำให้หญิงแท้งลูกโดยหญิงนั้นไม่ยินยอม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้หญิงรับอันตรายสาหัสอย่างอื่นด้วย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

⁴⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 357/2486 น.660.

⁴⁸ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 30* , น. 509-510.

ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้หญิงถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท”

ลักษณะประมวลกฎหมายอาญามาตรา 303 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดชัดเจนในวรรคสองและวรรคท้ายว่ามีลักษณะของความผิดว่าหากทำให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสหรือได้รับอันตรายถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษหนักขึ้น ซึ่งผลของความผิดในวรรคสองและวรรคท้ายเป็นผลที่ไม่ต้องการเจตนาแต่พิจารณาเพียงผลของการกระทำที่เป็นผลธรรมดาจากการทำร้ายที่จะต้องทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น จึงจะต้องเป็นผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ตามหลักประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 จากการกระทำของผู้กระทำความผิด

ดังนั้นในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความผิดฐานทำให้แท้งลูกจะพบว่ามีลักษณะเฉพาะที่มีการกำหนดบทเฉพาะในความรับผิดฐานทำให้ผู้ถูกทำแท้งได้รับอันตรายสาหัส โดยไม่ต้องคำนึงถึงเจตนาของผู้กระทำว่าต้องการให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ชีวิตหรือไม่

ทำยนี้ในส่วนของความผิดในเกี่ยวกับร่างกายนอกจากจะมีมาตราที่เกี่ยวข้องกับการทำร้ายร่างกาย และการทำแท้งแล้ว ยังมีความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชราที่มีลักษณะพิเศษเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 308 บัญญัติไว้ว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 306⁴⁹ หรือมาตรา 307⁵⁰ เป็นเหตุให้ผู้ถูกทอดทิ้งถึงแก่ความตายหรือรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 290 มาตรา 297 หรือมาตรา 298⁵¹ นั้น”

⁴⁹ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 306 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดทอดทิ้งเด็กอายุยังไม่เกินเก้าปีไว้ ณ ที่ใด เพื่อให้เด็กนั้นพ้นไปเสียจากตน โดยประการที่ทำให้เด็กนั้นปราศจากผู้ดูแล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁵⁰ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 307 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดมีหน้าที่ตามสัญญา ต้องดูแลผู้ซึ่งพึ่งตนเองมิได้เพราะอายุ ความป่วยเจ็บ กายพิการหรือจิตพิการ ทอดทิ้งผู้ซึ่งพึ่งพาตนเองมิได้นั้น เสียโดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁵¹ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 298 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา 297 ถ้าความผิดนั้นมีลักษณะประการหนึ่งประการใดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 289 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี”

ลักษณะประมวลกฎหมายอาญามาตรา 308 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดชัดเจนอีกมาตราหนึ่งว่าหากการกระทำของผู้กระทำในมาตรา 306 และ 307 เป็นลักษณะของความผิดว่าหากทำให้ผู้ถูกทอดทิ้งได้รับอันตรายสาหัสหรือได้รับอันตรายถึงแก่ความตาย ผู้กระทำ ความผิดจะต้องได้รับโทษหนักขึ้นมากกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ในบทความความผิดไว้ในมาตรา 308 คือรับโทษในการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 290 , 297 และมาตรา 298 แล้วแต่ผลที่เกิดขึ้น เช่น หากได้รับอันตรายสาหัสก็ต้องรับผิดในมาตรา 297 นั่นเอง เป็นผลที่ไม่ต้องการเจตนาแต่พิจารณาเพียงผลของการกระทำที่เป็นผลธรรมดาจากการทำร้ายที่จะต้องทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น จึงจะต้องเป็นผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ตามหลักประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 จากการกระทำของผู้กระทำความผิด

2.4.1.4 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 310 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดหวังเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น หรือกระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรก เป็นเหตุให้ผู้ถูกหวงเหนี่ยวถูกกักขังหรือต้องปราศจากเสรีภาพในร่างกายนั้นถึงแก่ความตาย หรือรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 290 มาตรา 297 หรือมาตรา 298 นั้น”

ลักษณะประมวลกฎหมายอาญามาตรา 310 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดชัดเจนในวรรคท้ายว่ามีลักษณะของความผิดว่าหากหวงเหนี่ยวกักขัง หรือทำให้ปราศจากเสรีภาพจนทำให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสหรือได้รับอันตรายถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษหนักขึ้นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 290 297 และมาตรา 298 ซึ่งพิจารณาได้ว่าผลของความผิดในวรรคท้ายเป็นผลที่ไม่ต้องการเจตนาเพียงผลของการกระทำที่เป็นผลธรรมดาจากการหวงเหนี่ยวกักขัง ก็เพียงพอที่จะทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น มาตราดังกล่าวจึงเรื่องของผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ตามหลักประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63

เมื่อหลักความรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 310 นำมาปรับกับโดยดุลพินิจของคำพิพากษาของศาลฎีกา จะพบว่าเมื่อมีข้อเท็จจริง ผู้ตายและผู้เสียหายทั้งสามถูกกักขังและถูกทำร้ายร่างกายในลักษณะการทรมานอยู่ในห้องพักที่เกิดเหตุเป็นระยะเวลาประมาณ 3 เดือน ผู้เสียหายทั้งสามและผู้ตายต้องตกอยู่ในสภาพถูกบีบคั้นทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงติดต่อกันเป็นเวลานาน การที่ผู้ตายตัดสินใจกระโดดจากห้องพักเพื่อฆ่าตัวตายนั้นอาจเป็นเพราะผู้ตายมีสภาพจิตใจที่เปราะบางกว่าผู้เสียหายอื่น และไม่อาจทนทุกข์ทรมานได้เท่ากับผู้เสียหาย

อื่นจึงได้ตัดสินใจกระทำเช่นนั้นเพื่อให้พ้นจากการต้องทนทุกข์ทรมาน พลติการณ์พึงได้ว่าการตายของผู้ตายมีสาเหตุโดยตรงมาจากการถูกรุกรานโดยทารุณโหดร้าย⁵²

จากคำวินิจฉัยของคำพิพากษาดังกล่าวพิจารณาเห็นได้ว่า ผู้กระทำความผิดจะไม่ต้องการให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย แต่เมื่อผู้ตายถึงแก่ความตายแม้ว่าการกระทำนั้นจะเกิดขึ้นจากตัวของผู้ตายเอง คือเป็นเหตุแทรกแซงที่เกิดจากตัวผู้ตายเอง แต่เหตุนั้นศาลได้มีดุลพินิจว่า เกิดจากการถูกบีบคั้นทารุณทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรง การที่ผู้ตายฆ่าตัวตายเกิดจากการกระทำของผู้กระทำความผิด และความตายก็เป็นผลธรรมดาที่วิญญูชนคาดหมายได้ ดังนั้นผู้กระทำความผิดก็ต้องรับผิดชอบในความตายของผู้ตายแม้ว่าจะไม่มีเจตนาให้ผู้ตายถึงแก่ความตายก็ตาม

นอกจากประมวลกฎหมายอาญามาตรา 310 แล้ว ยังมีอีกมาตราที่สำคัญ นั่นคือ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 312 ทวิ บัญญัติไว้ว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 310 ทวิ หรือมาตรา 312 เป็นการกระทำต่อเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรก หรือมาตรา 310 ทวิ หรือมาตรา 312 เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำ

(1) รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับไม่เกินสามหมื่นบาท

(2) รับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี

(3) ถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี”

จากการศึกษาถึงความเป็นมาประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 312 ทวิ แรกเริ่มมิได้ปรากฏในตอนเริ่มใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 แต่ได้มีการเพิ่มเติมโดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2537 วันที่ 10 มิถุนายน 2537

อย่างไรก็ดีหากพิจารณาศึกษาจะพบว่าที่มาของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 312 ทวิไม่มีการระบุชัดไว้ในกฎหมายลักษณะอาญามาก่อน แต่ในมาตราดังกล่าวได้มีเมื่อสังคมในปัจจุบันได้มีการล่อลวงเด็กไปทำงานในโรงงานและหน่วยงานหนึ่งวัยกึ่งเด็กให้ทำงานหนักอย่าง

⁵² คำพิพากษาฎีกาที่ 4904/2548 ฎส.7 น. 151.

ไว้มนุษยธรรมอันเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนความสงบสุขในสังคม ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดฐานใหม่ขึ้นมาเป็นพิเศษ⁵³

ลักษณะประมวลกฎหมายอาญามาตรา 312 ทวิ เป็นอีกบทบัญญัติหนึ่งที่กำหนดชัดเจนในวรรคสองทั้ง (1) (2) (3) ว่ามีลักษณะของความผิดว่าหากทำให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ อันตรายสาหัสหรือได้รับอันตรายถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษหนักขึ้น ซึ่งผลของความผิดในวรรคสองเป็นผลที่ไม่ต้องการเจตนาแต่พิจารณาเพียงผลของการกระทำที่เป็นผลธรรมดาจากการทำร้ายที่จะต้องทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น จึงจะต้องเป็นผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ตามหลักประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 จากการกระทำของผู้กระทำความผิด

เมื่อหลักความรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 312 ทวิ นำมาปรับกับโดยดุลพินิจของคำพิพากษาของศาลฎีกา พบว่าเมื่อมีข้อเท็จจริง จำเลยใช้งานโจทก์ร่วมซึ่งเป็นเด็กอายุ 14 ปีเศษทำงานรับใช้ภายในบ้าน และใช้งานเกินกว่าความสามารถและสภาพร่างกาย อีกทั้งไม่จัดอาหาร และจ่ายค่าแรงให้เหมาะสมกับสภาพการจ้าง รวมทั้งจำกัดสิทธิเสรีภาพของโจทก์ร่วมเพื่อให้ทำงานหนักตามความพอใจของจำเลย อีกทั้งจำเลยยังได้ทำร้ายร่างกายโจทก์ร่วมด้วยวิธีทารุณโหดร้ายโดยอ้างว่าลงโทษ ซึ่งตามกฎหมายจำเลยไม่มีสิทธิกระทำเช่นนั้นได้ ดังนั้นการที่จำเลยทำร้ายโจทก์ร่วมจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ และทำร้ายโจทก์ร่วมโดยกระทำทารุณโหดร้ายจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส เป็นการกระทำต่อเนื่องโดยเจนาที่แท้จริงเพื่อเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาสเป็นสำคัญ การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 312 ทวิ วรรคสอง (1) (2)⁵⁴

จากคำวินิจฉัยของคำพิพากษาดังกล่าวพิจารณาเห็นได้ว่ากระทำความผิดได้มีการทำร้ายผู้เสียหาย แต่การทำร้ายแม้ว่าผู้กระทำความผิดจะไม่เจตนาให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส แต่หากผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสจากการกระทำที่เป็นผลโดยตรงและผลนั้นเป็นผลที่ตามธรรมชาติย่อมเกิดขึ้นได้ ผู้กระทำความผิดก็ต้องรับผิดในผลดังกล่าวแม้ว่าไม่ได้มีเจตนาก็ตาม

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 313 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าไถ่

(1) เอาตัวเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีไป

⁵³ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2537

⁵⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15189/2556 น. 2964.

(2) เอาตัวบุคคลอายุกว่าสิบห้าปีไป โดยใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญใช้กำลัง ประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด หรือ

(3) หน่วงเหนี่ยวหรือกักขังบุคคลใด

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามหมื่นบาท ถึงสี่หมื่นบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรกเป็นเหตุให้ผู้ถูกเอาตัวไป ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยว หรือผู้ถูกกักขังนั้นรับอันตรายสาหัส หรือเป็นการกระทำโดยทรمان หรือโดยทารุณโหดร้าย จนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำนั้นรับอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดนั้นเป็นเหตุให้ผู้ถูกเอาตัวไป ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือผู้ถูกกักขังนั้นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต”

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะประมวลกฎหมายอาญามาตรา 313 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดชัดเจนในวรรคสองและวรรคท้ายว่ามีลักษณะของความผิดว่าหากผู้ถูกเอาตัวไป ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือผู้ถูกกักขัง ได้รับอันตรายสาหัสหรือได้รับอันตรายถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษหนักขึ้น ซึ่งพิจารณาได้ว่าผลของความรับผิดเป็นผลที่ไม่ต้องการเจตนาเพียงผลของการกระทำที่เป็นผลธรรมดาจากการนำตัวไปกักขัง และผลที่เกิดขึ้นก็เป็นผลที่เกิดจากการกระทำความผิด ก็เพียงพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น มาตราดังกล่าวจึงเรื่องของผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ตามหลักประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63

เมื่อหลักความรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 313 นำมาปรับกับโดยดุลพินิจของคำพิพากษาของศาลฎีกา พบว่าเมื่อข้อเท็จจริง จำเลยทั้งสองกักขังโจทก์ร่วมแล้วส่งจดหมายเรียกค่าไถ่ไปยังภริยาและบุตรของโจทก์ร่วมที่ประเทศไต้หวัน จนภริยาของโจทก์ร่วมตกลงจ่ายค่าไถ่ให้จำเลยทั้งสอง ในระหว่างที่โจทก์ร่วมถูกกักขังจำเลยทั้งสองได้มัดโจทก์ไว้ด้วยโซ่ที่มีมือและเท้า จนโจทก์หมดอิสระในการเคลื่อนไหว จนเป็นเหตุให้โจทก์ร่วมไม่ได้รับประทานยาแก้โรคเบาหวาน ทำให้อาการกำเริบ มีเลือดปนออกมากับอุจจาระและปัสสาวะ ซึ่งเป็นการกระทำโดยทรมานจนเป็นเหตุให้โจทก์ร่วมได้รับอันตรายแก่กายแล้ว เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 313 วรรคสอง⁵⁵

จากคำวินิจฉัยของคำพิพากษาดังกล่าวพิจารณาเห็นได้ว่ากระทำความผิดของจำเลยทั้งสองในการกักขังโจทก์ร่วมนั้น จะเห็นได้ว่าเหตุที่โจทก์ร่วมได้รับอันตรายแก่กายหรือ

⁵⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3891/2548 น. 2412.

จิตใจนั้นมาจากเหตุที่เกิดจากตัวผู้เสียหายเอง โดยตัวโจทก์ร่วมมีโรคเบาหวานเป็นโรคประจำตัวการที่จำเลยทั้งสองกักขังโจทก์ร่วมก็ไม่ได้มีข้อเท็จจริงว่าได้มีการทำร้ายอื่นใดนอกจากการกักขังให้ปราศจากในเสรีภาพ อย่างไรก็ตามจากคำพิพากษาจึงเห็นได้ว่าแม้ว่าจำเลยจะไม่มีเจตนาที่จะทำร้ายให้โจทก์ร่วมให้ได้รับอันตรายแก่กาย แต่ผลที่เกิดขึ้นเมื่อพิจารณาได้ว่าเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลย แต่จำเลยก็จะต้องรับผิดชอบในผลนั้น แม้ว่าจำเลยจะไม่ได้มีเจตนาเลยก็ตาม

2.4.1.5 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 339 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดลักทรัพย์โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าในทันใดนั้นจะใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อ

- (1) ให้ความสะดวกแก่การลักทรัพย์หรือการพาทรัพย์นั้นไป
- (2) ให้อื่นให้ซึ่งทรัพย์นั้น
- (3) ยึดถือเอาทรัพย์นั้นไว้
- (4) ปกปิดการกระทำความผิดนั้น หรือ
- (5) ให้อภัยจากการจับกุม

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสองหมื่นบาท

ถ้าความผิดนั้นเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยลักษณะดังที่บัญญัติไว้ในอนุมาตราหนึ่งอนุมาตราใดแห่งมาตรา 335 หรือเป็นการกระทำต่อทรัพย์ที่เป็นโค กระบือ เครื่องกลหรือเครื่องจักรที่ผู้มีอาชีพกสิกรรมมีไว้สำหรับประกอบกสิกรรม ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสามหมื่นบาท

ถ้าการชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

ถ้าการชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

ถ้าการชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต”

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะประมวลกฎหมายอาญามาตรา 339 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดชัดเจนในวรรคสาม วรรคสี่และวรรคห้าว่ามีลักษณะของความผิดว่าหากผู้ถูกชิงทรัพย์ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ได้รับอันตรายสาหัสหรือได้รับอันตรายถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษหนักขึ้น ซึ่งพิจารณาได้ว่าผลของความรับผิดเป็นผลที่ไม่ต้องการเจตนาเพียง

ผลของการกระทำที่เป็นผลธรรมดาจากการนำตัวไปกักขัง และผลที่เกิดขึ้นก็เป็นผลที่เกิดจากการกระทำความผิด ก็เพียงพอที่จะทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น มาตราดังกล่าวจึงเรื่องของผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ตามหลักประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63

เมื่อหลักความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 339 นำมาปรับกับดุลพินิจของคำพิพากษาของศาลฎีกา ที่มีข้อเท็จจริงว่า จำเลยใช้อาวุธมีดปลายแหลมจี้ผู้เสียหาย แม้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บที่ต้นแขนซ้ายจากมีดของจำเลยเนื่องจากอุบัติเหตุ จำเลยไม่มีเจตนาทำร้ายผู้เสียหายก็ไม่ใช่ข้อสำคัญ เพราะการที่จำเลยจะรับโทษหนักขึ้นด้วยเหตุที่ผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กายนั้น จำเลยไม่จำเป็นต้องกระทำโดยมีเจตนา เพียงแต่พิจารณาว่าเป็นผลที่ตามมาโดยอัตโนมัติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 หรือไม่เท่านั้น เมื่อจำเลยใช้มีดปลายแหลมจี้ผู้เสียหาย การที่ผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กายจากมีดย่อมเป็นผลธรรมดาที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของจำเลย จำเลยมีความผิดฐานชิงทรัพย์ให้ได้รับอันตรายแก่กายตามมาตรา 339 วรรคสาม⁵⁶

จากคำวินิจฉัยของคำพิพากษาดังกล่าวพิจารณาเห็นได้ว่ากระทำความผิดของจำเลยแม้ว่าผลที่เกิดขึ้นจากการได้รับบาดเจ็บของผู้เสียหายจะไม่เกิดจากความตั้งใจที่จะทำร้ายของจำเลยหรือแม้แต่จะเป็นเพียงอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นก็ตาม แต่เมื่อผลของการเกิดขึ้นเป็นผลธรรมดาที่สามารถเกิดขึ้นได้จากการกระทำของจำเลยที่ได้ใช้อาวุธในการชิงทรัพย์จนผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บ จำเลยก็ต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนแม้ว่าจะเกินกว่าความตั้งใจของจำเลยก็ตาม

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 339 ทวิ บัญญัติไว้ว่า “ถ้าการชิงทรัพย์ได้กระทำต่อทรัพย์ตามมาตรา 335 ทวิ วรรคแรก ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสามหมื่นบาท

ถ้าการชิงทรัพย์นั้นเป็นการกระทำในสถานที่ตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 335 ทวิ วรรคสองด้วย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

ถ้าการชิงทรัพย์ตามวรรคแรกหรือวรรคสองเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

ถ้าการชิงทรัพย์ตามวรรคแรกหรือวรรคสองเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

⁵⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1867/2553 ฎส.1 น. 173.

ถ้าการชิงทรัพย์ตามวรรคแรกหรือวรรคสองเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต”

โดยในส่วนของมาตรา 339 ทวิ เป็นในเรื่องที่เหมือนกับมาตรา 339 ที่พิจารณาผลแห่งการกระทำว่าหากมีการกระทำที่ทำให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ หรือได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดก็ต้องรับผิดแม้ว่าผลจะเกินกว่าที่ตั้งใจก็ตาม แต่พิจารณาเพียงว่าผลของการกระทำเป็นผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ก็เพียงพอแล้วโดยมิต้องพิจารณาว่ามีเจตนาหรือไม่ก็ตามก็เพียงพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น มาตราดังกล่าวจึงเรื่องของผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ตามหลักประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 ส่วนที่แตกต่างจากมาตรา 339 คือ มาตรา 339 ทวิ จะเป็นในเรื่องของความคุ้มครองในทรัพย์และสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนาหรือเป็นที่สักการบูชาของประชาชน

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 340 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดชิงทรัพย์โดยร่วมกันกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสามหมื่นบาท

ถ้าในการปล้นทรัพย์ผู้กระทำแม้แต่คนหนึ่งคนใดมีอาวุธติดตัวไปด้วย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบสองปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นสี่พันบาทถึงสี่หมื่นบาท

ถ้าการปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

ถ้าการปล้นทรัพย์ได้กระทำโดยแสดงความทารุณจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ใช้อาวุธยิง ใช้อาวุธระเบิด หรือกระทำทรมาณ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

ถ้าการปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต”

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะประมวลกฎหมายอาญามาตรา 340 เป็นบทบัญญัติที่คล้ายคลึงกับมาตรา 339 ต่างกันเพียงจำนวนผู้กระทำความผิดที่มีจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป โดยกำหนดชัดเจนใน วรรคสาม วรรคสี่และวรรคห้าว่ามีลักษณะของความผิดว่าหากผู้ชิงทรัพย์ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ได้รับอันตรายสาหัสหรือได้รับอันตรายถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษหนักขึ้น ซึ่งพิจารณาได้ว่าผลของความรับผิดเป็นผลที่ไม่ต้องการเจตนาเพียงผลของการกระทำที่เป็นผลธรรมดาจากการนำตัวไปกักขัง และผลที่เกิดขึ้นก็เป็นผลที่เกิดจากการกระทำความผิด ก็เพียงพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น มาตราดังกล่าวจึงเรื่องของผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ตามหลักประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 340 ทวิ บัญญัติไว้ว่า “ถ้าการปล้นทรัพย์ ได้กระทำต่อทรัพย์ตามมาตรา 335 ทวิ วรรคแรก ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

ถ้าการปล้นทรัพย์นั้นเป็นการกระทำในสถานที่ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 335 ทวิ วรรคสองด้วย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

ถ้าการปล้นทรัพย์ตามวรรคแรกหรือวรรคสอง ผู้กระทำความผิดแต่คนหนึ่งคนใดมีอาวุธติดตัวไปด้วย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

ถ้าการปล้นทรัพย์ตามวรรคแรกหรือวรรคสองเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการปล้นทรัพย์ตามวรรคแรกหรือวรรคสองได้กระทำโดยแสดงความทารุณจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ใช้อาวุธ ใช้อาวุธระเบิดหรือกระทำทรมาน ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการปล้นทรัพย์ตามวรรคแรกหรือวรรคสองเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต”

โดยในส่วนของมาตรา 340 ทวิ เป็นในเรื่องที่เหมือนกับมาตรา 340 ที่พิจารณาผลแห่งการกระทำว่าหากมีการกระทำที่ทำให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ หรือได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย ผู้กระทำก็จะต้องรับผิดชอบแม้ว่าจะไม่เจตนาก็ตาม แต่พิจารณาเพียงว่าผลของการกระทำเป็นผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ก็เพียงพอแล้วโดยมิต้องพิจารณาว่ามีเจตนาหรือไม่ก็ตามก็เพียงพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดรับโทษหนักขึ้น มาตราดังกล่าวจึงเรื่องของผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ตามหลักประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 ส่วนที่แตกต่างจากมาตรา 340 คือ มาตรา 340 ทวิ จะเป็นในเรื่องของความคุ้มครองในทรัพย์และสถานที่ที่เกี่ยวกับทางศาสนาหรือเป็นที่สักการบูชาของประชาชน

นอกจากการปรับใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลผ่านตัวบทกฎหมายและคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับตัวบทในประมวลกฎหมายอาญาแล้ว การแบ่งรูปแบบการปรับใช้ตามหลักของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ก็ช่วยที่จะอธิบายถึงคำพิพากษาของศาลฎีกาไทยได้เป็นอย่างดีในการทำ ความเข้าใจถึงพัฒนาการใช้การตีความหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

2.4.2 การปรับใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลตามแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกา

การปรับใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของศาลไทยนั้น ศาลไทยจะปรับใช้ทฤษฎีเงื่อนไขผ่านทางคำว่า “ผลโดยตรง” ในกรณีผลที่เกิดขึ้นไม่ได้เกินไปกว่าเจตนาของผู้กระทำ และปรับใช้คำว่า “ผลธรรมดา” กรณีผลเกิดขึ้นเกินไปกว่าเจตนาของผู้กระทำ⁵⁷ นอกจากนี้เมื่อมีเหตุเกิดขึ้นใหม่เกิดแทรกขึ้นภายหลังระหว่างการกระทำ ศาลใช้คำว่า “เหตุแทรกแซง” ร่วมกับหลัก “ผลโดยตรง” ในการวินิจฉัยคำพิพากษาของศาลฎีกา ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

2.4.2.1 การปรับใช้หลัก “ผลโดยตรง” เมื่อผลเกิดเกินกว่าที่ผู้กระทำตั้งใจ

หลัก “ผลโดยตรง” จะปรากฏแนวคำพิพากษาของศาลที่นำไปปรับใช้อันจะเห็นได้จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 659/2532⁵⁸ จำเลยใช้ของแข็งตีทำร้ายผู้ตายมีบาดแผลฟกช้ำดำเขียวทั่วร่างกาย บาดแผลฉีกขาดที่หัวคิ้วซ้ายยาวประมาณ 3 เซนติเมตรลึก 1 เซนติเมตร บาดแผลถลอกที่ขากรรไกรและข้อศอกซ้าย กระดูกซี่โครงขวา 2 ซี่ ซึ่งฟังได้ว่าจำเลยทำร้ายผู้ตายโดยมีเจตนาฆ่า แต่ผู้ตายได้เข้ารับการรักษาพยาบาลและแพทย์เห็นว่าหากให้ผู้ตายรักษาตัวต่อไปผู้ตายก็อาจจะไม่ถึงแก่ความตาย แต่การที่ญาติผู้ตายกระทำให้การรักษาสิ้นสุดลงโดยการดึงเครื่องช่วยหายใจและท่อช่วยหายใจออก แล้วพาผู้ตายกลับบ้านจนผู้ตายถึงแก่ความตายในคืนนั้น ย่อมถือได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นผลโดยตรงที่ทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตายหาใช่เป็นผลจากการกระทำของจำเลยไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4563/2543⁵⁹ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ขณะเกิดเหตุผู้ตายกับนายไพศาลขึ้นไปบนอาคารโรงเรียนเพื่อร่วมประเพณีกัน ต่อมาจำเลยทั้งสามตามขึ้นไปนายไพศาลจึงได้ผลออกมาจากผู้ตายซึ่งไม่ได้สวมกางเกงยีนส์หลังติดลูกกระดิ่งระเบียง จำเลยที่ 1 ถอดกางเกงเดินเข้าไปหาผู้ตายหันหน้าชนกันกับผู้ตายเพื่อข่มขืนกระทำชำเราผู้ตาย แต่ผู้ตายไม่ยินยอมโดยร้องขอให้ศาลคนเดียวคนอื่นไม่เกี่ยว จำเลยที่ 1 พยายามจะข่มขืนกระทำชำเราผู้ตาย ผู้ตายขัดขืนจนพลัดตก

⁵⁷ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, หลักกฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 14 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559), น. 41.

⁵⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 659/2532 ฎส.12 น. 5.

⁵⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4563/2543 ฎส.7 น. 208.

ลงไปจากกระเบื้องอาคารโรงเรียนได้รับบาดเจ็บและถึงแก่ความตายในเวลาต่อมา เห็นว่าการที่จำเลยที่ 1 ถอดกางเกงเดินเข้าไปเพื่อข่มขืนกระทำชำเราผู้ตายในขณะที่ผู้ตายไม่ได้สวมกางเกงและยื่นฟิงลูกกระเบื้องซึ่งสูงเพียงระดับสะโพก โดยผู้ตายมิได้ยินยอมที่จะให้จำเลยที่ 1 กระทำชำเรานั้น จำเลยที่ 1 ย่อมเล็งเห็นได้ว่าหากผู้ตายหลบหลีกขัดขืนมิให้จำเลยที่ 1 ข่มขืนกระทำชำเราแล้วอาจจะตกลงไปจากกระเบื้องอาคารโรงเรียนถึงแก่ความตายได้ เมื่อผู้ตายตื่นรนขัดขืนเพื่อมิให้จำเลยที่ 1 ข่มขืนกระทำชำเราจนผู้ตายพลัดตกลงไปจากกระเบื้องอาคารโรงเรียนจนได้รับบาดเจ็บและตายในเวลาต่อมา จึงเป็นผลที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการกระทำของจำเลยที่ 1 อันเป็นการกระทำโดยเจตนาฆ่าผู้ตาย”

คำพิพากษาฎีกาที่ 3039/2547⁶⁰ จำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย จากการชันสูตรพลิกศพผู้ตาย ผู้ตายมีภาวะปอดบวมแทรกซ้อนจนถึงแก่ความตาย และเหตุที่ทำให้เกิดภาวะปอดบวมแทรกซ้อนก็เนื่องมาจากสาเหตุที่ผู้ตายได้รับบาดเจ็บจากการถูกยิง เห็นได้ว่า แม้ผู้ตายจะตายเนื่องจากมีอาการภาวะปอดบวมแทรกซ้อน แต่การแทรกซ้อนดังกล่าวก็สืบเนื่องโดยตรงจากบาดแผลที่ถูกยิงการตายของผู้ตายจึงเป็นผลโดยตรงจากการยิง การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดสำเร็จมิใช่เพียงพยายามกระทำความผิด

คำพิพากษาฎีกาที่ 5201/2555⁶¹ แม้น้ำกรดจะมีใช้อาวุธโดยสภาพ แต่ก็ เป็นสารเคมีชนิดกรดเกลือซึ่งมีคุณสมบัติกัดกร่อนชนิดรุนแรงที่ทำให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต เมื่อจำเลยใช้ ภาชนะใส่ร่างกายของผู้ตายจนเป็นเหตุให้มีบาดแผลไหม้พองสุกลอกเกือบหมด บางส่วนด้านแข็งที่บริเวณ ใบหน้า ลำคอ ทรวงอก ลิ้นปี่ แผ่นหลัง บั้นเอว ก้นกบ แขนและมือ ซึ่งเป็นบาดแผลที่ปรากฏภายนอก เกือบทั่วทั้งร่างกายของผู้ตาย ย่อมบ่งชี้ได้ว่าน้ำกรดที่จำเลยใช้นั้นมีปริมาณไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สาเหตุการตายของผู้ตายก็เนื่องจากระบบหายใจไหลเวียนโลหิตล้มเหลวจากสารเคมีทำลายผิวหนัง และผู้ตายก็ถึงแก่ความตายในคืนเกิดเหตุนี้เองอันเป็นผลโดยตรงมาจากน้ำกรดซึ่งจำเลยกระทำไปโดย รู้สำนึก และในขณะเดียวกันย่อมเล็งเห็นผลได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย ได้ โดยก่อนถึงแก่ความตายนั้นผู้ตายย่อมต้องได้รับความลำบากและเจ็บปวดอย่างทรมานแสนสาหัส จากบาดแผลที่ได้รับ จำเลยจึงมีความผิดฐานฆ่าผู้ตายโดยทรมานและทารุณโหดร้าย

ตามแนววินิจฉัยของศาลเกี่ยวกับหลัก “ผลโดยตรง” นั้น ศาลจะ พิจารณาความเปรียบเทียบระหว่างความร้ายแรงของการกระทำและผลความเสียหายที่เกิดขึ้น หาก การกระทำความผิดของจำเลยเป็นผลที่ถือได้ว่าเกิดจากการกระทำของผู้กระทำแล้ว และก่อให้เกิดผล

⁶⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 3039/2547 ฎ.ส.7 น. 104.

⁶¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 5201/2555 ฎ.ส.3 น. 162.

ร้ายแรง อันเป็นกรณีผลเกิดขึ้นไม่เกินเจตนา ศาลย่อมถือว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำความผิดของจำเลย จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในผลนั้น แต่หากผลของการกระทำดังกล่าวไม่ได้เกิดจากการกระทำแล้วผู้กระทำก็จะเพียงรับผิดชอบในความผิดฐานพยายามกระทำความผิดในฐานความผิดนั้นๆ

2.4.2.2 กรณีผลเกิดเกินกว่าที่ผู้กระทำตั้งใจปรับใช้หลัก “ผลธรรมดา”

หลัก “ผลธรรมดา” จะปรับใช้กรณีผลเกิดเกินกว่าที่ผู้กระทำตั้งใจของผู้กระทำความผิด ซึ่งศาลฎีกาได้วางแนวคำวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1867/2553⁶² จำเลยใช้อาวุธมีดปลายแหลมจี้ผู้เสียหายและเอาโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้เสียหายไป เมื่อการกระทำของจำเลยเป็นเหตุให้ผู้เสียหายรับอันตรายแก่กายจำเลยก็ต้องรับโทษหนักขึ้น แม้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บแขนซ้ายจากมีดของจำเลยเนื่องจากอุบัติเหตุ จำเลยไม่มีเจตนาทำร้ายผู้เสียหายก็ไม่ใช่ข้อสำคัญ เพราะการที่จำเลยจะรับโทษหนักขึ้นด้วยเหตุที่ผู้เสียหายรับอันตรายแก่กายนั้น จำเลยไม่จำเป็นต้องกระทำโดยมีเจตนา เพียงแต่พิจารณาว่าผลที่ผู้เสียหายรับอันตรายแก่กายนั้น เป็นผลที่ตามธรรมดาย่อมเกิดขึ้นได้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 หรือไม่ เมื่อจำเลยใช้มีดปลายแหลมจี้ผู้เสียหาย รับอันตรายแก่กายจากมีดนั้นจึงย่อมเป็นผลธรรมดาที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของจำเลยแล้ว จำเลยจึงมีความผิดฐานชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้เสียหายรับอันตรายแก่กายตามมาตรา 339 วรรคสาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2559/2555⁶³ ผู้ตายถือมีดดาบออกไปต่อสู้กับจำเลยที่ 1 ถึงที่ ซึ่งมีไม้ท่อนเป็นอาวุธ ฝ่ายจำเลยมีบาดแผลจากการถูกฟัน ซึ่งอาจเป็นบาดแผลจากการต่อสู้กับ อ. และผู้ตายด้วยก็ได้ บาดแผลของผู้ตายจากการถูกทำร้ายมี 4 แห่ง บาดแผลที่ทำให้ตายมีเพียงบาดแผลเดียวคือที่ศีรษะ โดยสาเหตุที่ทำให้ตายเนื่องจากกะโหลกศีรษะแตกและเลือดออกใต้เยื่อหุ้มสมองชั้นใน บาดแผลดังกล่าวจึงน่าจะเกิดขณะมีการต่อสู้กันการตีของจำเลยที่ 1 ถึงที่ 3 จึงยอมทำได้ตามแต่จังหวะและโอกาสในการต่อสู้จะอำนวยเท่านั้น ไม่อาจทำได้ถนัดมือ การกระทำของจำเลยที่ 1 ถึงที่ 3 จึงเป็นเพียงเจตนาทำร้ายเท่านั้น อันเป็นการร่วมกันทำร้ายผู้ตายจนเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย

⁶² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1867/2553 ฎส.1 น. 137.

⁶³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2559/2555 ฎส.2 น. 126.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6327/2555⁶⁴ การพิเคราะห์ถึงเจตนาของจำเลย ว่าประสงค์ต่อผลให้เกิดการตาย หรือยอมเล็งเห็นผลว่าผู้เสียหายอาจถึงแก่ความตายได้นั้น นอกจากจะพิจารณาจากอาวุธที่จำเลยใช้ทำร้ายผู้เสียหายและตำแหน่งบาดแผลที่ผู้เสียหายได้รับแล้ว ยังต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ในการกระทำของจำเลยประกอบด้วยว่าจำเลยได้ทำร้ายผู้เสียหายซ้ำหรือไม่ หากจำเลยมีโอกาที่จะทำร้ายซ้ำได้แต่ไม่กระทำ ก็สื่อแสดงว่าจำเลยมิได้มีเจตนาถึงกับจะทำให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย คดีนี้จำเลยฟันผู้เสียหายครั้งเดียว หลังจากผู้เสียหายถูกฟันล้มลงจำเลยยืนดูผู้เสียหายอยู่ประมาณ 1 นาที แล้วเดินออกไป แสดงว่าช่วงที่ผู้เสียหายล้มลงนั้นจำเลยอาจใช้มีดอีโต้ที่ถืออยู่ฟันผู้เสียหายซ้ำอีกก็ได้ แต่จำเลยหาทำเช่นนั้นไม่ พฤติการณ์แห่งคดีจึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหาย คงฟังได้เพียงว่ามีเจตนาทำร้ายเท่านั้น เมื่อผลของการทำร้ายเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสต้องป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวันหรือจนประกอบกรณีกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน จำเลยจึงมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสตามมาตรา 297

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1159/2555⁶⁵ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสตาม ป.อ. มาตรา 297 เป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 ต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะผลที่เกิดจากการกระทำ โดยผู้ที่กระทำไม่จำเป็นต้องมีเจตนาต่อผลที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้น ตัวการที่ร่วมทำร้ายผู้อื่นแม้จะไม่มีเจตนาให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสหรือมิได้เป็นผู้ลงมือกระทำให้เกิดผลขึ้นก็ต้องรับผิดในผลนั้นด้วย

จำเลยทั้งสองมาจับ ว. และหลบหนีไปพร้อมกันกับ ว. แสดงว่าจำเลยทั้งสองมีเจตนาทำร้ายโจทก์ร่วมทั้งสองร่วมกับ ว. เมื่อผลของการร่วมกันทำร้ายของจำเลยทั้งสองเป็นเหตุให้โจทก์ที่ 2 ได้รับอันตรายสาหัส จำเลยทั้งสองก็ต้องรับโทษหนักขึ้นจากผลของการร่วมกันทำร้ายที่ทำให้โจทก์ร่วมที่ 2 ได้รับอันตรายสาหัสนั้นด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 11643/2555⁶⁶ จำเลยมาบ้านผู้ตายแล้วนั่งดื่มสุรากับผู้ตาย แต่ถูกผู้ตายตำว่าจึงโกรธใช้ขวานตีไปที่แขนผู้ตายและได้ทำร้ายผู้ตาย ซึ่งเมื่อพิจารณาบาดแผลตามภาพถ่ายหมาย จ.5 แล้ว เห็นว่ามีบาดแผลเป็นรอยฉีกขาดที่ศีรษะแห่งเดียวตามภาพที่ 38 แพทย์ผู้ผ่าชันสูตรพลิกศพผู้ตายเบิกความว่า เมื่อผ่าบาดแผลฉีกขาดที่ศีรษะเหนือหน้าผากด้านหน้าไม่พบบาดแผลต่อเนื้อ กะโหลกศีรษะไม่แตก เนื้อสมองไม่มีฟกช้ำ บริเวณบาดแผลดังกล่าว

⁶⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6327/2555 ฎส.9 น. 64.

⁶⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1159/2555 ฎส.10 น. 1.

⁶⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 11643/2555 ฎส.10 น. 109.

ไม่มีเส้นเลือดใหญ่ สาเหตุการตายไม่ได้เกิดจากการถูกทำร้าย จากการที่ผ่าหัวใจพบว่าหลอดเลือดเลี้ยงกล้ามเนื้อตีบอย่างมากเป็นโรคหลอดเลือดหัวใจตีบ ผู้เป็นโรคนี้นหากเลือดออกมากอาจเกิดภาวะหัวใจล้มเหลวได้มากกว่าปกติ จึงระบุสาเหตุการตายว่าเสียชีวิตด้วยระบบหัวใจล้มเหลว จากคำเบิกความของแพทย์ดังกล่าวประกอบภาพถ่ายบาดแผลหมายเลข จ.5 ภาพที่ 38 และรายงานการตรวจชันสูตรพลิกศพเอกสารหมายเลข จ.24 ระบุว่าบาดแผลฉีกขาดที่ศีรษะยาว 5 เซนติเมตร ขอบแผลไม่บวมมากแสดงให้เห็นว่าจำเลยใช้ขวานฟันไม่แรงนัก กระโหลกศีรษะจึงไม่แตกและไม่ปรากฏบาดแผลฉีกขาดที่ส่วนใดของร่างกายอีก ข้อเท็จจริงดังกล่าวจำเลยฟันที่ศีรษะเพียงครั้งเดียว แม้ศีรษะจะเป็นอวัยวะที่สำคัญแต่บาดแผลที่ปรากฏไม่ร้ายแรง พฤติการณ์ที่จำเลยฟันไม่แรงเช่นนี้ หากจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้ตายแล้วจำเลยคงไม่ฟันเพียงครั้งเดียวทั้งที่มีโอกาสที่จะทำร้ายผู้ตายอย่างไรก็ได้ เพราะผู้ตายอยู่บ้านตามลำพังข้อเท็จจริงฟังได้ว่า จำเลยมิได้มีเจตนาฆ่าแต่มีเจตนาทำร้ายผู้ตายเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตายเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 290

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4210/2556⁶⁷ ขณะเกิดเหตุผู้เสียหายนั่งอยู่บนแคร่ และเมื่อผู้เสียหายได้ยินเสียงจำเลยจึงหันไปดูแสดงให้เห็นว่าขณะที่จำเลยเดินเข้าไปหาผู้เสียหายนั้น ผู้เสียหายยังไม่ทันรู้ตัวหากจำเลยจะใช้ของมีคมฟันศีรษะหรืออวัยวะสำคัญของผู้เสียหายทันทีย่อมสามารถกระทำได้ แต่จำเลยก็ไม่กระทำกลับเรียกให้ผู้เสียหายรู้ตัวก่อน จำเลยยื่นถือของมีคมยาวประมาณ 1 แขน การที่จำเลยจะฟันผู้เสียหายจึงต้องเงื้อของมีคมขึ้น จึงยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยเลือกจะฟันที่คอของผู้เสียหาย และพฤติการณ์ดังกล่าวก็ยังไม่ฟังได้ว่าจำเลยเลือกฟันอวัยวะสำคัญของผู้เสียหายด้วย แม้ผู้เสียหายจะได้รับบาดเจ็บจนกระดูกแขนขวาหักก็ตาม แต่ได้ความจากคำให้การชั้นสอบสวนของแพทย์ผู้ตรวจรักษาผู้เสียหายว่า บาดแผลที่ผู้เสียหายได้รับไม่ถึงกับทำให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตายได้ และการที่จำเลยจะฟันผู้เสียหายซ้ำอีกก็มีข้อข้อบ่งชี้ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหายผู้เสียหายกับจำเลยมีปากเสียงกันเกี่ยวกับเรื่องและผู้เสียหายไม่ยอมให้เปียร์แก่จำเลยตามที่ตกลงกันได้ ซึ่งเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่น่าเชื่อว่าจำเลยถึงกับต้องเอาชีวิตผู้เสียหาย พฤติการณ์แห่งคดีดังกล่าวยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหายคงฟังได้ว่าจำเลยมีเพียงเจตนาทำร้ายร่างกายเท่านั้น เมื่อผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส จำเลยจึงมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัสตาม ป.อ. 297(8)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6379/2556⁶⁸ มูลเหตุคดีนี้เกิดจากความไม่พอใจระหว่างจำเลยกับ อ. เป็นการเฉพาตัวซึ่งผู้เสียหายมิได้เป็นผู้ก่อหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง จำเลยกับ

⁶⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4210/2556 ฎส.2 น. 197.

⁶⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6379/2556 ฎส.4 น. 96.

พวกทำร้ายผู้เสียหายเพราะเห็นผู้เสียหายวิงโล่ ช. ไปพร้อมกับ อ. ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าและอยู่นอกเหนือความคาดหมายของจำเลย เมื่อพิจารณาอาวุธที่จำเลยกับพวกใช้ฟันผู้เสียหาย เป็นมีดปลายแหลมยาวประมาณ 1 ช่วงแขน นับว่ามีขนาดใหญ่ ประกอบกับบริเวณผู้เสียหายถูกฟัน ทำร้ายคือหน้าผากและศีรษะ ซึ่งเป็นอวัยวะส่วนสำคัญหากจำเลยประสงค์ต่อชีวิตของผู้เสียหายย่อมต้องฟันอย่างรุนแรง แต่บาดแผลที่ผู้เสียหายได้รับกลับลึกเพียงถึงกะโหลกศีรษะไม่ถึงกับแตกร้าง หลังจากถูกฟันแล้วจำเลยยังดึงตัวผู้เสียหายเข้าไปใช้เชือกที่ล่าตัวอีกหลายครั้งจนผู้เสียหายต้องตะโกนบอกให้พอก่อนจะหมดสติ หากจำเลยต้องการฆ่าผู้เสียหาย ก่อนจะหลบหนีไปจำเลยน่าจะต้องฟันผู้เสียหายซ้ำอีก ทั้งที่สามารถกระทำได้อย่างง่ายเนื่องจากผู้เสียหายหมดสติแล้ว และไม่มีผู้ใดขัดขวาง พฤติการณ์แสดงให้เห็นว่าจำเลยเพียงต้องการทำร้ายผู้เสียหายเท่านั้น ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 3 ลงโทษจำเลยฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297 (8) ประกอบมาตรา 83 จึงชอบแล้ว

ตามแนวคำพิพากษาของศาล การกำหนดให้จำเลยต้องรับโทษหนักขึ้นตามหลัก “ผลธรรมดา” จะต้องปรากฏอย่างชัดเจนว่า ผลร้ายแรงที่เกิดขึ้นนั้นมีบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้จำเลยต้องรับโทษหนักขึ้น โดยการนำประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 มาเป็นตัวประสานการปรับใช้ระหว่างทฤษฎีเงื่อนไขกับทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมได้อย่างลงตัว ทำให้การใช้การตีความเป็นธรรม เข้าใจได้ และเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย

2.4.2.3 หลัก “เหตุแทรกแซง” ที่เกิดขึ้นใหม่แทรกระหว่างการกระทำและผลที่เกิดขึ้น

การวินิจฉัยคำพิพากษาศาลฎีกาของศาลไทย จะปรากฏแนวคำพิพากษาเรื่องเหตุแทรกแซงน้อยที่สุดปรากฏตามคำพิพากษาศาลฎีกาดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1478/2528⁶⁹ จำเลยกับพวกร่วมกันใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายถูกที่ด้านหลัง กระสุนปืนตัดบริเวณไขสันหลังขาด ผู้ตายเป็นอัมพาตตั้งแต่เอวจนจดเท้าและถึงแก่ความตายสืบเนื่องมาจากบาดแผลที่ถูกยิงและภาวะติดเชื้อมีอย่างรุนแรงหลังจากเกิดเหตุ 9 เดือนเศษ ดังนี้ผู้ตายถึงแก่ความตายสืบเนื่องมาจากบาดแผลที่ถูกยิง แม้จะเนื่องจากการรักษาไม่ดีจนบาดแผลติดเชื้อ ก็เป็นผลธรรมดาอันสืบเนื่องมาจากการกระทำของจำเลย จำเลยจึงมีความผิดฐานฆ่าผู้ตายโดยเจตนา

⁶⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1478/2528 น. 405.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 235-237/2555⁷⁰ การที่จำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 พบผู้เสียหายโดยบังเอิญขณะผู้เสียหายไปที่เกิดเหตุเพื่อรับ ป. กลับบ้าน แล้วจำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 รุมถีบ ตะ และกระที่บผู้เสียหายทันที จากนั้นจึงมีชาวบ้านอีกจำนวนหนึ่งเข้ารุมตะและกระที่บผู้เสียหาย และจำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 ลากผู้เสียหายไปรุมตะ และกระที่บอีกที่บริเวณข้างบ้านเลขที่ 35 โดยไม่ปรากฏว่าผู้เสียหายถูกอาวุธมีดแทงขณะที่จำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 เข้ารุมทำร้ายในตอนแรกหรือหลังจากชาวบ้านเข้าร่วมรุมทำร้ายแล้ว จึงฟังไม่ได้ว่าการใช้อาวุธมีดแทงผู้เสียหายเกิดจากการกระทำของจำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 ทั้งการที่ชาวบ้านเข้ารุมทำร้ายผู้เสียหายด้วยนั้นก็ไม่ได้มีการสมคบหรือนัดหมายกับจำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 มาก่อน จำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 ย่อมไม่อาจเล็งเห็นหรือคาดหมายได้ว่าพวกที่เข้ารุมทำร้ายผู้เสียหายดังกล่าวจะมีอาวุธมีดพฤติการณ์ที่จำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 เพียงแต่ใช้เท้าถีบตะและกระที่บผู้เสียหาย ยังไม่พอฟังว่าจำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 มีเจตนาฆ่า จำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 คงมีเพียงเจตนาทำร้าย การกระทำของจำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 จึงไม่มีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น ผู้เสียหายถูกอาวุธมีดแทงที่บริเวณท้อง แพทย์ให้การรักษาโดยการผ่าตัด หลังจากออกจากโรงพยาบาลแล้วต้องไปรักษาตัวอยู่ที่บ้านโดยต้องนอนพักประมาณ 2 เดือน ผลการตรวจชันสูตรบาดแผลหรือศพของแพทย์ระบุว่า ได้ผ่าตัดเย็บซ่อมลำไส้และจุดที่มีเลือดออกบาดแผลจะหายในเวลา 3 สัปดาห์ หากไม่มีสาเหตุแทรกซ้อนแสดงว่าเหตุที่ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสเพราะต้องป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวันหรือจนประกอบกรณียกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวันนั้น เกิดจากการที่ผู้เสียหายถูกอาวุธมีดแทง ไม่ได้เกิดจากการรุมถีบ ตะและกระที่บของจำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 ดังนั้น การที่ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสจึงไม่ได้เป็นผลโดยตรงจากการร่วมกันทำร้ายของจำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 และไม่ได้เป็นผลที่ตามธรรมดาย่อมเกิดขึ้นได้จากการร่วมกันทำร้ายของจำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 การกระทำของจำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 จึงไม่มีความผิดฐานร่วมกันทำร้ายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายสาหัส

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5112-5113/2556⁷¹ พฤติการณ์ที่จำเลยที่ 1 ใช้มีดพร้าฟันผู้ตายที่ศีรษะทางด้านหลัง 1 ที แล้วจำเลยที่ 2 ใช้อาวุธปืนพกยิงผู้ตายที่บริเวณหน้าท้อง 1 นัด เป็นกรณีที่เกิดขึ้นโดยปัจจุบันทันด่วนต่อเนื่องจากการที่จำเลยที่ 1 เห็นเด็กชาย อ. ถูกแทงแล้ว ร. พาเด็กชาย อ. วิ่งหนี โดยมี น. และผู้ตายวิ่งตามไป จำเลยที่ 1 จึงวิ่งเข้าไปในบ้านของ ย. นำมีดพร้าไปฟันผู้ตายที่ศีรษะทางด้านหลัง 1 ที ส่วนจำเลยที่ 2 ก็ถืออาวุธปืนพกวิ่งออกมาจากบ้านของ ย. แล้วใช้อาวุธปืนนั้นยิงผู้ตาย อันเป็นลักษณะที่จำเลยที่ 1 และ ที่ 2 ต่างคนต่างกระทำโดยมิได้สมคบกันมา

⁷⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 235-237/2555 ฎส.3 น. 14.

⁷¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5112-5113/2556 ฎส.3 น. 73.

ก่อน เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ตายถึงแก่ความตายเนื่องจากเลือดออกจำนวนมากในช่องท้อง เพราะเส้นเลือดดำใหญ่ในช่องท้องฉีกขาด ดังนั้นเหตุที่ทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตายจึงเกิดจากการที่จำเลยที่ 2 ใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย ไม่ได้เกิดจากการที่จำเลยที่ 1 ใช้มีดพร้าฟันผู้ตายที่ศีรษะจำเลยที่ 2 จึงมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ส่วนการที่จำเลยที่ 1 ใช้มีดพร้าฟันผู้ตายที่ศีรษะซึ่งเป็นอวัยวะสำคัญที่อาจทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตายได้ เมื่อผู้ตายไม่ถึงแก่ความตายเพราะเหตุที่จำเลยที่ 1 ใช้มีดพร้าฟันผู้ตายที่ศีรษะ จำเลยที่ 1 จึงมีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น

ตามแนวคำวินิจฉัยของศาลไทย การพิจารณาเหตุแทรกแซง ศาลจะใช้หลักพิจารณาว่าเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นใหม่ระหว่างการกระทำและผลนั้น วิทยุชนคดีหมายได้หรือไม่ หากคดีหมายได้ ก็ไม่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ผู้กระทำความผิดตอนแรกก็ยังคงรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามกรณีเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นใหม่หลังจากการกระทำในครั้งแรก หากเป็นการกระทำที่ผู้กระทำและวิทยุชนทั่วไปไม่สามารถคาดเห็นผลที่จะเกิดขึ้นได้ เหตุแทรกแซงดังกล่าวก็ย่อมที่จะตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล และผู้กระทำความผิดก็ไม่ต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น

สรุปในส่วนของบทนี้ก็ได้อธิบายถึงแนวคิด ทฤษฎีและคำพิพากษาศาลฎีกาของไทยในเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่ได้อธิบายถึงหลักคิดของระบบกฎหมายไทยที่ได้อธิบายถึงทฤษฎีเงื่อนไข ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม เหตุแทรกแซง รวมถึงดุลพินิจของศาลไทย ในระบบกฎหมายที่พบว่านอกเหนือจากการพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำอันจะส่งผลให้ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบแล้ว หากการกระทำดังกล่าวของผู้กระทำได้เกินกว่าความตั้งใจของผู้กระทำหรือผลดังกล่าวแม้ว่าจะมีเหตุที่เข้าแทรกแซงอื่นๆ เข้ามาแทรกแซงหลังจากการกระทำความผิดในครั้งแรกของผู้กระทำแม้ว่าเหตุนั้นจะเกินกว่าความตั้งใจของผู้กระทำก็ตาม ผู้กระทำความผิดก็อาจที่จะต้องรับผิดชอบได้ หากผลดังกล่าวเป็นผลที่สามารถคาดหมายได้ แต่ทว่าเหตุดังกล่าวเป็นเหตุที่ไม่สามารถคาดหมายได้ก็จะทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้นปลายนั่นเอง

บทที่ 3

ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายต่างประเทศ

ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล (Causation) ในบทนี้จะทำการศึกษาลักษณะกฎหมายต่างประเทศ ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ว่าในแต่ละประเทศนั้นมีการนำแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลมาปรับกับการใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลตัดสินความผิดเช่นไร จึงขอนำเสนอดังต่อไปนี้

3.1 ทฤษฎีเงื่อนไข

ทฤษฎีเงื่อนไข (The condition theory) เป็นแนวคิดที่อธิบายถึงการกระทำที่เป็นเงื่อนไขธรรมดาที่ก่อให้เกิดผลนั้นๆ ได้ ซึ่งอธิบายได้อย่างง่ายว่าหมายถึง “ผลทุกอย่างย่อมเกิดแต่เหตุ” ดังนั้นในเรื่องดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่สำคัญในการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล โดยจากการศึกษาจะพบว่าทฤษฎีดังกล่าวเกิดจากแนวความคิดของนักกฎหมายชาวเยอรมัน (von BURI) โดยหลักการของทฤษฎีนี้ก็คือเงื่อนไขในแต่ละอย่างที่ทำให้เกิดผลย่อมเป็นเหตุที่มีน้ำหนักเท่ากันทั้งสิ้น โดยไม่มีการแยกแยะเหตุใกล้-ไกล หนักหรือเบา และถ้าในเงื่อนไขต่างๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านั้นมีการกระทำของผู้กระทำเข้าไปเกี่ยวข้องเป็นเงื่อนไขอยู่ด้วยก็ถือเอาเลยว่าผู้กระทำนั้นๆ เป็นเหตุให้เกิดผลแม้ว่าจะมีเหตุอื่นๆ รวมอยู่ด้วยก็ตามเรียกว่า “ถ้าไม่มีการกระทำนั้นๆ แล้ว ผลย่อมไม่เกิด”¹

ในหลักของทฤษฎีเงื่อนไขนี้มีสาระสำคัญของแนวคิดก็คือ การกระทำทุกๆ อย่างที่มา รวมกันเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดผลขึ้น ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไปเสีย ผลของการกระทำก็จะไม่เกิดขึ้น กล่าวคือ ต้องพิจารณาให้ได้ว่าถ้าไม่มีการกระทำเช่นนั้นแล้วผลดังกล่าวจะเกิดหรือไม่ ถ้าไม่มีการกระทำและผลไม่เกิดก็ต้องถือว่าการกระทำดังกล่าวนั้นมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล แต่ถ้าแม้ว่าไม่มีการกระทำนั้นผลก็ยังเกิดก็ถือว่าการกระทำนั้นไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ซึ่งทฤษฎีเงื่อนไขนี้ถือว่าหลักของการกระทำเป็นเหตุที่ทำให้เกิดผล และกลายเป็นต้นแบบให้มีการนำไปปรับใช้ในการวินิจฉัยความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในคดีต่างๆ ของระบบกฎหมายในประเทศต่างๆ นั่นเอง

¹ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, มุมมองใหม่ในกฎหมายอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2556), น. 91.

อย่างไรก็ดีแนวคิดในทฤษฎีดังกล่าวก็ได้มีการแพร่หลายใช้กันอย่างทั่วไป ซึ่งแต่ละประเทศที่ใช้หลักแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวก็มีการนำหลักไปประยุกต์ใช้กับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลให้เหมาะกับสภาพสังคมและความเป็นมาของประเทศ ยกตัวอย่างเช่น

การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนั้นในประเทศอังกฤษ ระบบศาลอังกฤษได้นำอีกหลักหนึ่งมาใช้ในการตรวจสอบนั่นก็คือ หลัก “But-for test”

หลัก But-for test มีคำเรียกในภาษาละตินว่า *causa sine qua non* คำว่า *causa* หมายถึง สิ่งที่เป็นอย่างขาดเสียมิได้ หรือในทางกฎหมายคือ เหตุที่จำเป็นในการทำให้เกิดความเสียหาย ซึ่งในหลักดังกล่าวจะเน้นว่าหากขาดเหตุหรือการกระทำนี้ไปผลเสียก็จะไม่เกิดขึ้น แม้แต่ในเรื่องของความประมาท ที่จะพิจารณาจากความเป็นไปได้ว่าความเสียหายนั้นยังคงเกิดหรือน่าจะเกิดขึ้นอยู่แน่นอนแม้ว่าจะไม่มีความประมาทของผู้กระทำให้เกิดความเสียหายก็ตาม ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น

ในทางการพิจารณาคดีของศาลก็ยังพบว่าหากการกระทำของความเสียหายของผู้เสียหายไม่ใช่ But-for test ศาลอังกฤษก็จะถือว่าการฟ้องร้องนั้นไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในทางข้อเท็จจริงในคดี ยกตัวอย่างเช่นในคดี

3.1.1 คดี R v. Smith²

โดยในคดีนี้ อัยการเป็นผู้ฟ้องพลทหาร Smith เป็นจำเลยในข้อหาฆาตกรรมพลทหาร Creed ผู้ตาย โดยปรากฏข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

จำเลยและผู้ตายซึ่งเป็นเพื่อนทหารด้วยกันได้เกิดการต่อสู้กัน ผลก็คือจำเลยได้ใช้มีดแทงผู้ตายสองแห่ง ซึ่งแห่งหนึ่งทำให้ผู้ตายมีเลือดออกใน ผู้ตายได้ถูกนำส่งศูนย์พยาบาลแต่ผู้ตายก็ได้เสียชีวิตในอีก 1 ชั่วโมงถัดมา จำเลยได้ให้การต่อสู้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของการแทงและความตายที่เกิดขึ้นได้ขาดตอนลงจากการที่ผู้ตายได้รับการดูแลในระหว่างที่ไปถึงศูนย์พยาบาล คือ กรณีแรกในขณะที่ผู้ตายถูกนำส่งศูนย์พยาบาล ผู้ตายถูกทำตกพื้น 2 ครั้ง กรณีที่สองพนักงานพยาบาลให้การดูแลผู้ตายไม่ได้ตระหนักถึงความร้ายแรงของอาการบาดเจ็บ และกรณีที่สาม การรักษาพยาบาลที่ผู้ตายได้รับเป็นการรักษาที่ไม่ดีและอาจมีผลกระทบต่อโอกาสที่ผู้ตายจะหายเป็นปกติได้ ศาลได้ตัดสินให้จำเลยต้องรับผิดชอบในความตายของผู้ตาย เนื่องจากการกระทำของจำเลยเป็นเหตุที่มีความสำคัญและก่อให้เกิด (Operating and substantial cause) ความตายของผู้ตาย

² คดี R v. Smith (1959, A11 E.R. 193 2 QB 35) see Hart and Honore, Causation in the Law 2nd edn (1985), p.356.

ซึ่งตามข้อเท็จจริงในคดีนี้เห็นชัดได้ว่า ผู้ตายเสียชีวิตจากการเสียชีวิตจากการเสีเลือดจากบาดแผลจากการแทงของผู้กระทำให้เกิดความเสียหาย

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวทำให้ศาลในคดีนี้ได้ตัดสินให้จำเลยต้องรับผิดชอบในความตายของผู้ตายเนื่องจากการกระทำของจำเลยนั้นเป็น But-for ของความตายของผู้ตายนั่นเอง แม้ว่าจะมีเหตุอื่นๆ ที่อาจมีผลต่อความตายของผู้ตายก็จะมีไม่มีทางเกิดขึ้นได้ ดังนั้นจำเลยจึงจะต้องรับผิดชอบต่อความตายของผู้ตาย

เมื่อวิเคราะห์คำพิพากษาดังกล่าวก็จะพบว่ากรณีที่ศาลได้ตัดสินว่าจำเลยจะต้องรับผิดชอบในความตายของผู้ตายเพราะการกระทำของจำเลยเป็นเหตุที่ทำให้เกิดความตายของผู้ตายคือมีการทำร้ายผู้ตายโดยการแทง ทำให้การกระทำของจำเลยเป็น But-for ซึ่งพิจารณาได้ว่าแม้จะมีเหตุการณ์อื่นๆ เข้ามาแต่ก็ไม่ได้เป็นเงื่อนไขที่ทำให้จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของผู้ตายได้ เพราะผู้ตายถึงแก่ความตายเกิดจากเหตุที่จำเลยเป็นคนก่อขึ้น

ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นหลายเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อการเกิดผลของการกระทำ ความผิด หรือที่เรียกว่า Multiple causes ทำให้ยากที่จะทำการพิสูจน์ได้ว่าเกิดขึ้นจากเหตุใด ทำให้ไม่สามารถนำหลัก But-for test มาปรับใช้กับข้อเท็จจริงได้ เพราะพิสูจน์ไม่ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้น เกิดจากการกระทำของผู้ใด ทำให้เกิดหลัก Multiple causes ขึ้นเพื่อที่จะพิจารณาว่าเหตุใด ก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่า หรือเป็นเหตุร่วมกันให้เกิดความเสียหาย ยกตัวอย่างเช่น

3.1.2 คดี R v. White³

คดีนี้อัยการเป็นผู้ฟ้อง White ผู้กระทำความผิดเป็นจำเลยในข้อหาฆาตกรรม มารดาของเขาเอง คือ จำเลยได้ใส่ยาเบื่อหนู (potassium cyanide) ลงไปในน้ำดื่มของมารดาตน เมื่อมารดาของจำเลยได้ดื่มน้ำที่มียาเบื่อหนูผสมแล้ว มารดาของจำเลยก็ได้ถึงแก่ความตายทันทีด้วยอาการหัวใจล้มเหลว โดยไม่ได้เกิดจากผลของยาเบื่อหนู ศาลได้ตัดสินว่าจำเลยไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของมารดา เนื่องจากการกระทำของจำเลยไม่ใช่การกระทำที่ขาดไม่ได้ของความตายของมารดา เพราะมารดาของจำเลยเกิดอาการหัวใจล้มเหลวก่อนที่พิษของยาเบื่อหนูจะออกฤทธิ์ ดังนั้นแม้จำเลยจะไม่ใส่สารหนูลงไปในน้ำดื่มของมารดา มารดาของจำเลยก็ต้องเสียชีวิตจากอาการหัวใจล้มเหลวอยู่ดี

---

³ คดี R v. White (1910, 2 KB 124) see Janet Loveless, Complete Criminal Law : Text, Case, and Materials, Third Edition (New York : Oxford University Press, 2012), p. 66.

จากข้อเท็จจริงในคดีนี้แม้ว่าการกระทำของจำเลยสามารถมีผลทำให้มารดาถึงแก่ความตาย แต่จากข้อเท็จจริงมารดาของจำเลยได้เสียชีวิตจากเหตุหัวใจล้มเหลวซึ่งไม่ใช่เหตุที่เกิดจากการกระทำของจำเลย ความตายของมารดาจำเลยจึงเกิดจากเหตุหลายเหตุและเหตุที่เกิดขึ้นก็มีผลทำให้การกระทำของจำเลยไม่ต้องรับผิดเพราะความตายของมารดาจำเลยมิได้เกิดจากการกระทำของจำเลย

อย่างไรก็ดีในกรณี Multiple causes จะต้องมีความระมัดระวังในการปรับใช้ เพราะหากมีการกระทำที่เป็นเหตุเกิดขึ้น 2 เหตุการณ์หรือมากกว่านั้นแยกจากกันในความเสียหายเดียวกันก็จะต้องมีความรับผิดชอบทั้งสองกรณี ยกตัวอย่างเช่น

นายดำ และนายแดง ได้ใช้ปืนของตนยิงนายขาวมีผลโดนจุดสำคัญในร่างกายของนายขาวในเวลาเดียวกันส่งผลทำให้นายขาวถึงแก่ความตายในทันที ดังนั้นการยิงของนายดำและนายแดงจึงสามารถทำให้นายขาวถึงแก่ความตายทั้งสองกรณี ทำให้หากใช้หลัก But-for ทั้งนายดำและนายแดงก็อาจจะไม่ต้องรับผิดเพราะหากนายแดงไม่ยิงนายขาว นายดำก็ต้องยิงนายขาวถึงแก่ความตายอยู่ดี เช่นนี้จึงไม่สามารถใช้หลักดังกล่าวได้ จึงจำเป็นที่จะต้องใช้หลัก Multiple causes ที่ทั้งคู่ต่างก็มีการกระทำให้นายขาวถึงแก่ความตายเช่นเดียวกัน แตกต่างจากคดี R v. White (1910, 2 KB 124) ที่มีอีกเหตุการณ์มาทำให้การกระทำของจำเลยไม่มีผลทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย แต่ในกรณีนี้ถือได้ว่าทั้งคู่มีการกระทำให้นายขาวถึงแก่ความตายจึงจำเป็นที่จะต้องรับผิดต่อนายขาวทั้ง 2 การกระทำ

นอกจากหลัก But-for และหลัก Multiple cause แล้วศาลในประเทศอังกฤษยังได้นำหลักความสามารถในการคาดหมายล่วงหน้า (Reasonable Foresee Ability) มาพิจารณาเพื่อวิเคราะห์ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลว่าการกระทำใดเป็นการกระทำที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบเนื่องจากการกระทำของตนอันเป็นเหตุที่ผู้กระทำสามารถคาดหมายล่วงหน้าได้ แต่หาได้ใช้ความระมัดระวังอย่างสมควรไม่มาพิจารณา ยกตัวอย่างเช่น

3.1.3 คดี Overseas Tankship (U.K.) LTD v. Miller Steamship Co PTY⁴

คดีนี้จำเลยเป็นเจ้าของเรือ Wagon Mound โดยในเวลาดังกล่าวเรือ Wagon Mound ที่จอดอยู่เทียบท่านั้นได้เกิดมีน้ำมันรั่วลงท่าเรือขณะที่คนงานกำลังเชื่อมโลหะอยู่บนเรือประกายไฟจากการเชื่อมโลหะกระทบน้ำมันทำให้เกิดเพลิงลุกไหม้ทำลายเรือทั้งสามลำและศาลในคดี

⁴ Overseas Tankship (U.K.) LTD v. Miller Steamship Co PTY (1967) 1 AC 617 see Hart and Honore, Causation in the Law 2nd edn (1985), p.174.

ดังกล่าวได้ตัดสินว่าจำเลยที่ประกอบอาชีพวิศวกรมิได้ใช้ความระมัดระวังเพียงพอตามที่ผู้ประกอบวิชาชีพพึงจะมีที่จะทราบว่ามีโอกาสที่จะเกิดไฟไหม้จากการที่น้ำมันรั่วได้

ในส่วนของคดีดังกล่าวจำเลยไม่อาจหาข้ออ้างมายกเว้นความผิดของตนได้ เพราะเมื่อพิจารณาถึงวิจารณ์ของบุคคลผู้ประกอบอาชีพก็จะต้องมีความระมัดระวังมากกว่าบุคคลอื่นๆ ในการดูแลรักษาไม่ให้เกิดน้ำมันรั่วอันนำไปสู่การกระทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นได้ ซึ่งหลักดังกล่าวนี้ทางประเทศอังกฤษได้นำหลัก Reasonable Foresee ability (หลักความสามารถในการคาดหมายล่วงหน้า) ซึ่งเป็นหลักที่สำคัญที่ศาลประเทศอังกฤษได้นำมาใช้ในการประกอบการวินิจฉัยความรับผิดของจำเลยอันเกิดจากการกระทำของตนอีกหลักหนึ่ง

3.1.4 คดี Smith v. Leech Brain Ltd (1962)⁵

คดีนี้ผู้ตายทำงานอยู่ในโรงงานเหล็กของจำเลย ลูกจ้างของจำเลยได้ทำให้โลหะหลอมเหลวกระเด็นไปโดนริมฝีปากของผู้ตายโดยประมาท ซึ่งแผลนั้นแม้ได้รับการรักษาจนหาย แต่หลังจากนั้นผู้ตายก็ได้เป็นมะเร็งที่ริมฝีปากจนถึงแก่ความตาย โดยในคดีนี้จำเลยต่อสู้ว่าความตายของผู้ตายไม่อาจคาดหมายได้จากกรณีที่เป็นแผลไหม้เล็กๆ แต่ศาลในคดีดังกล่าวได้พิจารณาพบว่าจำเลยสามารถคาดหมายถึงอาการบาดเจ็บป่วยที่ริมฝีปากซึ่งเกิดจากแผลไฟไหม้ของจำเลยได้ ดังนั้นจำเลยในคดีนี้จะต้องรับผิดต่อความตายที่เกิดขึ้นของจำเลย แม้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากแผลไฟไหม้นั้นจะต้องขึ้นอยู่กับสภาพร่างกายของผู้ตายด้วยก็ตาม

จากคดีนี้จะเห็นได้ว่าความตายของผู้ตายเป็นสิ่งที่จำเลยคาดหมายได้นั้นก็คือแผลที่เกิดขึ้นเกิดจากความประมาทของลูกจ้างจำเลย เพียงแต่ว่าผลของความเสียหายจากผลดังกล่าวนั้นลูกกลามจนเป็นมะเร็งจนถึงแก่ความตาย ซึ่งไม่ได้เกิดจากความผิดของผู้ตาย แต่เป็นเพราะสภาพร่างกายของผู้ตายที่ส่งผลให้เกิดผลนั้น ดังนั้นจึงถือว่าผลเสียหายที่เพิ่มขึ้นจากการบาดเจ็บจนถึงแก่ความตายเป็นสิ่งที่คาดหมายได้ของจำเลยด้วย จำเลยจึงต้องรับผิดในผลของความตายนั้นด้วยนั่นเอง

---

⁵ Smith v Leech Brain & Co [1962] 2 QB 405 ดู ชัยภัทร นิศาณณวิวงศ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายละเมิด.” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น. 60.

3.1.5 คดี Robinson v. Post Office (1974)⁶

คดีนี้ข้อเท็จจริงคือ ผู้เสียหายเหยียบบนบันไดที่ลื่นน้ำมันในที่ทำงานและล้มล้ม ทำให้คางของเขาแตกโงทกัได้รับการฉีควัคซีนป้องกันโรคบาดทะยักในเวลาต่อมาและเกิดอาการแพ้ เป็นผลให้สมองของเขาได้รับความเสียหาย จำเลยต่อสู้ว่าอาการแพ้ที่เกิดขึ้นไม่ใช่ ความผิดของจำเลย ความผิดของจำเลยมีเพียงความรับผิดชอบกับแผลคางแตกตอนแรกเท่านั้น เมื่อศาลพิจารณาก็ ตัดสินว่าจำเลยต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสมองของผู้เสียหายด้วย เพราะการที่ผู้เสียหาย ได้รับวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยักนั้นเป็นสิ่งที่คาดหมายได้จากกรที่ได้รับความเสียหายจากอาการบาดเจ็บ

จากคดีดังกล่าวพิจารณาได้ว่าผู้กระทำความผิดจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นหากพิสูจน์ได้ว่าการกระทำก่อให้เกิดความเสียหายหรือฝ่าฝืนหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวัง ต่อผู้เสียหาย ซึ่งผลของหลักนี้เหมือนกับหลักผลโดยตรง ตรงที่ว่าผู้กระทำความผิดก่อให้เกิดความเสียหาย โดยศาลได้นำหลักดังกล่าวมาปกป้องผู้เสียหายว่าหากสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดผลได้แม้ว่าจะ เนื่องมาจากสภาพร่างกายของผู้เสียหายเป็นตัวส่งผลเกิดขึ้นนั่นเอง

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนั้น กล่าวโดยสรุปคือเมื่อมีความเสียหายจากการกระทำ ความผิดเกิดขึ้น ศาลประเทศอังกฤษจะนำหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลมาปรับใช้เพื่อ ค้นหาและกำหนดความรับผิดชอบของผู้กระทำ โดยจะแบ่งการใช้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ออกเป็นสองส่วน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในทางข้อเท็จจริงและความสัมพันธ์ ระหว่างการกระทำและผลในทางข้อกฎหมาย โดยในส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ในทางข้อเท็จจริงจะนำหลัก But-for test มาใช้พิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการ กระทำของผู้กระทำความผิดหรือไม่ แต่หลัก But-for นั้นเป็นเพียงหลักที่ใช้กำหนดว่าปัจจัยไหนที่เป็น สาเหตุของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับในความเป็นจริงเท่านั้น ดังนั้นในการพิจารณาความรับผิดชอบ จึง ต้องพิจารณาในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในข้อกฎหมายมาพิจารณาด้วย โดย ศาลประเทศอังกฤษจะได้นำหลัก Reasonable Foresee ability มาพิจารณาว่าผลเสียหายเกินกว่า เหตุแห่งการกระทำหรือไม่ หรือพิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้นผู้กระทำความผิดสามารถคาดหมายได้หรือไม่ โดยจะมีการพิจารณาจากวุฒิภาวะ ประสบการณ์ ความรู้ ฯลฯ ของผู้กระทำความผิดมาประกอบการ วินิจฉัยด้วย

⁶ Robinson v Post Office [1974] 1 WLR 1176 ดู ชัยภัทร นิศาณณิวงษ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายละเมิด” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น. 61.

นอกจากนี้เมื่อเกิดเหตุแทรกแซงขึ้นศาลประเทศอังกฤษจะพิจารณาโดยจะไม่ใช่หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลตามปกติ แต่จะพิจารณาถึงอิทธิพลของเหตุแทรกแซงที่มีต่อผลแห่งความเสียหายที่เกิดขึ้นควบคู่ไปด้วยกันว่าเหตุดังกล่าวสมเหตุสมผลหรือไม่ โดยถ้าสมเหตุสมผลเหตุแทรกแซงดังกล่าวก็ไม่ตัดความสัมพันธ์ในการกระทำของจำเลย แต่ถ้าไม่สมเหตุสมผล ผลของความเสียหายของโจทก์จำเลยก็ไม่จำเป็นต้องรับผิดเพราะเหตุแทรกแซงดังกล่าวตัดความสัมพันธ์ในความรับผิดของจำเลยไป

นอกจากตัวอย่างในแนวของคำพิพากษาของศาลอังกฤษแล้ว ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของประเทศเยอรมนีก็ได้มีการนำหลัก condition sine qua non (ซึ่งก็คือทฤษฎี But-for test) มาปรับใช้กับการหาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในทางข้อเท็จจริง ซึ่งหลัก condition sine qua non หรือหลักเงื่อนไข มีแนวคิดที่ว่า หากไม่มีการกระทำของผู้กระทำและความเสียหายก็ยังคงเกิดขึ้น การกระทำของผู้กระทำก็ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้น ยกตัวอย่างเช่น เกสซ์กรได้ทำการแก้ไขใบสั่งยาของคนไข้โดยไม่ได้ปรึกษาแพทย์เจ้าของคนไข้มาก่อน ส่งผลให้คนไข้เสียชีวิต เช่นนี้ตามหลักเงื่อนไข หากเกสซ์กรพิสูจน์ได้ว่าแม้เกสซ์กรจะไม่ได้เปลี่ยนยาให้คนไข้ แต่ในท้ายที่สุดแพทย์เจ้าของคนไข้ก็ต้องทำการเปลี่ยนยาตัวเดียวกันนั้นให้กับคนไข้และคนไข้ก็จะเสียชีวิตอยู่ดี เช่นนี้เกสซ์กรก็ไม่ต้องรับผิดเพราะความเสียหายคือความตายที่เกิดขึ้นของคนไข้ก็ต้องเกิดอยู่ดีแม้เกสซ์กรจะไม่เปลี่ยนยาให้ก็ตาม⁷

นอกจากนี้หลักเงื่อนไข (condition sine qua non) แม้มีหลัก But-for ที่เหมือนกันกับในประเทศที่ใช้กฎหมายแบบ Common law แล้วนักกฎหมายของเยอรมันมีความพยายามที่จะอธิบายถึงหลักที่จะพิจารณาว่าการกระทำของผู้กระทำมีความผิดเป็นเหตุของความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือไม่ผ่านแนวคิดในหลักของทฤษฎีการตัดออก (Elimination theory)

ทฤษฎีการตัดออก (Elimination theory) เป็นแนวคิดของ Glaser นักกฎหมายอาญาชาวออสเตรีย ได้วางหลักไว้ว่าการกระทำของผู้กระทำคนใดคนหนึ่งก่อให้เกิดผลเสียหายนั้น ถ้าปรากฏว่าเราตัดการกระทำนั้นออกจากเหตุการณ์แล้วความเสียหายที่เกิดขึ้นตามมาที่หลังยังคงเกิดขึ้นเช่นเดิม ถือว่าการกระทำและผลที่เกิดขึ้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิด ในทางกลับกันหากตัดการกระทำของผู้กระทำไปแล้ว ผลเสียหายนั้นก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้หรือผลที่ตามมาแตกต่างโดยสิ้นเชิง

---

⁷ ชัยภัทร นิศาณณวิงศ์, “ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายละเมิด.” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น. 84. See Markesinis, B.S. A comparative introduction to the German law of torts, p.83.

เช่นนี้ถือว่าผู้กระทำความผิดมีความเชื่อมโยงกับผลเสียหายที่เกิดขึ้นและความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้กระทำนั่นเอง⁸

อย่างไรก็ดีทฤษฎีดังกล่าวก็ยังมีข้อบกพร่องนั่นก็คือ หากเกิดกรณีที่ผู้กระทำได้ทำการละเว้นการกระทำเกิดขึ้นหลักทฤษฎีการตัดออกจะไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าการละเว้นการกระทำนั้นจะก่อให้เกิดความเสียหายได้เลย เช่นนี้ในกฎหมายเยอรมันจึงได้ใช้หลักทฤษฎีการเปรียบเทียบ (Substitution theory) มาปรับกับข้อเท็จจริงเพื่อช่วยในการพิจารณาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลอีกด้วย

ทฤษฎีการเปรียบเทียบ (Substitution theory) เป็นทฤษฎีที่ให้นำมาเปรียบเทียบกับผลของความเสียหายว่าเมื่อตัดการกระทำความผิดออกแล้วผลเป็นเช่นไร ซึ่งหากผลที่เกิดขึ้นแตกต่างกันก็แสดงว่าการกระทำของผู้กระทำเป็นเหตุที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายนั้น แต่หากว่าผลที่เกิดขึ้นยังคงเป็นเช่นเดิม แสดงให้เห็นว่าการกระทำของผู้เสียหายไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายนั้น ส่งผลให้เมื่อนำหลักการเปรียบเทียบมาประกอบการวินิจฉัยควบคู่ไปกับหลักทฤษฎีการตัดออกมาปรับกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนั้นคือ เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่มีการงดเว้นการกระทำขึ้น แล้วจึงนำผลแห่งการงดเว้นการกระทำนั้นมาเปรียบเทียบกับกรณีที่ทำหากว่าผู้กระทำนั้นได้มีการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายผลจะแตกต่างกันหรือไม่ หากผลที่เกิดขึ้นนั้นไม่มีความแตกต่างก็จะแสดงให้เห็นว่าการกระทำงดเว้นการกระทำของผู้กระทำความผิดไม่ได้เป็นตัวแปรที่ทำให้เกิดผลนั่นเอง ในทางกลับกันหากผลที่เกิดขึ้นจากการงดเว้นการกระทำของผู้กระทำมีความเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการงดเว้นการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่กฎหมายกำหนดถือว่าการกระทำของผู้งดเว้นการกระทำความผิดมีผลให้เกิดความเสียหายขึ้นนั่นเอง⁹ ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีที่เรือโดยสารไม่ได้ติดตั้งห่วงชูชีพเอาไว้และมีผู้โดยสารในเรือลำนั้นตกเรือจมน้ำเสียชีวิต ดังนั้นการละเว้นการกระทำของเจ้าของเรือหากนำมาเปรียบเทียบกับการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมาย พบว่าหากมีการติดตั้งห่วงชูชีพถูกต้องตามกฎหมายลูกเรือโดยสารก็จะสามารถใช้ห่วงชูชีพนั้นช่วยผู้ที่ตกน้ำได้ เช่นนี้การที่เจ้าของเรือไม่ติดตั้งห่วงชูชีพจึงเป็นการงดเว้นการกระทำหน้าที่ตามกฎหมายจึงมีความผิด ซึ่งแนวคิดนี้จะใช้หลักในการพิจารณาเปรียบเทียบการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายกับการงดเว้นการกระทำว่าหากกระทำให้ถูกต้องตามกฎหมายแล้วผลจะเกิดขึ้นหรือไม่ ถ้ากระทำตามกฎหมายแล้วผลก็ยังคงเกิดขึ้นผู้กระทำ

⁸ Hart and Honore, Causation in the Law 2nd edn (1985), p.443.

⁹ Markesinis, B.S. A comparative introduction to the German law of torts,

ก็ไม่ต้องรับผิดชอบ แต่ถ้าหากกระทำตามกฎหมายแล้วผลก็จะไม่เกิดขึ้น การกระทำทวงคืนของผู้กระทำจึงมีความผิดและเป็นการทวงคืนการกระทำที่ทำให้ผลเกิดขึ้นนั่นเอง

ดังนั้นในเรื่องของแนวคิดทฤษฎีตัดออกและทฤษฎีการเปรียบเทียบนั้นพบว่าทั้งสองแนวคิดถูกสร้างขึ้นเพื่อกำหนดขอบเขตของหลัก condition sine qua non ให้แคบลงเพื่อที่จะนำมาปรับข้อเท็จจริงในคดี

นอกจากแนวคิดดังกล่าวแล้ว กฎหมายเยอรมันยังได้มีแนวคิดทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลแบบทางเลือกมาใช้กับข้อเท็จจริงบางกรณีที่มีความซับซ้อนจนไม่สามารถนำหลักทั่วไปในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ดังเช่นในทางแนวคำพิพากษาของประเทศเยอรมนีก็ยังมีตัวอย่างในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในทางข้อเท็จจริงของคดีเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น

3.1.6 คดี Lederspray¹⁰

คดี Lederspray (BGHSt 37,106) คดีดังกล่าวเป็นคดีที่เกิดขึ้นจากการที่บริษัทที่ผลิตน้ำยาซักผ้าในประเทศเยอรมนีได้มีการออกผลิตภัณฑ์ใหม่เข้าสู่ตลาด แต่ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวก่อให้เกิดอันตรายแก่ลูกค้าจากการใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าว จึงมีการฟ้องร้องต่อคณะกรรมการของบริษัทเสียงข้างมากจำนวน 7 เสียงจากทั้ง 9 เสียงว่าเป็นผู้ที่ลงมติให้ขายผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

ในกรณีนี้ ศาลฎีกาเยอรมนีตัดสินด้วยการให้เหตุผลว่า “การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลแบบทางเลือก (Alternative Kausalität) แม้ว่าเสียงข้างมากจะไม่เสียไป หากคณะกรรมการผู้ใดผู้หนึ่งลงคะแนนเสียงเป็นอย่างอื่น แต่ในทางตรงกันข้ามผลการลงมติอาจเสียไป หากกรรมการทั้งหมดลงคะแนนเสียงเป็นอย่างอื่น” ซึ่งในเรื่องดังกล่าวข้างต้น เราจะพบว่าศาลฎีกาของเยอรมนีได้วินิจฉัยโดยใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลแบบทางเลือกที่พิจารณาว่าในทุกคะแนนเสียงดังกล่าวหากมีการเปลี่ยนแปลงการลงมติ และการออกวางผลิตภัณฑ์ดังกล่าวก็จะไม่เกิดขึ้น จึงมีคำตัดสินให้คณะกรรมการรับผิดชอบในการกระทำดังกล่าวของตนจากการลงคะแนนเสียง

ดังนั้นในส่วนของแนวทางคำพิพากษาในเรื่องทฤษฎีเงื่อนไขในความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของประเทศเยอรมนีนั้นจะพบว่าประเทศเยอรมนีได้มีการนำหลักแนวคิดของ condition sine qua non (ซึ่งก็คือทฤษฎี But-for test) ประเทศในกลุ่ม Common Law มา

¹⁰ ศาสตรา โดอ่อน “E-magazine : for-rsu-law : เพื่อลอร์วังสิต : ทฤษฎีความรับผิดชอบในทางทฤษฎี, 2552” <http://forrsulaw.blogspot.com/2009/08/blog-post_06.html>

ใช้ปรับกับข้อเท็จจริงในคดีในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล แต่อย่างไรก็ดีทางกฎหมายเยอรมันก็ได้มีการนำหลักดังกล่าวมาใช้ทั้งหมด แต่ได้มีการจำกัดขอบเขตการใช้โดยได้มีการนำทฤษฎีการตัดออกและทฤษฎีการเปรียบเทียบมาปรับใช้กับหลักเพื่อจำกัดขอบเขตให้แคบลง นอกจากนี้ยังได้มีการนำหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลอื่นๆ มาปรับใช้กับข้อเท็จจริงในคดีที่มีความสลับซับซ้อนอีกด้วย

ส่วนในศาลของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีผลโดยตรงที่นำมาปรับใช้กับการพิจารณาวินิจฉัยคดีนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการนำหลัก direct causation (ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลโดยตรง) มาปรับใช้เพื่อเป็นตัวตัดสินให้ผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายจะต้องมีความรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น แม้ว่าความเสียหายนั้นจะไม่มีเจตนาหรือไม่สามารถคาดหมายได้ก็ตาม แต่ถ้าผลนั้นเป็นผลที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการกระทำความผิดและเป็นเหตุที่ใกล้ชิดที่มาจากกระทำของผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหาย ซึ่งในการนำหลัก direct causation มาใช้ได้นั้นจะต้องมีหลักเกณฑ์ที่ว่าในคดีนั้นๆ จะต้องเป็นข้อเท็จจริงในคดีที่ไม่มีเหตุแทรกแซงใดๆ เกิดขึ้นระหว่างการกระทำของผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายกับผลของความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย เพราะการใช้หลักดังกล่าวหากมีเหตุแทรกแซงเข้ามาคั่นกลางระหว่างการกระทำและผล ก็จะต้องมีการนำหลักที่อธิบายในเรื่องของการเกิดเหตุแทรกแซงมาใช้พิจารณาแทนหลัก direct causation โดยสามารถยกตัวอย่างได้ดังกรณีคดี

3.1.7 คดี People v. Stamp¹¹

คดีดังกล่าวจำเลยได้เข้าปล้นธนาคารที่ผู้เสียหายทำงานอยู่และได้ใช้ปืนเล็งไปในทางผู้เสียหายเพื่อข่มขู่ให้ผู้เสียหายไม่ให้ต่อสู้ ต่อมาหลังจากจำเลยได้ทำการปล้นเสร็จและหลบหนีไปผู้เสียหายได้เกิดอาการหัวใจวายเฉียบพลัน และถึงแก่ความตายในเวลาต่อมา ซึ่งสาเหตุการตายผู้เสียหายได้ลงความเห็นว่าคุณตายผู้เสียหายเกิดจากอาการที่ผู้เสียหายเป็นโรคหัวใจอยู่แล้วและเกิดอาการเครียดจากการที่ถูกข่มขู่ทำร้ายของจำเลยจึงเกิดความเครียดซึ่งเป็นตัวเร่งในการเกิดอาการหัวใจล้มเหลว ดังนั้นศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้พิจารณาลงความเห็นคดีดังกล่าวว่าจำเลยต้องรับผิดชอบในความตายของผู้เสียหายจากการกระทำของจำเลย

ซึ่งในคดีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าศาลได้มีดุลพินิจเกี่ยวกับการกระทำของจำเลยว่าการกระทำดังกล่าวของจำเลยเป็นผลโดยตรงที่ทำให้เกิดความตาย โดยเหตุการณ์ที่จำเลยเครียดจน

¹¹ People v. Stamp, 2 Cal. App. 3d 203 (1969) p498. See <http://law.justia.com/cases/california/court-of-appeal/3d/2/203.html>.

หัวใจล้มเหลวเสียชีวิตนั้นเป็นเหตุที่สามารถคาดหมายได้ ส่งให้จำเลยจึงต้องรับผิดชอบ และยังมีคดีที่น่าสนใจพิจารณาถึงหลักในเรื่องการนำหลักผลโดยตรงของความสัมพันธ์นั้นก็คือตัวอย่างในคดี

3.1.8 คดี People v. Acosta¹²

ข้อเท็จจริงในคดีคือ จำเลยได้ขโมยรถยนต์และได้ขับรถหนีการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำให้เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ติดตามไป ก่อให้เกิดเหตุการณ์ที่เฮลิคอปเตอร์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ติดตามจำเลยได้ชนกันทำให้มีผู้เสียชีวิตสามราย ซึ่งในคดีดังกล่าวศาลได้พิจารณาและวินิจฉัยว่าการหลบหนีของจำเลยเป็นผลโดยตรงที่ทำให้เฮลิคอปเตอร์ชนกัน ดังนั้นจำเลยจึงต้องรับผิดชอบในความตายของผู้เสียชีวิตทั้งสามรายจากการกระทำของตนเอง

ซึ่งจากในคดีทั้งสองที่ได้ยกตัวอย่างมาดังกล่าวพิจารณาได้ว่าศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องของความรับผิดชอบในผลโดยตรงจากการกระทำความผิดและผลนั้นเป็นเหตุที่ใกล้ชิดจากการกระทำความผิดผู้กระทำก็จะต้องรับผิดชอบตามตัวอย่างคดีที่จำเลยจะต้องรับผิดชอบในความตายของผู้ตายแม้ว่าจะไม่มีความตั้งใจให้ผลเกิดขึ้นหรือไม่สามารถคาดหมายในผลของการกระทำนั้นได้ก็ตาม

นอกจากคดีดังกล่าวข้างต้นที่ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการลงโทษในผลจากการกระทำโดยตรงของผู้กระทำความผิดอันที่มีได้เกิดจากเจตนาแล้ว ยังมีข้อเท็จจริงที่อธิบายถึงความรับผิดชอบของผู้กระทำความผิดอันเกิดจากการกระทำของตนซึ่งเป็นมีเจตนาเพียงทำร้าย แต่ผลคือความตายของผู้ที่ถูกกระทำที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบโดยตรงจากการกระทำของตนแม้ว่าไม่มีเจตนาก็ตาม ยกตัวอย่างเช่น ในคดี

3.1.9 คดี People v. Cobler¹³

ข้อเท็จจริงจำเลยเป็นภรรยาของผู้ตาย จำเลยได้ใส่สารหนูให้ผู้ตาย โดยมีเจตนาเพียงที่จะทำให้ผู้ตายมีอาการเจ็บป่วยที่ไม่ถึงแก่ความตาย อันเกิดจากเหตุผลที่จำเลยได้อ้างว่าผู้ตาย

¹² People v. Acosta, 284 Cal.Rptr. 117 (1991). See บัลลังก์ จิระบุญศรี, เอกสารประกอบคำบรรยายในหัวข้อ Criminal Law, (กรุงเทพมหานคร : โครงการอบรมส่งเสริมความรู้ด้านภาษาและกฎหมายต่างประเทศ สำนักอบรมศึกษากฎหมายเนติบัณฑิตยสภา, 2558), น. 18.

¹³ People v. Cobler, 2 Cal.App.2d 375, 37 P.2d 869 (1934). See Wayne R. LaFave. Criminal Law. Fourth Edition. MN : West Group Press, 2003. p.343.

ชอบดื่มสุราและเมื่อมีอาการเมาสุราจะมีท่าทางที่ทำให้จำเลยเกิดอาการตกใจกลัวได้ จำเลยจึงใส่สารหนูในแก้วนมและมอบให้ผู้ตายเพื่อให้ผู้ตายดื่มเพียงเพื่อที่จะทำให้ผู้ตายรู้สึกไม่สบายและไม่ต้องการดื่มสุรา อย่างไรก็ตามเมื่อผู้ตายดื่มไปแล้วเกิดอาการหมดสติหัวไปพาดหินบริเวณเตาผิง โดยแพทย์ได้ลงความเห็นว่าคุณตายถึงแก่ความตายจากการที่สมองได้รับการกระทบกระเทือนอย่างแรง เช่นนี้ในคดีดังกล่าวศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการพิจารณาลงโทษจำเลยให้ฐานผู้ล่วงมือฆ่าผู้ตาย

ทำให้จากการข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าวจึงพิจารณาได้ว่าแม้ว่าจำเลยจะมีเจตนาเพียงทำร้ายผู้ตายเท่านั้น แต่ผลเมื่อความตายของผู้ตายที่ล้มลงหัวกระแทกหินบริเวณเตาผิงเกิดจากผลโดยตรงจากการวางยาสารหนูของจำเลยที่ทำให้จำเลยล้มลง ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาก็มองว่าจำเลยก็ต้องรับผิดชอบในฐานะผู้ทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย อันเนื่องมาจากผลของการทำร้ายของจำเลยเป็นผลโดยตรงที่ทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตายนั่นเอง ทำให้ในคดีดังกล่าวจึงเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนที่สามารถอธิบายให้เห็นถึงแนวคิดของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล (direct causation) ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ในการศึกษาระบบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น มีการนำหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลมาปรับใช้ที่มีความคล้ายคลึงกับประเทศอังกฤษอันเนื่องมาจากเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์เช่นกัน ซึ่งจะแบ่งการศึกษาได้ดังต่อไปนี้คือ

หลักความเสียหายจากความเสี่ยงภัย หรือ Harm within the risk คือ การพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่อยู่ในประเภทของความเสี่ยงภัยที่ผู้เสียหายมีอยู่หรือไม่ และพิสูจน์ได้ว่าบุคคลได้รับความเสียหายนั้นอยู่ในกลุ่มที่สามารถคาดหมายได้ถึงภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นหรือไม่ โดยหลักคือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นความเสียหายที่ทำให้ผู้กระทำความเสียหายต้องรับผิดชอบในความประมาทก็ต่อเมื่อเป็นความเสียหายที่บุคคลที่เสียหายสามารถคาดเดาได้ว่าจะรับความเสียหายจากการกระทำของผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหาย หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจะต้องอยู่ในกลุ่มของความเสียหายที่น่าจะเกิดด้วย ยกตัวอย่างเช่น

3.1.10 คดี Rex v. Beech¹⁴

คดีดังกล่าวมีข้อเท็จจริงคือ จำเลยได้บุกเข้าไปในบ้านของผู้เสียหาย ผู้เสียหายกลัวจึงได้ไปหลบไปซ่อนตัวอยู่ในห้องนอน จำเลยจึงได้ใช้กำลังพยายามพังประตูบุกเข้าไปในห้องนอนของผู้เสียหาย และด้วยความกลัวก่อนที่จำเลยจะพังประตูเข้ามาได้ ผู้เสียหายจึงได้หลบหนีโดย

¹⁴ คดี Rex v. Beech (1912) 7 Cr App. R. 197 see <http://www.rjerrard.co.uk/law/articles/assault2.htm>.

กระโดดหนีออกทางหน้าต่างในห้องนอนที่มีความสูงถึง 11 Feet (ประมาณ 4 เมตร) ผลจากการกระโดดดังกล่าวทำให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บสาหัส และจากการกระทำดังกล่าวตามข้อเท็จจริงของจำเลย ศาลได้วินิจฉัยว่า การที่ผู้เสียหายหวาดกลัวการกระทำของจำเลยจึงได้กระโดดหนีจำเลยออกทางหน้าต่าง เป็นผลลัพธ์ของการกระทำตามธรรมชาติที่หมายได้ว่าผู้หลบหนีพึงมีการกระทำ จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในการทำให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บสาหัส

3.1.11 คดี Stephenson v. State¹⁵

ข้อเท็จจริงในคดีคือ จำเลยได้ลักพาตัวและกักขังผู้ตายมาเพื่อกระทำชำเราทางเพศอย่างรุนแรงตามนิสสัยกามวิปริตของจำเลย ดังนั้นจากการถูกข่มขืนดังกล่าวเมื่อผู้ตายมีโอกาสในการได้ซื้อยาพิษ ผู้ตายจึงได้กลืนยาพิษเพื่อปลิดชีพตนเองเพื่อหนีจากการที่จะถูกจำเลยกระทำชำเราทางเพศอย่างรุนแรงอีก และเมื่อจำเลยรู้ว่าผู้ตายได้กินยาพิษจำเลยก็ได้ทำการส่งรักษาผู้ตายแต่กลับปล่อยไว้จนผู้ตายถึงแก่ความตาย ซึ่งในกรณีดังกล่าวศาลได้วินิจฉัยว่าจำเลยจะต้องรับผิดชอบในความตายของผู้ตายแม้การกินยาฆ่าตัวตายดังกล่าวจะเกิดจากการกระทำของผู้ตายเอง โดยศาลได้พิจารณาว่าการที่ผู้ตายได้กลืนยาพิษเพื่อปลิดชีวิตของตนเองนั้นเป็นผลที่เกิดตามธรรมชาติจากแรงกดดันของผู้ตายอันเกิดจากการกระทำทารุณผู้ตายของจำเลย และผู้ตายก็ไม่อาจหลบหนีจากจำเลยไปได้เพราะถูกจำเลยควบคุมตัวอยู่ และหากถูกควบคุมตัวต่อไปผู้ตายก็จะถูกจำเลยกระทำชำเราทางเพศอย่างรุนแรงอีกซึ่งเป็นผลที่ทำให้จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในความตายของผู้ตายนั่นเอง

ซึ่งจากคดีดังกล่าวทั้งสองคดีจะพบว่าแม้จะมีเหตุที่ทำให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตายในคดีทั้งสองจะเกิดจากตัวผู้เสียหายเอง แต่เมื่อเหตุแทรกแซงดังกล่าวเป็นเหตุของความสัมพันธ์อันคาดหมายได้ที่เกิดจากความต้องการหลบหนีจำเลยหรือความหวาดกลัวที่จะถูกจำเลยทำร้ายอีก ทำให้จำเลยก็ต้องรับผิดชอบในผลดังกล่าวที่เกิดขึ้นแม้ว่าจำเลยจะไม่ได้มีการกระทำดังกล่าวหรือมีเจตนาให้เกิดผลดังกล่าวก็ตาม แต่เมื่อผลดังกล่าวเป็นผลที่ตามธรรมชาติหรือบุคคลทั่วไปคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นจำเลยก็ต้องรับผิดชอบอันเกิดจากเหตุแทรกแซงดังกล่าว

อย่างไรก็ตามข้อสังเกตว่าในกรณีที่เกิดเหตุแทรกแซงก็ไม่ใช่ว่าทุกกรณีที่จะทำให้ตัวผู้กระทำความผิดจะต้องรับผิดชอบในทุกกรณีเสมอไป แต่ในบางกรณีเมื่อเกิดเหตุแทรกแซงขึ้นผู้กระทำความผิดก็อาจจะไม่ต้องมีความรับผิดชอบได้ เช่นในตัวอย่างคดี

¹⁵ คดี Stephenson v. State 22 Ill.205 Ind. 141 (1932) see Hart and Honore, *Causation in the Law* 2nd edn (1985), p.99.

3.1.12 คดี Palsgraf v. Long Island Railroad¹⁶

มีข้อเท็จจริงคือ ในขณะที่รถไฟกำลังเคลื่อนตัว มีผู้โดยสารคนหนึ่งได้พยายามที่จะขึ้นรถไฟพร้อมสัมภาระ จำเลยซึ่งเป็นพนักงานรถไฟได้พบว่าผู้โดยสารที่พยายามจะขึ้นรถไฟคนนี้กำลังจะตกจากรถไฟจึงได้เข้าไปช่วยแต่ได้ทำสัมภาระของผู้โดยสารตกลงบนทางรถไฟ โดยที่จำเลยไม่รู้เลยว่าสัมภาระนี้บรรจุไปด้วยดอกไม้ไฟ ซึ่งระเบิดขึ้น ดอกไม้ไฟนั้นได้แตกกระจายไปถึงอีกฟากหนึ่งของชานชาลาเป็นเหตุให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บโดยอ้างว่าเป็นความประมาทของลูกจ้างทางรถไฟ โดยศาลตัดสินว่าการกระทำของพนักงานทางรถไฟที่มีต่อโจทก์ไม่ใช่การกระทำโดยตรง เพราะไม่มีทางเลยที่จำเลยจะสามารถรู้ได้ว่าในสัมภาระนั้นจะเป็นวัตถุอันตราย ศาลได้อธิบายอีกว่าแม้จะเป็นผู้ที่มีความรอบคอบที่สุดก็ไม่อาจสังเกตได้ว่าสัมภาระนั้นจะระเบิดไปทั่วสถานีและถ้าจำเลยรู้คงไม่ทำให้โจทก์เสียหายเมื่อไม่มีการแสดงให้เห็นถึงการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหนึ่ง และไม่มี ความประมาทจึงไม่มีเหตุที่จะนำไปสู่ความรับผิดชอบได้

ในเรื่องของหลักเหตุในความเป็นจริงนั้น มีหลักการเช่นเดียวกับหลัก But-for test มาปรับใช้โดยพิจารณาจากหลักว่า “หากไม่มีการกระทำเช่นว่านี้ความเสียหายต่อผู้เสียหายก็จะไม่เกิดขึ้น” แต่อย่างไรก็ดีการนำหลักดังกล่าวมาปรับใช้ในบางสถานการณ์ก็ไม่อาจนำมาปรับได้จึง จำต้องมีการพิจารณาในรายละเอียดซึ่งเรียกว่า Substantial Factor ดังนี้คือ

เหตุร่วม หรือที่เรียกว่า Concurrent causes คือ สถานการณ์ที่มีการกระทำสอง อย่างที่แยกจากกันมารวมกันทำให้เกิดความเสียหายขึ้นกับบุคคลที่สาม ความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่สามารถแยกออกจากกันได้และผู้กระทำแต่ละคนต่างก็มีความรับผิดชอบในการกระทำของตน แม้ว่า ความเสียหายจะไม่เกิดขึ้นหากว่าไม่มีการกระทำของผู้กระทำละเมิดอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น คนงานก่อสร้าง ได้ขุดหลุมเพื่อใช้ในงานก่อสร้างใกล้ถนน และมีผู้ขับขีรถยนต์ขับรถเบียดคนเดินฟุตบอลบาทจนไปตกหลุม ดังกล่าวเช่นนี้ทั้งคนงานและผู้ขับรถยนต์ต้องร่วมรับผิดชอบในความบาดเจ็บของคนเดินถนนร่วมกัน

ส่วนเหตุที่สำคัญอีกเหตุหนึ่งเรียกว่า เหตุที่มีความสำคัญร่วม หรือ Sufficient combined causes คือ สถานการณ์ที่มีการกระทำตั้งแต่ 2 การกระทำขึ้นไปที่ยกออกจากกัน ซึ่งในแต่ละการกระทำก็มีความรุนแรงที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ถูกกระทำได้ เช่น มีกลุ่มผู้ตั้งค่ายพัก แรมในป่า 3 กลุ่ม อยู่ในคนละตำแหน่งในป่า ต่อมากองไฟที่ใช้ในการพักแรมทั้ง 3 กลุ่มต่างไม่ดับสนิท

¹⁶ คดี Palsgraf v. Long Island Railroad 248 N.Y. 399, 162 N.E. 99 (1928) see Hart and Honore, *Causation in the Law* 2nd edn (1985), p.90.

ด้วยกันทั้งหมดจนเกิดไฟไหม้ป่าขึ้น เช่นนี้ผู้ตั้งค่ายพักแรมทั้ง 3 กลุ่มจะต้องร่วมรับผิดชอบในความเสียหายเท่าๆ กัน

หลักดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่ศาลได้พิจารณาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเพื่อความเป็นธรรมในการพิจารณาคดี เนื่องจากข้อเท็จจริงดังกล่าวมีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลขาดตอนลง (breaking the chain of causation) คือ แม้ว่าการกระทำของผู้กระทำทำให้เกิดความเสียหายจะถูกพิจารณาว่าเป็นความผิด แต่ผู้กระทำให้เกิดความเสียหายก็ไม่ต้องรับผิดชอบหากเกิดเหตุการณ์หรือมีการกระทำที่มาจากผู้กระทำทำให้เกิดความเสียหายและผู้กระทำทำให้เกิดความเสียหายและผลเสียหายนั้นขาดตอนไป จึงเรียกเหตุการณ์นั้นว่า เหตุแทรกแซง (a new intervening act) ซึ่งเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นหลังเหตุการณ์ที่ผู้กระทำได้กระทำไปส่งผลให้มีการกระทำใหม่และการกระทำนั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายซึ่งทำให้การกระทำของผู้กระทำเกิดความเสียหายมากกว่าที่ควรจะเป็น ผลก็คือผู้กระทำให้เกิดความเสียหายก็ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้น

3.1.13 คดี McKew v. Holland & Cubitts Ltd (1969)¹⁷

ในข้อเท็จจริงในคดีนี้จำเลยได้กระทำให้อาการบาดเจ็บที่ขาข้างซ้ายโดยประมาท เป็นผลให้อาการบาดเจ็บที่ขาข้างซ้ายเป็นบางครั้งคราว หลังจากที่เกิดอุบัติเหตุขึ้นนั้น โจทก์ได้เดินลงบันไดที่มีขั้นบันไดที่สูงชันไปกับหลานสาวโจทก์ ขาของโจทก์เกิดบึงคับไม่ได้ทำให้โจทก์พลัดตกบันไดบาดเจ็บสาหัส ศาลได้ตัดสินว่าจำเลยไม่ต้องรับผิดชอบในอาการบาดเจ็บของโจทก์ เนื่องจากการกระทำของโจทก์ที่เดินลงบันไดไปกับหลานสาวของโจทก์ เป็นสิ่งที่ไม่สมเหตุสมผลที่ผู้ที่มีสภาพร่างกายเช่นโจทก์จะกระทำกันจึงถือว่าเป็นเหตุแทรกแซงขึ้นมาใหม่

ในคดีนี้ศาลได้พิจารณาจากปัจจัยในเรื่องของการกระทำของผู้เสียหายว่าสมเหตุสมผลหรือไม่ โดยในข้อเท็จจริงนี้พบว่าอาการบาดเจ็บของโจทก์ไม่สมเหตุสมผลเพราะการตกบันไดเป็นเหตุที่เกิดขึ้นหลังจากการกระทำในครั้งแรกและเป็นเหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดหมายได้ว่าโจทก์จะได้รับบาดเจ็บจากการตกบันไดดังกล่าว จึงเป็นเหตุแทรกแซงที่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของจำเลย จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายของโจทก์

¹⁷ คดี McKew v. Holland & Cubitts Ltd HL 26, (1969) Hart and Honore, *Causation in the Law* 2nd edn (1985), p. 256.

3.1.14 คดี Cook v. Minneapolis St.P. & S.St.M.R.Co.,¹⁸

ในข้อเท็จจริงในคดีคือ จำเลยทำให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาท และเพลิงไหม้ดังกล่าวจะเผาทำลายบ้านของชาวเสียหายทั้งหลัง ในขณะที่เดียวกันนั่นเอง ได้เกิดเพลิงไหม้ขึ้นอีกด้านหนึ่งโดยไม่ปรากฏเหตุ เพลิงทั้งสองได้ลามมาบรรจบกัน จากหลักฐานแสดงว่าเพลิงไหม้แต่ละราย มีความรุนแรงพอที่จะทำให้ลายบ้านของชาวได้ทั้งหลัง ดังนั้นศาลจึงตัดสินให้จำเลยผู้ทำให้เกิดเพลิงไหม้ไม่ต้องรับผิดเพราะการกระทำของจำเลยแม้ไม่ได้ประมาทในการทำให้เกิดเพลิงไหม้ บ้านของชาวก็คงถูกไฟไหม้ที่มาจากอีกสายหนึ่งทำลายทั้งหลังอยู่ดี แสดงว่าการกระทำของจำเลยไม่ใช่เงื่อนไขของการทำลายบ้านชาวกล่าวคือ แม้ไม่มีการกระทำของจำเลยผลก็ยังคงเกิดอยู่ ผู้กระทำจึงไม่ต้องรับผิด¹⁹

อย่างไรก็ดีจากคดีดังกล่าวข้างต้นก็ได้มีคดีที่มีข้อเท็จจริงที่ใกล้เคียงเกิดขึ้นมาอีกคือคดี Anderson v. Minneapolis St.P. & S.St.M.R.Co.,²⁰ ที่ศาลได้ตัดสินในทางกลับกันว่า เมื่อการกระทำของจำเลยแต่เพียงผู้เดียวก็มีความสามารถพอที่จะก่อให้เกิดความเสียหายของผู้เสียหายได้ การกระทำดังกล่าวจึงเป็นสาระสำคัญ (Substantial element) ของการก่อให้เกิดผล จำเลยจึงต้องมีความผิดทางอาญา แต่สำหรับในทางแพ่ง การชดใช้ค่าเสียหายจะต้องลดลงเพราะอย่างไรเสีย ความเสียหายก็จะต้องเกิดอยู่ดีจากเพลิงไหม้ในเวลาเดียวกันโดยไม่ปรากฏเหตุขึ้นนั่นเอง

ข้อพิจารณาดังกล่าวได้ชี้ชัดว่า การวินิจฉัยความรับผิดชอบของผู้กระทำ อาจจะมีการปะปนกันระหว่างกฎหมายอาญากับกฎหมายแพ่ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของกฎหมายไม่เหมือนกัน เพราะในเรื่องของทางอาญากฎหมายประสงค์ที่จะลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิด แต่ในทางแพ่งเป็นการเน้นให้ชดใช้ค่าเสียหายหรือให้หลักกลับสู่ฐานะเดิมก่อนที่จะมีความเสียหายเกิดขึ้น ดังนั้นในคดีดังกล่าวนี้แม้จะปรากฏว่าไม่มีการกระทำของจำเลยผลก็ยังคงเกิดอยู่ดี จำเลยก็ยังคงต้องรับผิดในผลที่ตนเป็นเหตุให้เกิด

¹⁸ คดี Cook v. Minneapolis St.P. & S.St.M.R.Co., (1898) 98 wis 624, 74 N.W. 561, 67 Am. St. Rep. 380, Hart and Honoré, Hart and Honore, Causation in the Law 2nd edn (1985), p.238.

¹⁹ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1* ,น. 98.

²⁰ คดี Anderson v. Minneapolis St.P. & S.St.M.R.Co., (1920), 146 Minn. 460, 179 N.W. 45, Hart and Honoré, Hart and Honore, Causation in the Law 2nd edn (1985), p. 238. See ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. มุมมองใหม่ในกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2556), น. 99.

ดังนั้นจากคดีทั้งสองที่ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการพิจารณาจนได้เห็นวิวัฒนาการของแนวคิดของการเกิดเหตุร่วมซึ่งเป็นเหตุที่เกิดขึ้นโดยอาจจะเป็นเหตุที่เกิดขึ้นพร้อมกันหรือหลังการกระทำความผิดก็ได้ ซึ่งจากแนวคำวินิจฉัยดังกล่าวได้กลายมาเป็นข้อสรุปของการอธิบายการเกิดเหตุร่วมที่ผู้กระทำความผิดที่ตั้งแต่ 2 ฝ่ายขึ้นไปที่เกิดก่อให้เกิดความเสียหายร่วมกันจะต้องมีความรับผิดชอบเท่าๆ กันในทางอาญา

สรุปในส่วนของทฤษฎีเงื่อนไขจะเห็นได้ว่าในแต่ละประเทศได้มีการกำหนดหลักแนวคิดเรื่องของผลโดยตรงในการมาพิจารณาในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลว่าการกระทำใดผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบอันเกิดจากการกระทำของตน หรือการกระทำอันใดแม้ผู้กระทำไม่ได้กระทำลงไป แต่ผลในตอนท้ายก็เกิดขึ้นอยู่ดี ซึ่งในเรื่องของความรับผิดชอบนั้นได้มีการนำหลักเดียวกันมาใช้คือแนวคิด “ผลทุกอย่างย่อมเกิดแต่เหตุ”

อย่างไรก็ดีจุดที่น่าสังเกตอีกอย่างพบว่าแนวคิดในเรื่องของทฤษฎีเงื่อนไขในแต่ละประเทศจะมีจุดอ่อนที่เหมือนกันคือขอบเขตของความรับผิดชอบที่กว้างเกินไป ทำให้ในข้อเท็จจริงบางประการจะทำให้มีการรับผิดชอบที่ไม่สิ้นสุด ซึ่งในแต่ละประเทศก็ได้มีการปรับใช้โดยนำแนวคิดในเรื่องของเหตุแทรกแซงและทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาปรับใช้ควบคู่ไปกับทฤษฎีเงื่อนไขเพื่อที่จะแก้ไขจุดอ่อนของทฤษฎีเงื่อนไขในการมาปรับใช้ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลดังที่ได้กล่าวมา โดยเฉพาะในเรื่องของเหตุแทรกแซงที่ได้กล่าวมาและนำมาปรับใช้กับทฤษฎีเงื่อนไขนั้นจะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบหรือไม่นั้นก็จะต้องมาพิจารณาว่ามีเหตุแทรกแซงเข้ามาแล้วทำให้ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นหรือไม่ เพราะในเรื่องของทฤษฎีผลโดยตรงจะไม่มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด การใช้เหตุแทรกแซงเข้ามาปรับใช้จะเป็นการช่วยจำกัดความรับผิดชอบให้กระชับขึ้น โดยหากผลที่เกิดขึ้นจากเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นเข้ามาเป็นเหตุที่สามารถคาดหมายโดยวิญญูชนได้ผู้กระทำก็จะต้องรับผิดชอบ แต่หากเป็นเหตุที่ผิดปรกติธรรมดาที่จะเกิดขึ้นตามมาตรฐานของวิญญูชนนั้นผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบนั่นเอง อย่างไรก็ตามนอกจากเหตุแทรกแซงจะสามารถนำมาปรับใช้กับทฤษฎีเงื่อนไขได้แล้วนั้นยังสามารถนำมาปรับใช้กับทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมได้อีกด้วยซึ่งจะขอกกล่าวในหัวข้อถัดไป

3.2 ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม

ทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุ (equivalence theory) หรือ sine qua non มีหลักแนวคิดที่ว่าเมื่อพิสูจน์ได้ว่าหากไม่มีการกระทำผิดหรือการละเว้นการกระทำดังที่ถูกล่าวหา ความเสียหายก็จะไม่เกิดขึ้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการกระทำที่ถูกล่าวหาซึ่งผลเสียที่เกิดขึ้น

อาจไม่ได้เกิดขึ้นจากมูลเหตุหรือการกระทำเพียงอย่างเดียว อาจเกิดขึ้นจากหลายๆ มูลเหตุหลายๆ การกระทำได้ เมื่อพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่ถูกล่ามทา แล้วผู้กระทำเป็นผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบในผลนั้น เนื่องจากเหตุต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นเหตุที่ส่งผลรวมกันก่อให้เกิดความเสียหาย จึงต้องถือว่าเหตุทุกเหตุที่เกิดขึ้นมีน้ำหนักเท่ากันในการก่อให้เกิดความเสียหาย

ทำให้แนวคิดทฤษฎีดังกล่าวได้มีการปรากฏในกฎหมายประเทศต่างๆ โดยในส่วนของกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสนั้น ได้ปรากฏในส่วนของ Causation ซึ่งได้มีการนิยามกำหนดหลักวิธีการในการพิจารณาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลโดยมีประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลอยู่ 3 ประเด็นคือ²¹

ประเด็นที่หนึ่งคือ ประเด็นเรื่องหลักทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุ (equivalence of conditions) ที่ในกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสได้มีการยอมรับในการชั่งน้ำหนักในทุกเหตุการณ์ของการกระทำในการจัดการกับความเสียหายที่แยกออกจากเหตุแห่งความชั่วร้ายแล้วแต่กรณีมาเป็นตัวกำหนดความรับผิดชอบ

ประเด็นที่สอง คือ ประเด็นเรื่องทฤษฎีเหตุแห่งความใกล้ชิดต่อผลที่พิจารณาถึงปัจจัยที่เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ประเด็นที่สาม คือ ประเด็นเรื่องทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม โดยเหตุดังกล่าวจะมีการพิจารณาถึงปัจจัยในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมที่สุดอันเป็นเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดมาเป็นตัวกำหนดความรับผิดชอบ

อย่างไรก็ดีในระบบการตัดสินของศาลฝรั่งเศสได้มีการปฏิเสธทฤษฎีเหตุแห่งความใกล้ชิดต่อผล แต่มีการปรับใช้ทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุ และทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสมในการวินิจฉัยในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลซึ่งสามารถอธิบายได้ดังตามตัวอย่างคดีต่อไปนี้

---

²¹ Catherine Elliott. French Criminal Law, First published (Portland: Willan Publishing , 2001), pp. 61-62.

3.2.1 คดี Fonds de garantie automobile v. Hazevis²²

ข้อเท็จจริงในคดีนี้จำเลยทั้งห้าคนได้เดินทางไปล่าสัตว์พร้อมโจทก์ (Hazevis) ทั้งหกคนได้แยกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่ม Allain, Servoin, Bertho และ Maurice เดินผ่านทุ่งกะหล่ำปี แวดล้อมด้วยพุ่มไม้ ในขณะที่ Fablet และ Hazevis เดินเลาะแนวไปตามพุ่มไม้ ซึ่งตำแหน่งของ Hazevis เดินอยู่เป็นพุ่มไม้สูงทำให้คนที่เหลื่อมองไม่เห็นตัว Hazevis ในขณะที่นั้นโกป่าตัวหนึ่งได้บินออกมาผ่านหน้า Allain และ Servoin ไปทางที่ Fablet และ Hazevis ยืนอยู่ Servoin ได้ยิงปืนเป็นคนแรกอีกสองวินาทีต่อมา Fablet และ Allain ก็ได้ยิงปืนตามมา และในระหว่างเสียงปืนนัดที่สองและนัดที่สาม Hazevis ก็ได้ถูกลูกกระสุนปืนยิงเข้าที่หน้าบาดเจ็บ

จากข้อเท็จจริงศาลได้พิจารณาตามสภาพการณ์แล้วพบว่าการจะตัดสินว่าลูกกระสุนของบุคคลใดที่ไปโดนผู้เสียหายคงไม่สามารถทำได้ จึงไม่สามารถตัดสินให้ผู้กระทำทั้ง 5 รับผิดชอบได้เพราะจะทำให้จำเลยเสียหาย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิสูจน์ให้ได้ก่อนว่าความเสียหายที่โจทก์ (Hazevis) ได้รับเกิดจากการยิงของจำเลยคนใด ทำให้ในคดีดังกล่าวโจทก์จึงจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าความเสียหายที่โจทก์ได้รับเป็นผลที่เกิดจากการกระทำของจำเลย

ดังนั้นจากตัวอย่างในคดีจะพบว่าศาลไม่อาจที่จะตัดสินให้จำเลยต้องรับผิดชอบที่กระทำต่อโจทก์ได้เพราะโจทก์มีอาจพิสูจน์ได้ว่าจำเลยคนใดเป็นผู้ทำให้เกิดความเสียหายต่อโจทก์และจากข้อเท็จจริงก็ไม่อาจที่จะสันนิษฐานเพื่อที่จะลงโทษจำเลยทั้ง 5 ให้ต้องรับผิดชอบได้ เพราะจำเลยทั้ง 5 มิได้มีเจตนาที่จะทำร้ายโจทก์

นอกจากทฤษฎีที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ในระบบกฎหมายของฝรั่งเศสก็ยังได้มีการนำหลักทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสมมาปรับกับข้อเท็จจริง โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้คือ

ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม (Adequacy theory) เป็นหลักทฤษฎีที่ถือว่าเมื่อมีการกระทำให้เกิดความเสียหายขึ้น ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบก็แต่เฉพาะในผลที่การกระทำนั้นตามปกติย่อมเกิดขึ้นได้ ดังนั้นหากว่าการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลที่ปกติแล้วไม่ควรเกิดขึ้น ผู้กระทำให้เกิดความเสียหายไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น

---

²² คดี Fonds de garantie automobile v. Hazevis JCP 1971. 2. 16733 see http://www.utexas.edu/law/academics/centers/transnational/work_new/french/case.php?id=1214

3.2.2 คดี Époux X v. Mutuelle d'assurance du corp sanitaire français²³

ข้อเท็จจริงในคดีนี้ X ซึ่งตั้งครรภ์ได้มาตรวจภูมิคุ้มกันโรคหัดเยอรมันกับจำเลยคือ นายแพทย์ Y และห้องทดลอง B โดยความประมาทของนายแพทย์ Y ได้ทำการตรวจผิดพลาดและสรุปผลว่านาง X มีภูมิคุ้มกันโรคหัดเยอรมัน ต่อมานาง X ได้คลอดบุตรของตนซึ่งได้ติดเชื้อหัดเยอรมันตั้งแต่อยู่ในครรภ์เป็นผลให้มีความพิการอย่างรุนแรง นาง X ได้ฟ้องนายแพทย์ Y และห้องทดลอง B เป็นจำเลยให้รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น

คดีนี้ศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยคดีวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 1999 ว่าแม้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุตรของผู้เสียหายจะไม่ได้เป็นผลมาจากการกระทำโดยประมาทของผู้กระทำ แต่การที่ผู้กระทำทำให้เกิดความเสียหาย โดยการที่บุตรของผู้เสียหายต้องมีความพิการนั้นเนื่องจากติดเชื้อหัดเยอรมันในระหว่างอยู่ในครรภ์ของโจทก์ แต่จากการที่นายแพทย์ Y และห้องทดลอง B บกพร่องทำให้บุตรของตนพิการจึงสามารถเรียกค่าเสียหายได้

ซึ่งจากทฤษฎีดังกล่าวสามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลได้ว่า แม้ว่าการกระทำโดยประมาทของนายแพทย์ Y และห้องทดลอง B จะไม่ได้เกิดจากความตั้งใจก็ตาม แต่ในเมื่อผลที่เกิดขึ้นจากความประมาทของผู้กระทำ และผลดังกล่าวที่เกิดจากความประมาทย่อมเป็นเหตุที่สามารถเกิดขึ้นได้ เช่นนี้นายแพทย์ Y และห้องทดลอง B จึงต้องรับผิดชอบในการกระทำที่ประมาทของตน

อย่างไรก็ดีนอกจากประเทศฝรั่งเศสแล้วในส่วนของประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าการนำทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมที่เรียกว่าการนำ Substantial Factor (ปัจจัยสำคัญ) ที่เป็นเหตุสำคัญมาปรับใช้ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเพื่อหาผู้กระทำความผิดในคดี ยกตัวอย่างเช่น

3.2.3 คดี Summer v. Tice (1948)²⁴

มีข้อเท็จจริงในคดีนี้คือจำเลยทั้งสองมาล่าสัตว์ด้วยความประมาท จำเลยทั้งสองได้หันปืนไปในทิศทางที่ผู้โจทก์ ซึ่งเป็นผู้นำทางยืนอยู่ ปืนของจำเลยทั้งสองเป็นปืนลูกซองทำให้เวลา

²³ คดี Époux X v. Mutuelle d'assurance du corp sanitaire français JCP2000II10438see<http://www.utexas.edu/law/academics/centers/transnational/work_new/french/case.php?id=1213>

²⁴ คดี Summer v. Tice 33 Cal 2 d ,80 see Hart and Honore, Causation in the Law 2nd edn (1985), p.423.

ยังทำให้ลูกกระสุนแตกกระจาย เศษกระสุนพุ่งเข้านัยน์ตาของโจทก์ และเนื่องจากไม่สามารถบอกได้ว่าเศษกระสุนมาจากปืนกระบอกไหนศาลจึงตัดสินว่าจำเลยทั้งคู่ต้องรับผิดชอบ

หลักตามคดี Sumer v. Tice นั้น ไม่สามารถนำหลักเหตุในความเป็นจริงมาปรับใช้ได้เพราะไม่สามารถพิจารณาตัดสินได้ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของบุคคลใดที่ทำให้เกิดความเสียหาย จึงจำต้องมาใช้หลัก เหตุที่มีความสำคัญร่วม หรือ Sufficient combined causes ที่มีหลักแนวคิดที่ว่า การพิจารณาเรื่องของความสัมพันธ์จะเป็นการพิจารณาโดยการนำการกระทำร่วมกันมาเป็นตัวพิจารณาวินิจฉัยคดีเพราะหากเป็นการกระทำในครั้งเดียวกันแต่ไม่สามารถแยกได้ว่าเหตุเกิดมาจากฝ่ายใดจึงต้องวินิจฉัยว่าทั้งสองฝ่ายกระทำผิด

3.2.4 คดี Sindell v. Abbott labs (1980)²⁵

มีข้อเท็จจริงในคดีนี้คือ มารดาของโจทก์ได้รับยาซึ่งเป็นสารประกอบเอสโตรเจน (ฮอร์โมนเพศหญิง) ชนิดหนึ่งชื่อ DES (Diethylstilbestrol) ในขณะที่ตั้งครรภ์โจทก์เพื่อเป็นการป้องกันการแท้งลูกโดยธรรมชาติ ต่อมาโจทก์ได้อ้างว่าตนเองป่วยเป็นโรคมะเร็งเนื่องจากมารดาของโจทก์ก็ได้รับยาชนิดนี้ และได้ฟ้องบริษัทผู้ผลิต 5 รายเป็นจำเลยร่วมในคดีนี้ ศาลได้ตัดสินยกฟ้องโจทก์ โดยให้คำอธิบายว่า มันเป็นไปได้ที่จะระบุว่าเป็นบริษัทใดใน 5 บริษัทที่โจทก์ฟ้องเป็นจำเลยในคดีนี้เป็นผู้ผลิตยาดังกล่าว เพราะแม้ว่าบริษัทที่โจทก์ฟ้องมาจะมีอัตราผลิตยาดังกล่าวสูงถึง 90 % ที่ขายในท้องตลาดก็ตาม แต่ก็ยังมีอีก 195 บริษัทที่ผลิตยาดังกล่าวเช่นกัน และโจทก์ก็ไม่สามารถระบุถึงบริษัทใดที่มีความเป็นไปได้ที่จะเป็นผู้ผลิตยาที่มารดาโจทก์ได้รับยานี้

ซึ่งจากแนวคำวินิจฉัยของศาลตามคดี Sindell v. Abbott labs แม้พบว่าใช้หลักเหตุที่มีความสำคัญร่วม หรือ Sufficient combined causes แต่ตามโจทก์ข้อเท็จจริงไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าเป็นบริษัทใดที่ผลิตยาดังกล่าว และกลุ่มบริษัทที่ฟ้องร้องมานั้นแม้จะผลิตยาดังกล่าวสูงถึง 90% ในตลาด แต่ศาลมองว่าก็ยังมียาที่มารดาโจทก์จะรับยาที่ผลิตจากบริษัทอื่นอีกได้จึงได้ยกฟ้องในคดีดังกล่าว

²⁵ คดี Sindell v Abbott labs, 26 Cal. 3d 588, 607 P.2d 924, 163 Cal. Rptr. 132 (1980) (Mosk, J.) (4-3 decision), cert. denied, 101 S. Ct. 286 (1980) see Richard P. Murray, Sindell v. Abbott Laboratories: A Market Share Approach to DES Causation, 69 Cal. L. Rev. 1179 (1981). Available at: <http://scholarship.law.berkeley.edu/californialawreview/vol69/iss4/12>

สรุปของทั้งสองคดีคือ คดี Sindell v. Abbott labs และ คดี Sumer v. Tice จะมีความแตกต่างกันที่ในคดีของ Sumer v. Tice นั้นจำเลยทั้งคู่มีความประมาทต่อโจทก์และความเสียหายนั้นสามารถที่จะพิจารณาได้ว่าเกิดจากบุคคลทั้งสองแต่แค่มีอาจพิจารณาได้ว่าเกิดจากบุคคลไหนเท่านั้น ซึ่งต่างจากคดีของ Sindell v. Abbott labs ที่ไม่สามารถที่จะระบุได้แน่ชัดว่าบริษัทใดเป็นจำเลยอย่างแท้จริงเพราะยังอาจเป็นไปได้ว่าผู้ที่ผลิตยาอาจจะเป็นบริษัทอื่นที่โจทก์ไม่ได้ฟ้องก็ได้ ในกรณีนี้หากโจทก์สามารถยื่นฟ้องบริษัทในจำเลยได้ทั้งหมดศาลก็อาจที่จะรับคำฟ้องและให้บริษัทที่ถูกฟ้องเป็นผู้ที่พิสูจน์ว่าตนไม่ได้เป็นผลิต ซึ่งหากพิสูจน์ได้ก็ไม่ต้องรับผิดแต่ถ้าหากพิสูจน์ไม่ได้ก็ต้องรับผิดต่อโจทก์นั่นเอง

นอกจากประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศฝรั่งเศสแล้ว ในส่วนของประเทศอังกฤษก็ได้มีแนวคิดเรื่องเหตุแทรกแซงที่อธิบายถึงปัจจัยที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลขาดตอนลง (Breaking the Chain of Causation) โดยได้นำแนวคิดที่ว่าแม้ผู้กระทำจะเป็นผู้ก่อให้เกิดการกระทำความผิด แต่หากผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้นมีเหตุการณ์หรือการกระทำบางอย่างที่ทำให้ความเสียหายถูกตัดขาดกัน ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดในผลที่เกิดขึ้นนั้น²⁶ อย่างไรก็ตามการพิจารณาว่าเหตุที่เกิดขึ้นใหม่จะตัดตอนความสัมพันธ์หรือก่อให้เกิดความเสียหายแทนที่การกระทำของผู้กระทำความผิดได้หรือไม่นั้นจะต้องมีเงื่อนไขของการกระทำซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

3.2.5. คดี Topp v. London Country Bus Ltd.²⁷

จำเลยที่เป็นบริษัทรถโดยสารประจำทางได้จอดรถไว้ข้างถนนตลอดคืน รวมถึงไม่ได้ล็อกรถและทิ้งกุญแจรถไว้ที่รถ แต่เนื่องจากคนขับรถไม่ได้มาเอารถ รถโดยสารที่จอดทิ้งไว้จึงถูกขโมยและคนขโมยไป โชคไม่ดีรถคันดังกล่าวที่ถูกขโมยขับเกิดไปชนกับผู้หญิงถึงแก่ความตาย โดยในคดีนี้ศาลได้ตัดสินว่าจำเลยไม่ต้องรับผิดในการกระทำของบุคคลที่สาม เพราะมันเป็นเรื่องที่ไม่สามารถคาดเห็นได้ว่าขโมยคนดังกล่าวจะขับรถโดยสารคันนั้นไปชนกับผู้หญิงจนถึงแก่ความตาย

ทำให้พิจารณาทำความเข้าใจได้ว่าในคดีนี้ศาลได้มีการพิจารณาถึงสภาพของจำเลยที่ไม่มีส่วนที่จะทำให้เกิดผลคือความตายของผู้หญิงได้เพราะศาลจึงน่าจะเห็นว่าแม้รถโดยสารที่จอดอยู่โดยมิได้มีการล็อกกุญแจและเสียกุญแจรถค้างไว้ แต่ในสภาพรถดังกล่าวก็พิจารณาไม่ได้มี

²⁶ ชัยภัทร นิคมณีนวงศ์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 7*, น. 62.

²⁷ คดี Topp v London Country Bus [1993] 1 WLR 976 Court of Appeal. See

สภาพที่เป็นอันตรายที่จะทำให้มีความสัมพันธ์กับความตายของผู้หญิงคนดังกล่าวอันเกิดจากการกระทำของบุคคลที่สามได้ จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบจากความประมาทของตน

3.2.6 คดี Scott v. Shepherd²⁸

ข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าวคือ จำเลยได้โยนประทัดเข้าไปในตลาดและไปตกอยู่ใกล้ๆ กับแผงร้านค้าของ A เพื่อป้องกันการบาดเจ็บที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและความเสียหายต่อแผงร้านค้าที่เป็นทรัพย์สินของตน A จึงหยิบประทัดขึ้นและโยนทิ้งไปที่อื่น ปรากฏว่าไปโดนโจทก์จนได้รับบาดเจ็บคดีนี้จำเลยได้อ้างว่ามีการโยนประทัดโดยบุคคลสองคน ตัวจำเลยไม่ควรจะต้องรับผิดชอบเพราะความเสียหายของโจทก์ไม่ได้เกิดจากการกระทำโดยตรงของจำเลย

คดีนี้ศาลได้พิจารณาและตัดสินว่าการกระทำของ A นั้นเป็นการกระทำที่สมเหตุสมผลในลักษณะที่ต่อเนื่องจากการกระทำที่ผิดกฎหมายของจำเลยเท่านั้น ดังนั้น การกระทำของ A จึงไม่ใช่เหตุแทรกแซงที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลขาดตอนลง โดยจากการวิเคราะห์คดีจะเห็นได้ว่าศาลได้พิจารณาเห็นว่า การกระทำของ A เป็นการกระทำเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนและการที่โยนประทัดไปโดนโจทก์แม้ว่าผู้โยนจะไม่ใช่จำเลยแต่ก็ไม่อาจที่กล่าวได้ว่าผลที่เกิดขึ้นโดยตรงเกิดจากการกระทำของจำเลยเป็นต้นเหตุและเมื่อผลในตอนท้ายแม้มีเหตุแทรกแซงโดยบุคคลที่สามเข้ามาแทรกแซงการกระทำก็เป็นเหตุที่คาดหมายได้ และเมื่อเป็นเหตุที่คาดหมายได้เหตุแทรกแซงดังกล่าวจึงไม่เป็นการตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลลง

ดังนั้นในส่วนของศาลประเทศอังกฤษจะพบว่าศาลจะมีการพิจารณาในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในทางข้อกฎหมาย โดยศาลจะพิจารณาถึงระยะห่างระหว่างการกระทำและผลว่า ผลเสียหายที่เกิดขึ้นมีความห่างไกลเกินกว่าที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับผิดชอบหรือสามารถส่งผลไปถึงหรือไม่ ซึ่งถ้าผลความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไกลกว่าเหตุ ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย ยกตัวอย่างเช่นการเกิดเหตุแทรกแซงที่ศาลจะต้องพิจารณาว่าเหตุดังกล่าวมีผลแห่งความเสียหายที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับอิทธิพลที่เกิดขึ้นของเหตุแทรกแซงที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายด้วยหรือไม่นั่นเอง

สรุปในเรื่องของเหตุแทรกแซงนั้นว่าในกฎหมายต่างประเทศก็ได้มีการพิจารณาถึงการนำเหตุแทรกแซงมาพิจารณาในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลว่าเหตุใด

²⁸ คดี Scott v. Shepherd 3 Wils KB 403 (1773). See Hart and Honore, *Causation in the Law* 2nd edn (1985), p.138.

สมควรที่จะเป็นเหตุที่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในความรับผิดชอบของผู้กระทำความผิดในตอนแรกอันเนื่องมาจากการมีเหตุเข้ามาแทรกกลางระหว่างการกระทำในตอนต้นและผลที่เกิดขึ้นหรือพิจารณาเหตุใดสมควรที่จะทำให้ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบแม้มีเหตุเข้าแทรกกลางระหว่างการกระทำและผลนั่นเอง

ในส่วนของทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมจะพบว่าในกฎหมายประเทศต่างๆ ก็ได้มีการกำหนดหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในเรื่องของการรับผิดชอบที่จะพิจารณานอกเหนือไปจากผลโดยตรงในทฤษฎีเงื่อนไข ซึ่งจะมีการพิจารณาถึงความเหมาะสมในการกำหนดความรับผิดชอบของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงคดี นอกจากนี้ยังมีการพิจารณาถึงเหตุต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นมาหลังจากการกระทำแรก ที่แนวคิดทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมจะพิจารณาว่าผู้กระทำใดสมควรที่จะต้องรับผิดชอบหรือไม่สมควรที่จะรับผิดชอบ และหากรับผิดชอบสมควรจะรับผิดชอบเท่าใดนั่นเอง

ดังนั้นจากการศึกษาทำให้เห็นว่าในกฎหมายและแนวคำพิพากษาของต่างประเทศนั้นศาลจะนำหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลมาปรับกับข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายควบคู่กัน เพื่อวินิจฉัยว่าการกระทำใดมีความสัมพันธ์กับผลที่จะให้ผู้กระทำความผิดจะต้องรับผิดชอบโดยตรง รับผิดชอบหนักขึ้น หรือให้ไม่ต้องรับผิดชอบเนื่องจากผลที่เกิดขึ้น

บทที่ 4

ความรับผิดชอบในผล

ในเรื่องความรับผิดชอบในผล เมื่อมีการพิจารณาถึงทฤษฎีต่างๆ ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลมาแล้ว เราจะพบว่าหลักการดังกล่าวมีขึ้นเพื่อการค้นหาความรับผิดชอบของบุคคลกับผลที่เกิดขึ้นว่ามีภาระกระทำแค่ไหนจึงจะพอดี ไม่กว้างเกินไปจนผู้เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบทุกคน หรือไม่คับแคบเกินไปจนผู้เกี่ยวข้องหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ¹

โดยเฉพาะในเรื่องของผลโดยตรงนั้นได้มีการนำหลักในทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุ (Equivalence theory) หรือ ทฤษฎีเงื่อนไข (The condition theory) โดยหลักแล้วในส่วนของทฤษฎีเงื่อนไขได้มีแนวคิดว่า หากผลของการกระทำสัมพันธ์กับการกระทำตามทฤษฎีเงื่อนไข ผู้กระทำการดังกล่าวจะต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น ตามหลักสาระสำคัญของทฤษฎีนี้คือ “ถ้าไม่มีการกระทำอันใด อันหนึ่งแล้ว ผลจะไม่เกิด ถือว่าผลเกิดจากการกระทำอันนั้น แม้ว่าผลจะเกิดจากการกระทำอันอื่นๆ ด้วยก็ตาม ในทางตรงกันข้าม หากไม่มีการกระทำอันใดอันหนึ่งแล้ว ผลก็ยังเกิดอยู่นั้นเอง ก็จะถือว่าผลเกิดจากการกระทำอันใดอันหนึ่งนั้นมิได้”² โดยจากหลักตามทฤษฎีนี้การกระทำต่างๆ อย่าง ย่อมถือว่าเป็นเหตุที่ทำให้เกิดผลได้ หากไม่มีการกระทำเช่นนั้นผลก็จะไม่เกิด แม้ว่าเหตุนั้นจะมีอยู่ในตัวผู้กระทำเองก็ตาม ผลก็จะไม่เกิด จึงเป็นเรื่องที่ถูกต้องและชอบธรรม ดังนั้นในการอธิบายหลักแห่งทฤษฎีเงื่อนไขจะอธิบายได้ดังต่อไปนี้

โดยหลักของทฤษฎีเงื่อนไข ผู้กระทำความผิดจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เป็นผลโดยตรงจากการกระทำของตน ซึ่งการวินิจฉัยว่าการกระทำดังกล่าวที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงจากการกระทำหรือไม่นั้นก็ต้องมาพิจารณาว่าหากการกระทำดังกล่าวเป็นผลโดยตรงที่เกิดจากการกระทำของผู้กระทำผิดถือว่าเป็นการกระทำที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบ ยกตัวอย่างเช่น “แดงเดินไปที่หัวเรือเพื่อจะขึ้นท่าเรือ ได้ถูกคำคู่อริซึ่งยืนอยู่ที่ท่าเรือชกถูกใบหน้า 1 ที จากนั้นทั้งสองตกลงไปในน้ำทั้งคู่และต่างชกกันในน้ำต่อไปประมาณ 4 – 5 นาที จึงได้เลิกกัน แแดงถูกกระแสน้ำพัดไปติดหลักไม้ไผ่ใกล้ที่เกิดเหตุ มีคนช่วยแดงขึ้นมาจากน้ำ แแดงหมดสติและตายในเวลาต่อมาเพราะขาดอากาศหายใจ ความตายของแดงเป็นผลโดยตรง จากการกระทำของดำ เพราะหากดำไม่ชกแดง และเมื่อแดงและดำตกลงไป

¹ ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 16, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), น. 71.

² เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทยจำกัด) , 2551), น. 315.

ในน้ำแล้วไม่มีการทำร้ายกันต่อไปอีกแดงคงไม่ตายเพราะขาดอากาศหายใจ”³ ซึ่งจากตัวอย่างดังกล่าว ได้อธิบายชัดเจนว่าการกระทำของดำเป็นผลโดยตรงตามหลักทฤษฎีเงื่อนไขที่เป็นการส่งผลให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบ

ในทางตรงกันข้ามแม้ว่าถ้าไม่มีการกระทำเกิดขึ้นผลร้ายก็ยังคงเกิดอยู่ดีถือว่าผลร้ายไม่ได้เป็นผลโดยตรงจากการกระทำความผิด ผู้กระทำจึงไม่ต้องรับผิดชอบ ยกตัวอย่างเช่น “แม้จำเลยจะขับรถบรรทุกทุกสิบล้อและรถพ่วงด้วยความเร็วสูง แต่จำเลยขับรถในทางเดินรถของตนโดยถูกต้อง ส่วน ส. มิได้จอดรถเพื่อรอกลับรถในช่องกลับรถอย่างในภาวะปกติธรรมดา หากแต่เป็นเพราะรถที่ ส. ขับเกิดเสียการทรงตัวแล้วหมุนเข้าไปในทางเดินรถของจำเลยและขวางรถที่จำเลยขับในระยะกระชั้นชิด ในภาวะเช่นนั้นไม่ว่าจำเลยจะขับมาในลักษณะเช่นใดจำเลยย่อมไม่อาจจะหลบหลีกเพื่อมิให้ชนกับรถที่ ส. ขับได้ ดังนั้น การที่จำเลยขับรถบรรทุกทุกสิบล้อและรถพ่วงด้วยความเร็วสูงและไม่ขับให้อยู่ในช่องเดินรถด้านซ้ายจึงมิใช่เป็นผลโดยตรงที่ทำให้เกิดการเฉี่ยวชนกันจำเลยจึงไม่มีความผิดฐานขับรถโดยประมาทและกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย”⁴ ซึ่งจากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นว่าแม้จำเลยจะขับรถในช่องทางที่ถูกต้องและมีความระมัดระวังเช่นใด แต่เมื่อพิจารณาการกระทำของผู้ตายแล้วพบว่าภาวะที่เกิดขึ้นจำเลยย่อมไม่อาจหลบหลีกเพื่อมิให้ชนกับรถ ผู้ตายก็ยังคงต้องเสียชีวิตอยู่ดี เช่นนี้จะถือว่าจำเลยจะเป็นผู้กระทำผิดฐานฆ่าคนตายไม่ได้ เพราะความตายของผู้ตายไม่ได้เป็นผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลย

นอกจากในเรื่องของผลโดยตรงนั้นได้มีการนำหลักในทฤษฎีเงื่อนไขมาปรับแล้ว ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลยังมีเรื่องเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบในผลธรรมดา เป็นความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นเกินกว่าที่ตั้งใจ จึงไม่ใช่ผลตามที่ตนตั้งใจไว้ทำให้ไม่สามารถนำหลักเรื่องผลโดยตรงตามแนวทฤษฎีเงื่อนไขมาปรับใช้ได้แต่จะต้องนำแนวคิดทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมเป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นมาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของทฤษฎีเงื่อนไข (Condition Theory) โดยเฉพาะอย่างยิ่งขอบเขตที่ไม่จำกัดของทฤษฎีเงื่อนไข ซึ่งตามหลักทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมนี้ถือได้ว่าเหตุที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบนั้นจะต้องเป็นเหตุที่ตามวิญญูชนทั่วไปคาดได้ว่าจะทำให้ผลที่ความผิดนั้นต้องการเกิดขึ้นได้เท่านั้น กล่าวคือจะต้องเป็นเหตุที่เพียงพอสำหรับผลนั้นเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ตามหลักของทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมจะอธิบายว่าเหตุที่ทำให้เกิดผลที่จะเป็นความรับผิดชอบจึงไม่ใช่ทุกเหตุ⁵

³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1617/2539 ฎส.7 น. 5.

⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4883/2553 ฎส. 4 น. 192.

⁵ คณิต ฌ นคร, “ปัญหาการกระทำและผล” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 12, ฉบับที่ 2 น. 116 (ธันวาคม 2524).

หลักเกณฑ์ของทฤษฎีนี้จึงเป็นเรื่องของความเป็นไปได้ โดยทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมเป็นทฤษฎีที่จำกัดผลตามทฤษฎีเงื่อนไขอันเป็นผลที่เป็นจริงตามธรรมชาติให้แคลง เพราะในการวินิจฉัยปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล หากใช้แต่ทฤษฎีเงื่อนไขแต่เพียงอย่างเดียวก็อาจทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบในผลทุกอย่างที่เกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น แดง มีเจตนาต้องการฆ่า ดำ ให้ถึงแก่ความตาย จึงไลยิง ดำ จนทำให้ ดำ ต้องหนีไปหลบอยู่ที่ต้นไม้ซึ่งในขณะนั้นฝนตกหนักฟ้าผ่าต้นไม้ล้มทับ ดำ จนถึงแก่ความตาย ซึ่งในกรณีข้างต้นหากใช้ทฤษฎีเงื่อนไข แดง ต้องรับผิดชอบในความตายของ ดำ เพราะหาก แดง ไม่ไลยิง ดำ ดำ คงไม่หนีไปหลบอยู่ที่ต้นไม้และจะไม่ถูกต้นไม้ทับตาย ทำให้ในกรณีดังกล่าวข้างต้นจะไม่เป็นกรรมต่อแดง ทำให้ในการวินิจฉัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกรณีดังกล่าวข้างต้นจึงจะต้องนำแนวคิดทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาปรับใช้ ซึ่งมีหลักที่ปรับใช้ในกรณีที่ผลของการกระทำความผิดที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบนั้น นั่นก็คือเรื่อง ผลธรรมดา⁶

ผลธรรมดา (Ordinary Consequence) คือ ผลที่บุคคลทุกๆ ไปสามารถ “คาดเห็นได้” เรื่องผลธรรมดานี้จะนำไปใช้เฉพาะกรณีความผิดที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะผลจากการกระทำนั้นไม่เกี่ยวกับเจตนาหรือประมาทของผู้กระทำ ซึ่งอธิบายได้ก็คือผลที่เกิดขึ้นนอกเหนือเจตนาในตอนแรกของผู้กระทำ หลักดังกล่าวจึงเป็นหลักที่นำมาวินิจฉัยโดยไม่ต้องดูว่าผู้กระทำประสงค์จะให้เกิดผลที่หนักขึ้นหรือไม่ ในทางตรงข้ามแม้ผู้กระทำประสงค์ให้ผลเกิด แต่หากผลไม่เกิดผู้กระทำก็รับเท่าที่ผลเกิดเท่านั้น⁷ ดังนั้นผลธรรมดาที่ปรากฏในมาตรา 63 ประมวลกฎหมายอาญาจึงเป็นผลตามทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมนั่นเอง⁸ ซึ่งเป็นทฤษฎีหนึ่งที่เกิดขึ้นจากความพยายามของนักกฎหมายที่ต้องการแก้ไขข้อบกพร่องของการวินิจฉัยคดีความรับผิดชอบทางอาญาของทฤษฎีเงื่อนไข ทั้งนี้เพราะในเรื่องของทฤษฎีเงื่อนไขจะถือว่าเหตุทุกเหตุสามารถขยายไปได้อย่างไม่มีจุดสิ้นสุด ยกตัวอย่างเช่น ปู่ย่า บิดา มารดาของผู้กระทำความผิดก็อาจจะต้องรับผิดชอบด้วยเพราะให้กำเนิดผู้กระทำความผิดอันเป็นเหตุที่ทำให้เกิดผลเช่นนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องนำทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาพิจารณาผลที่เกิดขึ้นเพื่อตัดเอาเหตุซึ่งปกติแล้วจะไม่ทำให้เกิดผลเช่นนั้นออกไป แล้วให้คงเหลือแต่เหตุที่เหมาะสมจริงๆ เท่านั้น

⁶ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 2*, น. 332.

⁷ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, *หลักกฎหมายอาญามาตราทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 14 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559), น. 44.

⁸ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, *ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง*, พิมพ์ครั้งที่ 35, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559), น. 163-164.

ดังนั้นการศึกษาทฤษฎีเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนี้ จึงเป็นขั้นตอนที่พิจารณาว่าผลที่กฎหมายกำหนดเป็นความผิดนั้นเกิดจากการกระทำใดเท่านั้น และมีความรับผิดชอบครอบคลุมไปถึงจุดใด โดยบางกรณีอาจจะมีการครอบคลุมไปกว้างมากจนไม่อาจหาจุดสิ้นสุดได้จึงจำเป็นที่จะต้องหาหลักมาเป็นตัวชี้วัดการกำหนดขอบเขตโดยสามารถนำหลักในเรื่องของเหตุแทรกแซงมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับการกระทำและความสัมพันธ์ซึ่งสามารถอธิบายถึงความหมายของเหตุแทรกแซงได้ดังนี้คือ

เหตุแทรกแซง (Intervening causes) หมายความว่าถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากการกระทำของผู้กระทำเกิดความเสียหายอยู่ ซึ่งส่งผลให้เกิดความผันแปรขึ้นกับผลเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ เมื่อเหตุแทรกแซงเกิดขึ้น จะส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเปลี่ยนแปลงไปด้วย ผู้ที่ทำความเสียหายสามารถหลุดพ้นจากความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้เพราะเหตุแทรกแซงกลายเป็นเหตุใกล้ชิดต่อผลแทนการกระทำของจำเลย อย่างไรก็ตามเหตุแทรกแซงที่จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลขาดตอนลงได้นั้นจะต้องเป็นเหตุแทรกแซงที่ไม่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ก่อให้เกิดความเสียหายและส่งผลถึงขนาดที่ว่าเหตุดังกล่าวทำให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นก่อนหน้าไม่มีผลที่จะก่อให้เกิดความเสียหายได้เลย ซึ่งจะส่งผลให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบของความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้ว

โดยหลักทั่วไปของการเกิดเหตุแทรกแซงของกฎหมายในต่างประเทศพบว่าเกิดจากกรณีและตัวอย่างในการปรับใช้ต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้คือ⁹

1. เหตุแทรกแซงที่เกิดจากการกระทำของผู้เสียหาย (Intervening act of the victim himself) ซึ่งจะมีลักษณะที่ผู้เสียหายก่อให้เกิดขึ้นในชั้นปลายเพราะสัญญาณที่จะหลีกเลี่ยงอันอันตรายร้ายแรงที่ผู้กระทำจะก่อให้เกิดขึ้นในตอนแรก เช่น ถ้า A ได้มีพฤติกรรมข่มขู่และเดินเข้าไปหา B โดยมีเจตนาเพียงต้องการทำร้าย B แต่ B กลับกลัวและกระโดดหนีการข่มขู่จนได้รับบาดเจ็บถึงแก่ความตาย ซึ่งในกรณีดังกล่าวหาก B ถึงแก่ความตาย A ก็จะต้องรับผิดชอบฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา¹⁰

⁹ Wayne R. LaFave. Criminal Law, Fourth Edition. MN : West Group Press, 2003, p.344.

¹⁰ คดี Whaley v. State, 157 Fla. 593, 26 So.2d 656 (1946); คดี Patterson v. State, 181 Ga. 698, 184 S.E. 309 (1936). See Wayne R. LaFave, Criminal Law, Fourth Edition. MN : West Group Press, 2003, p.345 เจริญธรรมที่ 80.

2. เหตุแทรกแซงที่เกิดจากการกระทำของบุคคลที่สาม (Intervening act of a third person) ซึ่งโดยทั่วไปของเหตุแทรกแซงที่เกิดจากการกระทำของบุคคลที่สามนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยประมาท อันเป็นเหตุเกิดจากการกระทำของผู้กระทำในตอนแรก ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่คาดหมายได้ เช่น ก. มีเจตนาฆ่า ข. แต่ผลของการกระทำในตอนแรกทำให้ ข. ได้รับความบาดเจ็บเท่านั้น ต่อมาแพทย์และพยาบาลทำการรักษาโดยประมาททำให้ ข. ถึงแก่ความตาย¹¹ หรือในกรณีที่ ก. มีเจตนาฆ่า ข. แต่ผลของการกระทำแรก ข. ได้รับความบาดเจ็บหมดสติไปอยู่บนถนนในเวลากลางคืน และ ค. ได้ขับรถมาทับ ข. จนถึงแก่ความตาย เช่นนี้หาก ค. ขับรถด้วยความประมาท ก. ก็ไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของ ข. แต่ในกรณีเดียวกันหาก ค. ไม่ได้ขับรถโดยประมาทและ ก. ก็คาดเดาไม่ได้ว่าการที่ปล่อย ข. ไว้ข้างถนนเช่นนี้ ข. จะถูก ค. ขับรถทับตาย เช่นนี้ ก. ต้องรับผิดชอบฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา แต่ถ้า ก. คาดเดาได้ว่าการปล่อย ข. หมดสติกลางถนนในเวลากลางคืนเช่นนี้ ข. จะต้องถูกรถทับตายอย่างแน่นอน เช่นนี้ ก. ก็ต้องรับผิดชอบฆ่า ข. แม้ว่า ข. จะถูก ค. ขับรถมาทับตายก็ตาม¹²

3. เหตุแทรกแซงที่เกิดจากการกระทำของผู้กระทำในตอนแรกหรือตัวผู้กระทำทำความผิด (Intervening act of defendant) ลักษณะโดยทั่วไปของการกระทำดังกล่าวจะเกิดขึ้นจากการกระทำของจำเลยที่เป็นผู้กระทำทำความผิดในครั้งแรกแล้วมีการกระทำทำความผิดที่ต่อจากการกระทำแรกโดยประมาทหรือกระทำโดยไม่เจตนาเช่น ก. มีเจตนาทำร้าย ข. โดยตี ข. จนสลบ ต่อมา ก. คิดว่า ข. ตายแล้ว จึงนำ ข. ไปโยนทิ้งน้ำ จน ข. ถึงแก่ความตาย เช่นนี้จะพบว่าความตายของ ข. เกิดจาก ก. ซึ่งเป็นผู้กระทำในตอนแรก อย่างไรก็ตามในกรณีดังกล่าว ก. จะต้องรับผิดชอบในฐานใดนั้นก็จะต้องพิจารณาว่า ก. มีความประมาทหรือไม่ในการนำ ข. ไปทิ้งน้ำ หากไม่ประมาท ก. ก็จะรับผิดชอบเพียงฐานทำร้ายร่างกายเท่านั้น แต่ถ้าประมาทก็จะต้องรับผิดชอบทั้งประมาททำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายและรับผิดชอบไม่ได้เจตนาฆ่าแต่กระทำทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายนั่นเอง

4. เหตุแทรกแซงที่เป็นเหตุการณ์ซึ่งมิใช่การกระทำของมนุษย์หรือเหตุการณ์ธรรมชาติ (Intervening act of non-human source) จะเป็นรูปแบบของเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่ไม่ใช่ฝีมือของมนุษย์มาแทรกแซงระหว่างการกระทำในตอนแรกและผลที่เกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ก. มี

¹¹ คดี People v. Fite, 627 P.2d 761 (Colo.1981); คดี Wright v. State, 374 A.2d 824 (Del.1977). See Wayne R. LaFave, Criminal Law, Fourth Edition, (MN : West Group Press, 2003), p.346 เชิงอรรถที่ 89.

¹² คดี People v. Fowler, 178 Cal. 657, 174 P.892 (1918). See Wayne R. LaFave, Criminal Law, Fourth Edition, (MN : West Group Press, 2003), p.347 เชิงอรรถที่ 94.

เจตนาที่จะฆ่า ข. แต่ผลของการกระทำแค่ทำให้ ข. หมดสติอยู่กลางทุ่งหญ้าสำหรับเลี้ยงสัตว์ ต่อมาก็มีม้าที่มากินหญ้าในทุ่งดังกล่าวได้เตะหัว ข. จนถึงแก่ความตาย หรือเกิดฟ้าผ่า หรือหิมะตกจนทำให้ ข. ถึงแก่ความตาย เช่นนี้ในกรณีดังกล่าว ก. จะรับผิดชอบในฐานะฆ่า ข. ตายก็ต่อเมื่อได้มีการคาดเดาได้ว่าการปล่อยให้ ข. สลบลูกทุ่งหญ้าที่เลี้ยงสัตว์นั้น ก. คาดได้ว่า จะเกิดเหตุที่ ม้ามาทำร้าย ข. ถึงแก่ความตาย หรือเกิดฟ้าผ่า หรือเกิดหิมะตกที่ทำให้ ข. ถึงแก่ความตายได้ เช่นนี้ ก. จึงจะต้องรับผิดชอบในความตายที่เกิดขึ้นของ ข. อย่างไรก็ตามในทางกลับกันหากเกิดข้อเท็จจริงที่ว่า ก. กำลังจะฆ่า ข. แต่ก็เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันได้คือ ข. ถูกฟ้าผ่าถึงแก่ความตายก่อนที่ ก. จะฆ่า ข. เช่นนี้ ก. ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องรับผิดชอบในความตายของ ข. เพราะเป็นเหตุแทรกแซงที่เกิดจากธรรมชาติที่ไม่อาจคาดหมายได้¹³

เหตุแทรกแซงอาจมีผลร่วมกับเหตุอื่นๆ แล้วก่อให้เกิดผลหรืออาจเป็นเหตุเร่งให้เกิดผลขึ้นหรืออาจเป็นเหตุที่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่ทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบ เช่น ในตัวอย่าง ฟ้าผ่าใส่ผู้ตาย แผ่นดินไหว ธรณีสืบผู้ตาย เป็นต้น ส่วนสำหรับเหตุแทรกแซงที่ทำให้ต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้นนั้น จะต้องเป็นเหตุแทรกแซงที่คาดหมายได้ว่าเป็นผลธรรมดาที่ตามวิญญูชนคาดหมายได้ว่าจะเกิดผลเช่นนั้น เช่นตัวอย่างในกรณีเหตุแทรกแซงที่เกิดจากผู้เสียหายคือผู้เสียหายปล่อยแผลไว้จนสกปรกจึงเกิดหนองและเป็นพิษถึงตาย¹⁴ โดยจากกรณีดังกล่าวทำให้พิจารณาพบว่าเป็นเรื่องที่สามารถเห็นได้ ผู้กระทำให้เกิดผลต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นในชั้นปลาย ทำให้ผู้กระทำผิดจะต้องรับผิดชอบหนักขึ้นเกินเจตนา อันเป็นผลธรรมดาจากการกระทำผิด

จากการศึกษาในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลจะพบว่าเมื่อเกิดเหตุแทรกแซงขึ้นและนำมาปรับกับในส่วนของที่เกิดผลโดยตรงจะทำให้สามารถนำเรื่องเหตุแทรกแซงเข้าวิเคราะห์กับความรับผิดชอบซึ่งจะทำให้เกิดผลที่ส่งผลต่อผู้กระทำผิดในครั้งแรก ดังนี้คือ

4.1 ความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากเหตุหลายเหตุ (เหตุร่วม)

ในส่วนของความเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดนั้น ในความเป็นจริงแล้วไม่จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้เดียวเป็นผู้กระทำ แต่อาจเกิดจากการกระทำของบุคคลหลายคนก็ได้ และหากเป็นไปในกรณีดังกล่าวที่เกิดผู้กระทำผิดหลายคนทีก่อให้เกิดการกระทำผิดต่อผู้เสียหาย ผู้กระทำแต่ละคนก็จะต้องมีความผิดในการกระทำเช่นเดียวกัน เนื่องจากหากไม่มีการกระทำของผู้กระทำคนใดคนหนึ่งเกิดขึ้นแล้ว ผลของการกระทำผิดก็อาจจะไม่เกิดขึ้น เช่น การทำร้ายผู้อื่นจนถึงแก่ความตาย เช่น เอ กับ บี นำดาบปลายแหลมทำร้าย ซี โดยหากเอหรือบีทำร้าย ซี

¹³ Wayne R, LaFave, *supra* note 9, p.348.

¹⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 477/2500 น.257.

เพียงฝ่ายเดียวแม้ปีจะเสียเลือดมากแต่ยังไม่ถึงแก่ความตาย แต่เมื่อ ซี ถึงแก่ความตายจากการทำร้ายของคนที่สอง ซึ่งผลของความตายของ ซี คือเสียเลือดมากจากการถูกบุคคลทั้งสองทำร้ายจนถึงแก่ความตาย ซึ่งในความตายของซี ทั้ง เอ และบี ต่างจะอ้างว่าตนไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของซีไม่ได้ตามหลักทฤษฎีเงื่อนไข เพราะถ้าไม่มีการกระทำของ เอ และ บี ผลก็จะไม่เกิด แต่ เอและบี ก็ควรจะต้องรับผิดชอบในความตายของซี เพราะซีตายจากการกระทำของเอและบีรวมกันจะอ้างทฤษฎีเงื่อนไขว่าถ้าอีกคนไม่ทำผลไม่เกิดไม่ได้ จึงถือว่าผู้กระทำแต่ละคนมีน้ำหนักในการก่อให้เกิดความผิดขึ้นเท่าๆกัน นอกจากนี้ยังมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่คล้ายคลึงในเรื่องดังกล่าวยืนยันแนวคิดดังกล่าวด้วยคือ ยกตัวอย่างเช่น “โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานสมคบกันฆ่าคนตายโดยเจตนา แต่ทางพิจารณาได้ความว่า ผู้ตายทั้งสองคนเป็นปรปักษ์คู่ต่อสู้กัน จำเลยเป็นพรรคพวกผู้ตายฝ่ายหนึ่ง ได้เข้าต่อสู้กับผู้ตายอีกฝ่ายหนึ่งกับพรรคพวก โดยใจสมัครเพราะมีการทำทายเป็นมาก่อน รูปคดีไม่ว่า จำเลยมีเจตนาจะฆ่ากัน จำเลยบางคนต่างวิ่งมาช่วยในที่เกิดเหตุ จำเลยกระทำหนักมือบ้าง เบามือบ้าง ควรลงโทษจำเลยฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา จำเลยคนหนึ่งมีไม้ตะบอง ส่วนจำเลยคนอื่นมีขวานและมีดซุย แต่บาดแผลของผู้ตายล้วนแต่บาดแผลเรียบ แพทย์ลงความเห็นว่าเป็นแผลของแข็งมีคม ไม่มีรอยแผลตี ดังนั้นจึงไม่ได้ว่าจำเลยนั้นได้ใช้ไม้ตะบองตีผู้ตายด้วย บิดาจำเลยสมัครใจต่อสู้และทำร้ายผู้ตาย จำเลยเข้าช่วยบิดาทำร้ายผู้ตาย ดังนั้นจำเลยจะแก้ตัวว่าทำโดยป้องกันบิดาไม่ได้ จำเลยเป็นฝ่ายผิดเหมือนกัน”¹⁵ ดังนั้นจากตัวอย่างข้างต้นหลังจากเกิดเหตุแทรกแซงขึ้นจำเลยแต่ละคนจึงจะต้องรับผิดชอบจากการกระทำของตนเพราะเป็นผู้ร่วมกันทำให้เกิดความเสียหายดังกล่าว โดยจำเลยในแต่ละคนไม่อาจที่จะอ้างได้ว่าหากพิจารณาเพียงการกระทำของตนไม่อาจก่อให้เกิดผลคือความตายได้ เพราะการกระทำของแต่ละคนเป็นเหตุร่วมที่ทำให้เกิดนั่นเอง

ความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากเหตุหลายเหตุนั้นเป็นความรับผิดชอบที่มีลักษณะที่มีเหตุมากกว่าเหตุเดียวเป็นตัวแปรสำคัญในการพิจารณาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ที่จะทำให้เกิดผลในบั้นปลาย ซึ่งในเหตุของบางลักษณะเหตุก็เป็นเหตุสำคัญในการทำให้เกิดผลซึ่งเหตุดังกล่าวนั้นเมื่อเกิดขึ้นก็ไม่จำเป็นต้องไปพิจารณาเหตุร่วมอื่นๆ แต่ในบางกรณีเหตุที่เกิดขึ้นไม่ใช่เหตุหลักในการกระทำที่ทำให้เกิดผลจึงจะต้องไปร่วมกับเหตุอื่นๆ จึงจะส่งผลในบั้นปลายได้ ทำให้จากการศึกษาสามารถแบ่งความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากเหตุหลายเหตุได้โดย

นักกฎหมายในประเทศไทยวางหลักการพิจารณาเหตุที่เหมาะสมว่าเป็นผลที่ปกติจะเกิดขึ้นหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น นายเอ เป็นโรคที่แก้วหูโดยไม่มีใครทราบมาก่อน ต่อมานายบี มาตบที่บ้องหูของนายเอ ทำให้แก้วหูของนายเอแตกติดเชื้อจนถึงแก่ความตาย ทำให้การกระทำเช่นนี้จะต้องมี

¹⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 65/2492 น. 54.

การพิสูจน์ว่าผู้กระทำคือนายบี ว่าก่อนหน้าที่จะตบป้องหูนายเอ นายบีสังเกตเห็นว่าการกระทำดังกล่าวของตนจะทำให้นายเอตายได้หรือไม่ ซึ่งหากนายบีทราบหรือนายเอเป็นโรคที่แก้วหู และรู้ว่าถ้าตบนายเอจะต้องถึงแก่ความตายแน่นอน ดังนั้นการกระทำของนายบีจึงสัมพันธ์กับความตายของนายเอ แต่ถ้านายบีไม่ทราบ จะต้องถือว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลกล่าวคือ การกระทำของนายบีไม่สัมพันธ์กับความตายของนายเอ นายบีจะรับผิดชอบในการทำให้นายเอบาดเจ็บเล็กน้อยๆ เท่านั้น

เราจึงสามารถทำความเข้าใจใน ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 63 ได้ว่ามาตราดังกล่าวจะนำมาใช้ได้เฉพาะผลของการกระทำความผิดที่ทำให้ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นเท่านั้น โดยจะต้องเป็นผลที่ตามมาโดยอ้อมเกิดขึ้นได้ โดยพิจารณาความคาดเห็นของวิญญูชน

เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและผลของการกระทำนั้นเกิดขึ้นจากเหตุหลายเหตุจะเป็นเฉพาะเหตุที่ตามปกติก่อให้เกิดผลเช่นว่านั้นเท่านั้นที่ผู้กระทำนั้นต้องรับผิดชอบ กล่าวคือเมื่อพิจารณาแล้วว่าในบรรดาเหตุที่ก่อให้เกิดผลของการกระทำผิดขึ้น ต้องพิจารณาว่าเหตุดังกล่าวเป็นเหตุที่เป็นผลธรรมดาที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบ หรือเป็นเหตุที่ผลของการกระทำผิดนั้นไม่ใช่ผลธรรมดาที่ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบ

โดยสรุปคือในเรื่องของความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากเหตุหลายเหตุนั้นการนำทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาปรับใช้จะช่วยบรรเทาปัญหาของการใช้ทฤษฎีเงื่อนไขที่จะส่งผลให้ผู้กระทำรับผิดชอบเกินไปได้ แต่อย่างไรก็ดีทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมดังกล่าวก็อาจทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำบางอย่างของตนเองหากใช้เพียงทฤษฎีเดียว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำทั้งทฤษฎีเงื่อนไขและทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาปรับใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

นอกจากในคำพิพากษาของไทยแล้วในต่างประเทศก็มีตัวอย่างคดีที่เกิดขึ้นจากเหตุหลายเหตุ นั่นก็คือ คดี Anderson v. Minneapolis St.P. & S.St.M.R.Co.,¹⁶ ที่มีข้อเท็จจริงว่าไฟฟ้าเกิดจากความรับผิดชอบของจำเลยแม้ว่าจะไม่มีการกระทำให้เกิดไฟไหม้ของจำเลย ไฟป่าจากอีกทางหนึ่งการจะมาทำลายพื้นที่ดังกล่าวอยู่ดี แต่ศาลก็ให้จำเลยต้องรับผิดชอบโดยให้เหตุผลว่าเมื่อการกระทำของจำเลยแต่เพียงฝ่ายเดียวก็สามารถทำให้เกิดความเสียหายได้อยู่แล้วการกระทำของจำเลยจึงเป็นสาระสำคัญที่ทำให้เกิดความเสียหายและจะต้องรับผิดชอบในผลดังกล่าว

¹⁶ คดี Anderson v. Minneapolis St.P. & S.St.M.R.Co., (1920), 146 Minn. 460, 179 N.W. 45, Hart and Honoré, Hart and Honoré, Causation in the Law 2nd edn (1985), p. 238. See ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, มุมมองใหม่ในกฎหมายอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2556), น. 99.

โดยสรุปจากตัวอย่างตามที่ได้กล่าวมาในทั้งในคดีในประเทศและต่างประเทศข้างต้นจะพบว่าหากมีการกระทำหลายๆ การกระทำเป็นเหตุให้เกิดผลอันหนึ่งขึ้น แม้ว่าเหตุดังกล่าวจะเกิดหลังจากการกระทำแรกหรือเรียกว่าเหตุแทรกแซง และถ้าแต่ละการกระทำนั้น เพียงพอที่จะทำให้เกิดผลอันเดียวกันนั้นได้โดยแต่ละอันเสริมซึ่งกันและกัน ก็จะพิจารณาได้ว่าการกระทำในแต่ละส่วนเป็นเหตุร่วมที่ทำให้เกิดผลดังกล่าวขึ้น โดยไม่ต้องคำนึงถึงการกระทำอื่นเลย

4.2 ความรับผิดชอบที่ทำให้ผลเกิดเร็วขึ้น (เหตุเร่ง)

ในส่วนของการกระทำความคิดนั้น อาจเกิดในกรณีที่แต่ละเหตุไม่เพียงพอให้เกิดผลหรือเมื่อรวมกับเหตุอื่นๆ แล้วอาจกลายเป็นการเร่งผลให้เกิดเร็วขึ้น ยกตัวอย่างเช่น หากโดนยาเบื่อจำนวน 4 กรัมบุคคลที่ได้รับพิษดังกล่าวจะต้องถึงแก่ความตาย เช่นนี้หาก นายดำ วางยาเบื่อจำนวน 2 กรัม และนายเขียวก็ได้วางยาเบื่อลงไปอีกจำนวน 4 กรัม โดยไม่ได้ร่วมมือกับนายดำแต่อย่างใด และนายขาวก็ได้ตายไปเช่นนี้หากพิจารณาตามหลักทฤษฎีเงื่อนไขเพียงอย่างเดียว นายดำก็อาจที่จะอ้างปฏิเสธความรับผิดชอบทางอาญาฐานฆ่าผู้อื่นได้ ซึ่งก็อาจจะไม่เป็นธรรมและเกิดความแปลกประหลาดต่อสังคมได้ ดังนั้นจึงต้องชี้ให้ชัดเจนว่าหากนายขาวโดนยาเบื่อ 4 กรัม นายขาวจะเสียชีวิตในเวลา 3 ชั่วโมง แต่ถ้าหากได้รับยาเบื่อจำนวน 6 กรัม นายขาวจะตายลงภายใน 30 นาที เช่นนี้จึงเห็นได้ว่าความตายของนายขาวเกิดจากเหตุทั้ง 2 เหตุรวมกันไม่ได้เกิดจากเหตุใดเพียงเหตุหนึ่งนั่นเอง¹⁷ ดังนั้นนายดำผู้กระทำความผิดจะอ้างว่าการกระทำของตนโดยการใส่ยาพิษเพียง 2 กรัมไม่อาจก่อให้เกิดผลคือความตายของนายขาวได้ เพราะผลที่เกิดขึ้นนายดำมีส่วนทำให้ผลของความตายคือของนายขาวเกิดผลเร็วขึ้นจากการกระทำของนายดำ ดังนั้นนายดำจึงต้องรับผิดชอบในความตายของนายขาว

ซึ่งในเรื่องดังกล่าวในต่างประเทศก็ได้เคยมีตัวอย่างคดีเกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น คดี *People v. Lewis*,¹⁸ ที่มีข้อเท็จจริงว่า จำเลยและผู้ตายมีปากเสียงกัน จำเลยได้ยิงเข้าที่ท้องของผู้ตายเป็นบาดแผลสาหัสที่สามารถถึงแก่ความตายได้ หลังจากนั้นไม่นานผู้ตายก็ได้นำมีดมาเชือดคอตนเองและได้เสียชีวิตในทันที แพทย์ได้ให้ความเห็นว่าหากผู้ตายไม่มีการใช้มีดเชือดคอตนเองแล้วผู้ตายจะต้องเสียชีวิตภายใน 1 ชั่วโมง เช่นนี้ศาลจึงได้พิจารณาแล้วเห็นว่าความตายเกิดจากเหตุทั้งสองร่วมกัน ซึ่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้และมีได้เกิดจากเหตุหนึ่งเหตุใดโดยเฉพาะ ดังนั้นจำเลย

¹⁷ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, มุมมองใหม่ในกฎหมายอาญา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักวิญญูชน จำกัด, 2556), น.100-101.

¹⁸ คดี *People v. Lewis* (1889) 124 Cal. 551,57 Pac.470, Hart and Honoré, Hart and Honoré, Causation in the Law 2nd edn (1985), pp. 243-244.

จึงต้องรับผิดชอบในความตายดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับหลักในคดี R. v. Mgxwiti,¹⁹ ที่จำเลยในคดีได้มีการเข้าทำร้ายผู้ตายหลังจากที่ผู้ตายได้รับบาดเจ็บสาหัสใกล้ถึงแก่ความตายแล้ว จนทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตายเร็วขึ้น ดังนั้นจำเลยจึงต้องรับผิดชอบในความตายของผู้ตายด้วย

หรือในกรณีที่เกิดจากสภาพที่อ่อนแอของผู้ตายมาประกอบกับการกระทำของจำเลยที่ได้อ่อนแรงให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตายเร็วขึ้นก็ถือได้ว่าเป็นความผิด เพราะความตายดังกล่าวเกิดจากเหตุที่จำเลยได้กระทำไปแรงให้ความอ่อนแอในตัวร่างกายของผู้ตายให้ตายเร็วขึ้น จึงทำให้ความตายของผู้ตายเกิดจากเหตุทั้งสองร่วมกันอย่างแยกไม่ออกนั่นเอง²⁰ ดังตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่มีข้อเท็จจริงคือ จำเลยใช้ไม้ขนาด 3 นิ้วฟุต ตีผู้ตาย และเมื่อผู้ตายล้มลงจำเลยก็ได้เข้าไปกระแทกซ้ำและจับศีรษะของผู้ตายโขกกับเสาเหล็ก แม้หลังการทำร้ายผู้ตายไม่ได้มีอาการว่าจะถึงแก่ความตายด้วยโรคตับแข็ง แต่ผู้ตายได้ถึงแก่ความตายหลังจากถูกทำร้าย 17 ชั่วโมง แม้แพทย์จะระบุว่าผู้ตายตายด้วยโรคตับแข็ง แต่ก็ไม่ได้ยืนยันว่าการที่จำเลยทำร้ายผู้ตายไม่ได้เป็นเหตุทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตายเร็วขึ้นจึงถือได้ว่าการกระทำของจำเลยทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตายเร็วขึ้น²¹ และสอดคล้องกับหลักกฎหมายต่างประเทศที่มีข้อเท็จจริงว่า ผู้ตายได้รับบาดเจ็บจากการกระทำโดยอุบัติเหตุจากจำเลยเป็นเหตุให้บาดเจ็บดังกล่าวไปแรงโรคมะเร็งในปอดของผู้ตายทำให้ผู้ตายตายเร็วขึ้น เพราะเกิดจากเหตุที่จำเลยได้ไปแรงความอ่อนแอที่มีอยู่ในตัวผู้ตาย จึงทำให้ความตายดังกล่าวเกิดจากเหตุทั้งสองร่วมกันอย่างแยกไม่ออกนั่นเอง²²

ดังนั้นในเรื่องของทฤษฎีเงื่อนไขในเรื่องการกระทำผิดที่ทำให้เกิดผลเร็วขึ้นจะต้องพิจารณาการกระทำที่ทำให้เกิดความตายเป็นผลโดยตรงและมีการกระทำที่เกิดขึ้นมากกว่าหนึ่งการกระทำหรือเป็นผลที่เกิดขึ้นหลังจากการกระทำในครั้งแรก และการกระทำนั้นจะต้องมีส่วนที่ทำให้ผลของการกระทำไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความตาย หรือในเรื่องอื่นๆ ได้เกิดเร็วขึ้นกว่าที่ควรจะเป็นอย่างไรก็ตามในส่วนของเหตุที่ทำให้เกิดผลเร็วขึ้นนั้นก็มีข้อสังเกตว่าหากเหตุที่เร่งให้เกิดผลเป็นเหตุให้

¹⁹ คดี R. v. Mgxwiti (1954) 124 (1) S.A.370, Hart and Honoré, Hart and Honore, *Causation in the Law* 2nd edn (1985), p. 387.

²⁰ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 17*, น.101-102.

²¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 657/2532 น. 505.

²² Crim.2 novembre 1967, B.277; R.S.C. 1969, p.606 obs. Levasseur. See ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, *มุมมองใหม่ในกฎหมายอาญา*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักวิญญูชน จำกัด, 2556), น.102.

ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบ ในทางกลับกันก็มิได้จะมีความหมายว่าหากการกระทำร่วมของจำเลยจะเป็นการยึดในความตายของผู้ตายยาวออกไปจะทำให้จำเลยหลุดพ้นความรับผิดชอบได้ ยกตัวอย่างเช่น นายเอยิงนาย บีได้รับบาดเจ็บจนไม่อาจไปขึ้นรถทัวร์โดยสารได้ทันเวลา และบาดแผลดังกล่าวทำให้นายบีถึงแก่ความตายในอีก 3 วันต่อมา แม้ว่าการที่นายบีจะขึ้นรถทัวร์ไม่ทันจะทำให้นายบีรอดพ้นจากความตายอันเนื่องมาจากรถทัวร์โดยสารคันดังกล่าวเกิดอุบัติเหตุเสียชีวิตทั้งคันในอีก 3 ชั่วโมงต่อมาก็ตาม ทำให้ในกรณีดังกล่าวนายเอก็จะต้องรับผิดชอบในความตายและจะอ้างไม่ได้ว่าเพราะจากการกระทำของตนทำให้นายบีมีชีวิตอยู่นานขึ้น เพราะเมื่อพิจารณาถึงเหตุกระทำของนายเอจะมีเหตุกระทำให้นายบีตามคือมีเจตนาฆ่ามันเอง

ในส่วนของความรับผิดชอบที่จะทำให้เกิดผลเร็วขึ้นนั้นในส่วนของทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมก็จะต้องพิจารณาว่าเหมือนกับในเรื่องของทฤษฎีเงื่อนไขว่าเป็นการกระทำที่เป็นผลโดยตรงที่ทำให้เกิดผลขึ้นหรือไม่ แต่พิจารณาเพิ่มเติมมาว่าเหตุที่เร่งขึ้นนั้นเป็นเหตุที่มีความเหมาะสมหรือคาดหมายได้หรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น ในเรื่องของการวางยาที่นายเอ ต้องการฆ่านายบีจึงได้หลอกให้นายบีกินขนมที่ผสมผงไอโวลตินผสมแป้งข้าวเจ้าและปูนซีเมนต์ผง โดยหวังว่าหลังจากการกินขนมดังกล่าว นายบีจะต้องกระหายน้ำจากการกินขนมและเมื่อกินน้ำเข้าไปผสมกับผงปูนซีเมนต์ก็จะทำให้ปูนซีเมนต์แข็งตัวจนให้นายบีถึงแก่ความตายได้ หลังจากนั้นนายบีกินเข้าไป ซึ่งหลังจากเหตุการณ์ดังกล่าวหากนายซีก็ได้ให้นำน้ำดื่มมาให้นายบีดื่มโดยไม่ทราบเรื่องดังกล่าว นายบีถึงแก่ความตายโดยทันทีจากการที่ซีเมนต์แข็งตัว เช่นนี้แม้การกระทำของนายซีจะเป็นเหตุเร่งที่ทำให้นายบีถึงแก่ความตายเร็วขึ้นแต่ก็เป็นเหตุที่ไม่อาจคาดหมายได้นายซีจึงไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของนายบี

ในทางกลับกันหากนายซีนำน้ำมาให้ดื่มโดยทราบเรื่องดังกล่าวแต่กระทำไปโดยมิได้มีการนัดหมายกับนายเอ แต่หวังว่าต้องการให้นายบีถึงแก่ความตาย เช่นนี้แม้นายบีจะอ้างเพียงแค่ว่าการกระทำของตนคือนำน้ำเปล่าให้นายบีดื่มไม่สามารถให้นายบีถึงแก่ความตายได้ไม่ได้ เพราะการกระทำของนายซีเป็นเหตุสำคัญที่เร่งให้ผลความตายนายบีถึงแก่ความตายเร็วขึ้น แม้ว่านายซีจะไม่นำน้ำมาให้นายบีก็ต่อหาน้ำดื่มก็ตาม

โดยสรุปในการนำทฤษฎีเงื่อนไขมาปรับใช้ในเรื่องเหตุที่ทำให้เกิดผลเร็วขึ้น ก็สมควรที่จะต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำด้วยว่ากระทำตามที่มุ่งประสงค์หรือไม่ เพราะถ้าผลของการกระทำดังกล่าวไม่เกินกว่าความตั้งใจของผู้กระทำ และแม้ว่าจะเกิดผลที่ผิดปกติธรรมดาไปบ้าง ผู้กระทำก็จำต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง เช่นนี้จากในตัวอย่างที่ได้กล่าวมาจึงเห็นได้ว่าการกระทำที่จะเข้าลักษณะเป็นเหตุที่เร่งให้การความรับผิดชอบได้นั้นจะต้องเป็นกรณีที่เป็นเหตุที่มีความสำคัญอันเป็นเหตุที่ทำให้ผลเกิดเร็วขึ้น อย่างไรก็ตามการเหตุที่เร่งให้ผลเกิดเร็วขึ้นนั้นจะต้องเป็นเหตุที่มี

ความเหมาะสมด้วย เพราะหากเหตุดังกล่าวไม่ใช่เหตุที่เหมาะสมจะเกิดได้แล้วนั้นก็ไมอาจที่จะเป็นเหตุที่ทำให้เกิดความรับผิดชอบจากการกระทำที่ทำให้เกิดผลเร็วขึ้นได้นั่นเอง

4.3 เหตุที่ตัดความสัมพันธ์ที่ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบ (เหตุตัด)

ในเรื่องของเหตุที่ตัดความสัมพันธ์ที่ทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบนั้น เป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบในผลสุดท้ายอันเกิดจากการที่มีเหตุมาตัดความสัมพันธ์ แม้ว่าผลดังกล่าวจะเป็นผลที่เกิดขึ้นโดยตรงก็ตาม ยกตัวอย่างเช่น นายหนึ่งยิงนายสองบาดเจ็บสาหัสโดยบาดแผลดังกล่าวส่งผลให้นายสองกำลังจะตายในไม่ช้า แต่ก่อนที่นายสองจะตาย นายสามซึ่งเป็นอีกบุคคลหนึ่งได้เข้ามายิงนายสองซ้ำที่บริเวณศีรษะส่งผลให้นายสองเสียชีวิตในทันที ดังนั้นจากการกระทำของนายสามเป็นผู้ที่ทำให้นายสองตายหาใช่การกระทำของนายหนึ่ง นายหนึ่งจึงไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของนายสอง เพราะการกระทำของนายสามเป็นเหตุที่ตัดความสัมพันธ์ที่ทำให้การกระทำของนายหนึ่งไม่บรรลุผล

ทำให้จากเหตุตัวอย่างดังกล่าวเป็นเหตุที่ตัดความสัมพันธ์ที่ทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบ เพราะว่าเกิดจากเหตุผลสำคัญทางกฎหมายที่ว่า “มนุษย์สามารถตายได้เพียงครั้งเดียวและการตายนั้นสำคัญอยู่ที่ว่าบุคคลใดเป็นผู้ทำให้ตาย”²³ ดังนั้นหากผู้ตายใกล้จะตายแล้วเพราะถูกนายหนึ่งทำร้าย แต่ถูกนายสองยิงให้ตายในทันที เช่นนี้นายสองเพียงคนเดียวที่จะต้องรับผิดชอบในความตายของผู้ตาย ส่วนนายหนึ่งจะรับผิดชอบในผลเพียงพยายามฆ่าผู้ตายเท่านั้น เพราะหากจะให้นายหนึ่งต้องรับผิดชอบในความตายของผู้ตายก็จะกลายเป็นว่าการตายของมนุษย์เพียงครั้งเดียวแต่กลับส่งผลให้ต้องมีความรับผิดชอบในความตายสองครั้งซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นมาได้

ซึ่งจากหลักการดังกล่าวในส่วนของคดีในต่างประเทศก็มีหลักการที่คล้ายคลึงกัน อย่างเช่นในตัวอย่างคดี *People v. Ah Fat*;²⁴ ที่มีข้อเท็จจริงว่า ผู้ตายถูกทำร้ายจนใกล้ถึงแก่ความตายในอีกไม่ช้า การที่จำเลยได้มีการกระทำทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตายโดยทันที จำเลยก็ต้องรับผิดชอบในความตายนั้นแม้ว่าจะไม่มีการกระทำของจำเลยผู้ตายก็ต้องตายอยู่ดีในเวลาอันใกล้นั้นก็ตาม

นอกจากตัวอย่างข้างต้นยังมีข้อเท็จจริงที่คล้ายคลึงที่เป็นเหตุตัดความสัมพันธ์นั้น คือ คดี *State v. Batiste*;²⁵ ที่มีข้อเท็จจริงว่าจำเลยได้ยิงถูกผู้ตาย 3 นัด กระสุนถูกอวัยวะสำคัญโดยทะลุ

²³ Kadish and Paulsen, “Criminal Law”, Little, Brown and Co., 1975 p. 307.

²⁴ คดี *People v. Ah Fat* (1874) 48 Cal. 61, Hart and Honoré, Hart and Honore, Causation in the Law 2nd edn (1985), p. 343.

²⁵ คดี *State v. Batiste* 410 So. 2d 1055 (La.1982), Le Fave and Scott, Criminal Law, (West Publishing Co., 1986), p. 281.

ปอดและหัวใจ แม้ว่าต่อจากนั้นจะมีบุคคลที่สามมายิงแสกหน้าผู้ตายอีกจนผู้ตายถึงแก่ความตายโดยทันที จำเลยก็ยังคงต้องรับผิดชอบฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา เพราะในกรณีนี้นั้นบาดแผลทั้งสองทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตายได้จึงไม่เป็นเหตุที่จะทำให้จำเลยหลุดพ้นความรับผิดชอบไปได้เนื่องจากเหตุเหล่านั้นรวมกันอย่างแยกไม่ออกและได้เร่งให้เกิดผลเร็วขึ้น

ดังนั้นจากการศึกษาพบว่าในส่วนของทฤษฎีเงื่อนไข ถ้ามีการนำมาปรับใช้จะพบคำถามว่า ผู้กระทำความผิดจะต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนเองมากน้อยเพียงใด ซึ่งคำตอบจากทฤษฎีเงื่อนไขคือหากมีการใช้อย่างเคร่งครัดก็อาจทำให้เกิดความรับผิดชอบอย่างกว้างขวาง ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองอย่างไม่จำกัด²⁶ ยกตัวอย่างเช่น นายขาว เอาไม้ตีนายเขียวสลบ ทำให้นายเขียวเดินทางไปขึ้นเครื่องบินไม่ทันทำให้จะต้องเดินทางในเที่ยวบินถัดไป และเที่ยวบินถัดไปนั้นเกิดอุบัติเหตุทำให้นายเขียวถึงแก่ความตาย ทำให้หากใช้ทฤษฎีเงื่อนไขอย่างเคร่งครัดก็จะส่งผลทำให้นายขาวจะต้องรับผิดชอบในความตายของนายเขียวด้วย ตามหลัก “ถ้าไม่ทำผลไม่เกิด ผลเกิดจากการกระทำ” ซึ่งหากในกรณีนี้หากนายขาวรู้อยู่แล้วว่า เครื่องบินถัดไปของนายเขียวจะเกิดอุบัติเหตุทำให้นายเขียวถึงแก่ความตายเช่นนี้ก็จะไม่เกิดปัญหาในการปรับใช้เพราะนายเขียวได้ตายสมเจตนาของนายขาว แต่ทว่าหากนายขาวมีเพียงเจตนาทำร้ายนายเขียว แต่จะต้องรับผิดชอบในความตายจากการตีความอย่างเคร่งครัดในทฤษฎีเงื่อนไขก็อาจจะทำให้เกิดความไม่เหมาะสมในการปรับใช้กฎหมายได้

ในเรื่องของเหตุที่ตัดความสัมพันธ์ที่ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบในส่วนของทฤษฎีเงื่อนไขนั้น จะพบว่าจะต้องเป็นการกระทำที่ส่งผลให้เกิดขึ้นทันที ไม่ว่าจะเป็นการฆ่าก็จะต้องเป็นการฆ่าที่จะต้องตายในทันที ไม่ใช่เพียงเป็นการทำให้ตายเร็วขึ้น เพราะหากเป็นการกระทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตายเร็วขึ้นการกระทำดังกล่าวจะกลายเป็นในเรื่องของเหตุที่เร่งแทน ซึ่งผลของความรับผิดชอบก็จะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ทำให้ในเรื่องของการพิจารณาของเหตุตัดความสัมพันธ์จะพิจารณาในผลที่สามารถเกิดได้เพียงครั้งเดียว เช่นในผลของความตายเพราะในเมื่อผู้ตายได้เกิดความตายได้เพียงครั้งเดียวทำให้ในเรื่องของการรับผิดชอบในความตายของผู้ตายจึงไม่อาจที่จะเกิดขึ้นมากกว่าหนึ่งครั้งได้นั่นเอง

ในความเป็นจริงเมื่อมีการกระทำเกิดขึ้นและการกระทำนั้นมีเหตุหลายๆ เหตุที่แทรกเข้ามาในกระบวนการที่ก่อให้เกิดผล และกระบวนการดังกล่าวอาจจะมีเหตุบางเหตุที่เป็นเหตุที่สำคัญในการตัดความสัมพันธ์ระหว่างการทำในครั้งแรกกับผลที่เกิดขึ้น ทำให้ในกรณีดังกล่าวจึงจะต้องเป็นกรณีที่มีเหตุผลสำคัญในทางกฎหมายมาพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผล

²⁶ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 61.

สุดท้ายจึงเป็นเรื่องที่จะพิจารณาถึงความเหมาะสมของเหตุที่เกิดขึ้นซึ่งจะต้องมีการนำทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาร่วมพิจารณาด้วย

นอกจากนี้การพิจารณาเหตุที่ตัดความสัมพันธ์ที่ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบจะต้องพิจารณาในส่วนของเหตุแทรกแซงด้วย เพราะเหตุที่จะทำให้เกิดผลในการตัดสัมพันธ์ของผู้ที่กระทำที่ไม่ต้องรับผิดชอบ จะต้องพิจารณาว่าเป็นพฤติการณ์ที่วิญญูชนคาดหมายไม่ได้ว่าการกระทำนั้นจะเกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น นายดำ ยิงปืนใส่ นายแดง ได้รับบาดเจ็บ จนต้องเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาลต่อมา นายเขียวที่โกรธแค้นนายแดงอยู่ก่อนจึงเอามีดมากระหน่ำแทงนายแดงจนถึงแก่ความตายในโรงพยาบาลที่นายแดงรักษาตัว เช่นนี้นายดำจึงรับผิดชอบพยายามฆ่า เพราะเหตุแทรกแซงที่เกิดจากบุคคลที่สามคือนายเขียว เข้ามาฆ่านายแดงเป็นเหตุที่คาดหมายไม่ได้ แม้ว่าการที่นายแดงจะต้องเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาลจะเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของนายดำก็ตาม และนายดำจะมีเจตนาให้นายแดงถึงแก่ความตาย และนายแดงก็ตามสมเจตนาก็ตาม แต่ผลของการตายเป็นเหตุแทรกแซงที่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของนายดำ เพราะการตายไม่ได้เกิดจากการกระทำของนายดำโดยตรง และเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นก็ไม่ใช่ผลธรรมดาที่จะทำให้การกระทำของนายดำจะต้องรับผิดชอบหนักขึ้น ทำให้นายดำจึงมีความผิดฐานพยายามฆ่านายแดงเท่านั้นจากการกระทำความผิดตามหลักเหตุผลสำคัญทางกฎหมายที่ว่า “มนุษย์สามารถตายได้เพียงครั้งเดียวและการตายนั้นสำคัญอยู่ที่ว่าบุคคลใดเป็นผู้ทำให้ตาย” (ในส่วนของนายเขียวรับผิดชอบโดยตรงต่อความตายของนายแดง)

นอกจากนี้ในเรื่องของเหตุที่ตัดความรับผิดชอบก็ได้มีตัวอย่างคำพิพากษาของศาลฎีกาของประเทศไทยที่มีความใกล้เคียงอันขอเท็จจริงดังนี้ “จำเลยได้ทำร้ายผู้ตายมีบาดแผลฟกช้ำดำเขียวทั่วร่างกาย กระดูกซี่โครงร้าว 2 ซี่ ฟังได้ว่าจำเลยมีเจตนาฆ่า หลังจากที่ถูกผู้ตายถูกทำร้ายได้มีการนำไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลและแพทย์ที่รักษามีความเห็นว่าจะให้ผู้ตายรักษาตัวในโรงพยาบาลต่อไป ผู้ตายจะมีโอกาสรอดชีวิตมากกว่าถึงแก่ความตาย ดังนั้นการที่ญาติผู้ตายให้การรักษาลิ้นสุดลงแล้วพาผู้ตายกลับบ้านจนผู้ตายถึงแก่ความตาย ย่อมถือได้ว่าเป็นผลโดยตรงที่ทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตายหาใช่เกิดจากการกระทำของจำเลยและการที่จะสันนิษฐานว่าแม้ผู้ตายได้รับการรักษาพยาบาลก็ยังคงตายอยู่ดีย่อมเป็นการสันนิษฐานให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยซึ่งไม่อาจกระทำได้ ดังนั้นจำเลยจึงมีความผิดเพียงพยายามฆ่าผู้ตาย”²⁷

จากข้อเท็จจริงจากคำพิพากษานี้พบว่าความตายเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลยตามหลักทฤษฎีเจือปน เพราะความตายของผู้ตายเกิดจากการทำร้ายของจำเลย แต่จากข้อเท็จจริงตามฎีกาไม่อาจที่จะวินิจฉัยทันทีได้ว่าจำเลยต้องรับผิดชอบในความตายของผู้ตายเพราะ

²⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 659/2532 ฎส.12 น. 5.

ข้อเท็จจริงปรากฏชัดว่าความตายดังกล่าวของผู้ตายเกิดจากการกระทำของญาติผู้ตายที่ปฏิเสธการรักษาและดึงเครื่องช่วยหายใจ ท่อช่วยหายใจและพากลับบ้าน การกระทำของญาติผู้ตายจึงถือได้ว่าเป็นเหตุแทรกแซงจากบุคคลที่สามที่เกิดขึ้นหลังการกระทำของจำเลย ซึ่งจะต้องพิจารณาว่าเหตุดังกล่าวเป็นเหตุที่คาดหมายได้หรือไม่ โดยเมื่อพิจารณาจะพบว่าผู้ตายกำลังป่วยหนักไม่อาจเอาเครื่องช่วยออกได้ด้วยตนเองจึงไม่มีกรณีที่จะต้องวินิจฉัยว่าผู้ตายไม่ต้องการรักษาเองหรือไม่ และหากผู้ตายได้รับการรักษาจากแพทย์ต่อไปก็จะไม่ตาย ดังนั้นการที่ญาติผู้ตายปฏิเสธการรักษาและพาผู้ตายกลับบ้านจึงเป็นเหตุแทรกแซงที่ไม่อาจคาดหมายได้ ทำให้ความตายไม่สัมพันธ์กับการกระทำของจำเลย การกระทำดังกล่าวของญาติ จึงเป็นเหตุที่ตัดความสัมพันธ์อันทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบในความตายของผู้ตาย

ดังนั้นจากตัวอย่างที่ได้กล่าวมาในข้างต้นในเรื่องเหตุที่ตัดความสัมพันธ์อันมีผลทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบนั้น จะต้องเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากการกระทำในครั้งแรกและเป็นเหตุที่ไม่สามารถคาดหมายได้

กล่าวโดยสรุปเราพบว่า ทฤษฎีเงื่อนไขนี้อาจจะส่งผลดีในเรื่องของการที่จะลงโทษผู้กระทำผิดได้อย่างครอบคลุม แม้ว่าจะเกิดกรณีผู้กระทำผิดหลายคนก็ตาม แต่กระนั้นการใช้ทฤษฎีเงื่อนไขมาปรับใช้อย่างเคร่งครัดเกินไปก็อาจจะทำให้ผู้กระทำผิดอาจได้รับการลงโทษเกินกว่าความผิดมากกว่าที่ควรจะเป็นเพราะในทฤษฎีดังกล่าวมีข้อบกพร่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการหาขอบเขตของความรับผิดไม่ได้ เช่น หากการเกิดเหตุฆาตกรรมขึ้น หากนำหลักทฤษฎีผลโดยตรงมาใช้แบบหาขอบเขตมิได้ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ เช่น ผู้ที่ผลิตอาวุธ ผู้ขายอาวุธ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ของฆาตกรก็ล้วนเป็นเงื่อนไขในการเกิดการฆาตกรรมนั้นขึ้นทั้งสิ้นและอาจเรื่อยไปจนถึงมนุษย์คู่แรกของโลกจนถึงพระเจ้าซึ่งเป็นผู้สร้างมนุษย์ขึ้นมา ก็จะเป็นต้นเหตุของสิ่งทั้งปวง เลยกลายเป็นว่าอาจจะไม่มีใครต้องรับผิดเลย หรือมีฉะนั้นทุกคนที่เกี่ยวข้องกันก็ต้องรับผิดทั้งหมด เพราะตามทฤษฎีเงื่อนไขถ้าขาดเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดไปผลก็คือการฆาตกรรมก็จะไม่เกิดนั่นเอง²⁸

นอกจากนี้แม้ทฤษฎีเงื่อนไขจะเป็นทฤษฎีที่มีข้อบกพร่องในการนำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงอยู่บ้าง แต่ก็เป็นที่ศาลไทยได้มีการนำมาปรับใช้ในการพิจารณาคดีในรูปของคำว่า “ผลโดยตรง” กล่าวคือ เมื่อผู้กระทำผิดลงมือกระทำความผิดตามเจตนาจึงจะเป็นความผิด เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ผู้กระทำความผิดจะต้องมีเจตนาฆ่าผู้อื่น ซึ่งสามารถนำทฤษฎีเงื่อนไขมาพิจารณาได้ว่าการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นผลโดยตรงที่ทำให้เกิดผลขึ้นมาหรือไม่ โดยพิจารณาจากหลักของทฤษฎีว่าถ้าไม่มีการกระทำนั้นผลจะเกิดขึ้นหรือไม่ ถ้าปรากฏว่าไม่มีการกระทำนั้นและผลก็

²⁸ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 17*, น.94.

จะไม่เกิดขึ้นก็ถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นผลโดยตรงที่ทำให้เกิดผลถือว่าการกระทำดังกล่าวมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ในการศึกษาทฤษฎีเงื่อนไขจึงสามารถทำความเข้าใจในหลักทฤษฎีดังกล่าวได้ โดยพิจารณาได้ด้วยข้อพิจารณาอยู่เพียงข้อเดียวเพื่อกำหนดผู้ที่ต้องรับผิดชอบคือ “ถ้าไม่มีการกระทำแล้ว ผลเสียหายจะเกิดขึ้นหรือไม่” กล่าวคือ ถ้าไม่มีการกระทำผลจะไม่เกิด ก็ถือได้ว่าผู้กระทำเป็นผู้ทำให้เกิดผลนั้น ตัวอย่างเช่น การขับรถชนด้วยความเร็วสูงจนชนข้ามถนนถึงแก่ความตาย การพิจารณาทฤษฎีเงื่อนไขก็ต้องพิจารณาว่าถ้าไม่ขับรถชนด้วยความเร็วสูง ผลในการชนคนข้ามถนนจนถึงแก่ความตายจะเกิดขึ้นหรือไม่ ถ้าคำตอบคือไม่ ดังนั้นจึงพิจารณาได้ว่าการขับรถชนด้วยความเร็วสูงจึงเป็นเหตุให้ชนคนจนถึงแก่ความตาย ในทางกลับกัน ถ้าคำตอบคือใช่ กล่าวคือ แม้ผู้กระทำจะไม่ขับรถชนด้วยความเร็วสูง ผลในการชนคนข้ามถนนก็ยังคงเกิดขึ้นมาอยู่ดี ซึ่งอาจเกิดจากความประมาทของคนข้ามถนนเอง เช่น วิ่งตัดหน้ารถ เป็นต้น ดังนั้นการขับรถชนด้วยความเร็วสูงจึงไม่เหตุที่ทำให้เกิดผล จึงไม่ใช่เงื่อนไขที่ทำให้เกิดผล

อย่างไรก็ตามทฤษฎีเงื่อนไขแม้จะมีข้อบกพร่องอยู่บ้างเพราะในการพิจารณาคดีของศาลไทยประมวลกฎหมายอาญาก็มิได้มีการบัญญัติเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลไว้เป็นอย่างอื่นเหมือนกับประเทศต่างๆที่มีได้มีการบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแต่ปล่อยให้เป็นเรื่องของคำอธิบายในทางวิชาการ ทางตำราและการวินิจฉัยของศาล ส่วนในเรื่องของปัญหาในเรื่องขอบเขตของทฤษฎีเงื่อนไขที่เป็นปัญหาในการวินิจฉัย จะถูกแก้ไขด้วยทฤษฎีที่อธิบายถึงในเรื่องการกระทำที่จะทำให้ผู้กระทำรับโทษหนักขึ้นหรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ผลธรรมดาหรือทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมที่กฎหมายได้นำมาปรับใช้กับทฤษฎีเงื่อนไขเพื่อความเหมาะสมในวินิจฉัยคดีด้วย

ในส่วนของทฤษฎีเหตุเหมาะสมจึงสามารถทำความเข้าใจได้ว่า นอกจากจะนำมาใช้กับผลของการกระทำความผิดที่ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นตามประมวลกฎหมายมาตรา 63 แล้ว ยังมีบางกรณีเป็นข้อยกเว้นที่ต้องใช้หลักทฤษฎีที่เหมาะสมอยู่ด้วย ไม่เฉพาะแต่กรณีมาตรา 63 เท่านั้น กล่าวคือ ในกรณีที่มีเหตุเกิดขึ้นอีกภายหลังการกระทำ และเหตุนี้มีส่วนทำให้เกิดผลในชั้นปลายด้วย ทำให้เหตุที่เกิดขึ้นนี้หมายความว่าเหตุการณที่เกิดขึ้นใหม่ภายหลังเท่านั้น ปัญหาที่จะต้องคิดคือ ในกรณีนี้เป็นเรื่องของความรับผิด คือเจตนาหรือประมาทหรือไม่ ผู้กระทำจะต้องรับผิดหรือไม่ต้องรับผิดในผลก็ต่อเมื่อมีเหตุเกิดขึ้นภายหลังการกระทำอันเป็นเหตุที่ผู้กระทำไม่อาจคาดหมายได้หรือไม่ หรือจะอ้างเป็นเหตุไม่รับผิดในความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่เกิดขึ้นได้หรือไม่นั้น เหตุดังกล่าวที่เกิดขึ้นเรียกได้ว่า เหตุแทรกแซง ซึ่งเป็นเหตุที่เกิดขึ้นหลังจากการกระทำในครั้งแรก โดยจากการศึกษาจะพบว่าทั้งในเรื่องของทฤษฎีเงื่อนไข หรือทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนั้น เมื่อนำมาปรับกับเรื่องเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นในการวินิจฉัยความรับผิดจะพบว่าเหตุแทรกแซงที่

เกิดขึ้นจะมีลักษณะเพียง 3 ประเภทนั่นก็คือ เหตุร่วมที่ทำให้ผู้กระทำในผลนั้นๆต้องรับผิดชอบกัน เหตุเร่งที่ทำให้ผู้กระทำในภายหลังจะต้องรับผิดชอบจากการกระทำของตนอันเป็นการกระทำที่ทำให้ผลเกิดเร็วขึ้น และเหตุตัดที่มีผลทำให้ผู้กระทำในตอนแรกไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำที่เกิดขึ้นจากการกระทำในครั้งหลังนั่นเอง

ดังนั้นจากการศึกษาในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล โดยทำการศึกษาถึงคำพิพากษาของคดีทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศก็สามารถพบว่าเป็นเรื่องของความรับผิดชอบของผู้กระทำนอกจากจะพิจารณาในเรื่องของโครงสร้างความรับผิดชอบในส่วนของการกระทำและองค์ประกอบแล้ว การศึกษาในหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนั้นก็มีความสำคัญที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในการวินิจฉัยความรับผิดชอบของผู้กระทำ ความผิดว่าเหตุที่เกิดขึ้นผู้กระทำ ความผิดสมควรที่จะต้องรับผิดชอบเท่าใดจึงจะเกิดความเป็นธรรมในการพิจารณาอัตราคดี โดยจากการศึกษาจะพบว่าเมื่อทำการศึกษาในเรื่องทฤษฎีที่สำคัญในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลโดยเฉพาะทฤษฎีเงื่อนไข ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมและเหตุแทรกแซงก็จะทำให้พบว่าลักษณะของผลที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดเหตุแทรกแซงจะมี 3 ลักษณะที่ส่งผลเด่นชัดคือเหตุร่วม เหตุเร่ง และเหตุตัด โดยเหตุดังกล่าวที่เมื่อนำมาปรับใช้กับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลก็จะเป็นการอธิบายรายละเอียดของเหตุแทรกแซงได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้นรวมถึงเมื่อนำมาปรับใช้กับความรับผิดชอบของผู้กระทำก็จะเป็นการช่วยให้เกิดความยุติธรรมในการปรับใช้กับผู้กระทำ ผู้เสียหายหรือผู้ที่เกี่ยวว่าผู้ใดสมควรที่จะต้องมีความรับผิดชอบเท่าใด จะต้องได้รับโทษหนักขึ้นหรือไม่ หรือจะต้องรับผิดชอบในผลของตนที่เกิดขึ้นเกินกว่าเจตนาหรือไม่ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในการวินิจฉัยคดีมากยิ่งขึ้นนั่นเอง

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนั้น มีการศึกษากันอย่างแพร่หลาย โดยเห็นว่าการพิจารณาตามหลักธรรมชาติ หรือหลักการทางวิทยาศาสตร์ไม่อาจที่จะแก้ปัญหาเรื่องข้อเท็จจริงทางกฎหมายได้ โดยสามารถอธิบายจากการศึกษาได้คือ

5.1 บทสรุป

การศึกษาทำความเข้าใจถึงหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนอกเหนือจากการศึกษารูปแบบฐานความรับผิดชอบแล้ว การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายอาญาก็มีความสำคัญเพราะจะช่วยให้เกิดความเข้าใจโดยมีทฤษฎีที่สำคัญดังต่อไปนี้

ทฤษฎีเงื่อนไข (The condition theory)

ทฤษฎีเงื่อนไขโดยหลักแล้วในส่วนของทฤษฎีเงื่อนไขได้มีแนวคิดว่า หากผลของการกระทำสัมพันธ์กับการกระทำตามทฤษฎีเงื่อนไข ผู้กระทำการดังกล่าวจะต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น ซึ่งในหลักของทฤษฎีเงื่อนไขผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เป็นผลโดยตรงจากการกระทำของตน แต่ในทางตรงกันข้ามกรณีไม่มีการกระทำเกิดขึ้น แต่ผลร้ายก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่ดี ถือว่าผลร้ายไม่ได้เกิดจากผลโดยตรงจากการกระทำผิด ผู้กระทำจึงไม่ต้องรับผิดชอบทำให้หลักการของทฤษฎีเงื่อนไขจึงเป็นหลักการที่มีความสำคัญในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

สำหรับข้อบกพร่องในการปรับใช้ทฤษฎีเงื่อนไขนั้น ก็คือคำถามว่าผู้กระทำความผิดจะต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนเองมากน้อยเพียงใด ซึ่งคำตอบจากทฤษฎีเงื่อนไข ก็คือหากมีการใช้อย่างเคร่งครัดก็อาจทำให้เกิดความรับผิดชอบอย่างกว้างขวาง ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนอย่างไม่จำกัด¹ ยกตัวอย่างเช่น นายขาว เอาไม้ตีนายเขียวสลบ ทำให้นายเขียวเดินทางไปขึ้นเครื่องบินไม่ทันทำให้จะต้องเดินทางในเที่ยวบินถัดไป และเที่ยวบินถัดไปนั้นเกิดอุบัติเหตุทำให้นายเขียวถึงแก่ความตาย ทำให้หากใช้ทฤษฎีเงื่อนไขอย่างเคร่งครัดก็จะส่งผลทำให้นายขาวจะต้องรับผิดชอบในความตายของนายเขียวด้วย ตามหลักทฤษฎีเงื่อนไข ถ้าไม่ทำผลไม่เกิด ผล

¹ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 16 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), น. 61.

เกิดจากการกระทำ ซึ่งหากในกรณีนี้หากนายขาวรู้อยู่แล้วว่า เครื่องบินตกไปของนายเขียวจะเกิดอุบัติเหตุทำให้นายเขียวถึงแก่ความตายเช่นนี้ก็จะไม่เกิดปัญหาในการปรับใช้เพราะนายเขียวได้ตายสมเจตนาของนายขาว แต่ทว่าหากนายขาวมีเพียงเจตนาทำร้ายนายเขียว กลับต้องรับผิดชอบในความตายจากการตีความอย่างเคร่งครัดในทฤษฎีเงื่อนไข ก็อาจจะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการปรับใช้กฎหมายได้ดังนั้นการวินิจฉัยความรับผิดชอบของจำเลยในคดีอาญาจึงต้องพิจารณาว่าการที่จะนำหลักและแนวคิดทฤษฎีเงื่อนไขมาปรับใช้เพียงอย่างเดียวนั้นไม่สามารถกระทำได้ เพราะจะเกิดปัญหาเนื่องจากทฤษฎีเงื่อนไขนั้นในส่วนของขอบเขตความรับผิดชอบจะกว้างและไม่มีขอบเขตที่จำกัด

ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม (The adequate cause)

ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมหรือทฤษฎีผลธรรมตามีหลักคิดอยู่ว่า ในการที่จะให้ผู้กระทำการใดๆ รับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น การกระทำนั้นจะต้องมีความเหมาะสมในการก่อให้เกิดผลนั้นๆ ขึ้น โดยในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องมีความเกี่ยวพันกันอย่างพอสมควร (reasonable connection) ซึ่งจะต้องพิจารณาจากตัวผู้กระทำและลักษณะของการกระทำว่าสามารถทำให้เกิดผลเช่นนั้นได้หรือไม่ กล่าวคือวิญญูชนทั่วไปสามารถคาดเห็นได้หรือไม่ว่าการกระทำดังกล่าวจะส่งผลเช่นไร เช่น ทำร้ายจนสลบแล้วทิ้งไว้กลางถนน ต่อมาจึงมีรถวิ่งมาทับตาย ดังนี้เป็นผลธรรมดาที่เกิดขึ้นได้ แต่หากเป็นการกระทำที่ผู้กระทำเพียงแต่ข่วนหน้าเล็กน้อย และต่อมาผู้เสียหายเป็นโรคโลหิตไหลไม่หยุดอยู่ก่อน จึงถึงแก่ความตาย ซึ่งโดยทั่วไปการข่วนหน้าไม่ทำให้ถึงแก่ความตาย เช่นนี้เหตุดังกล่าวย่อมไม่ใช่เหตุเหมาะสม ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้น เนื่องจากคนทั่วไปไม่อาจคาดเห็นได้ว่าการกระทำเพียงข่วนหน้าจะก่อให้เกิดผลความตายได้ การปรับใช้ทฤษฎีนี้จึงนิยมนำมาใช้กับกรณีผลของการกระทำ ซึ่งทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น

ทำให้จากการศึกษาทฤษฎีนี้เราจึงสามารถเข้าใจได้ดีในการจำกัดผลตามแนวคิดของทฤษฎีเงื่อนไขอันเป็นผลที่เกิดขึ้นจริงตามธรรมชาติให้แคบมากกว่าที่เป็นอยู่จริง และได้นำหลักวินิจฉัยความรับผิดชอบที่ว่า ผู้กระทำจะมีเจตนาหรือประมาทหรือเข้าใจรับรู้ถึงพฤติการณ์อย่างไรอันเป็นเรื่องสภาพจิตใจไปปะปนกับการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว ทำให้ผลตามธรรมดาในทฤษฎีนี้ผู้กระทำ ความผิดจะได้รับโทษหนักขึ้นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะในบทบัญญัติที่ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดว่าเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 เท่านั้น หากเป็นกรณีอื่นที่อยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 จึงไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 63 นั้นเอง

จากการศึกษาและทำความเข้าใจทฤษฎีหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล โดยการศึกษาถึงทฤษฎีเงื่อนไขและทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมพบว่ารูปแบบแนวคิดของทฤษฎีดังกล่าวในกฎหมายไทยจะมีการนำรูปแบบของทฤษฎีทั้งสองมาปรับใช้ร่วมกัน เพราะในส่วนของทฤษฎีเงื่อนไขหากนำมาใช้เพียงหลักทฤษฎีเดียวก็อาจจะเกิดปัญหาได้ เพราะหลักทฤษฎีเงื่อนไขหากใช้โดยไม่มี

ขอบเขตจะเกิดปัญหาในเรื่องเกิดความรับผิดชอบอย่างกว้าง เช่น นายเอ ทำร้ายนายบีบาดเจ็บ ต่อมา ระหว่างเดินทางนายบีเดินไปถูกงูพิษกัดตาย เช่นนี้หากใช้หลักพิจารณาทฤษฎีเงื่อนไขอย่างเคร่งครัด นายเอก็จะต้องรับผิดชอบต่อความตายของนายบี ส่งผลให้ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลเสียหายที่เกิดขึ้น จากการกระทำของตนอย่างไม่จำกัด ทำให้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาปรับ ใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการวินิจฉัยความรับผิดชอบทางอาญา

ในส่วนของเหตุแทรกแซงก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญในการมาปรับใช้เพราะเมื่อ ผู้กระทำทำความผิดอาญาได้ลงมือกระทำผิดแล้ว หลังจากการกระทำอาชญากรรมอื่น ๆ แทรกเข้ามา มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลความเสียหาย ซึ่งเกิดขึ้นในท้ายที่สุดได้ โดยเหตุแทรกแซงอาจเกิดขึ้นจาก หลายสาเหตุเช่น เกิดขึ้นได้จากการกระทำของบุคคลอื่น เกิดจากผู้เสียหาย เกิดจากตัวผู้กระทำ ความผิดเอง หรือเกิดโดยเหตุตามธรรมชาติอื่นๆ ซึ่งในบางกรณีเหตุแทรกแซงดังกล่าวสามารถที่จะ ตัดความสัมพันธ์ให้ไม่ต้องรับผิด

นอกจากการศึกษาและนำหลักทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลใน กฎหมายไทยแล้วการศึกษาแนวคำพิพากษาของศาลที่ปรับใช้กับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและ ผลในกฎหมายไทยก็มีความสำคัญ โดยจะพบว่าศาลไทยจะปรับใช้ทฤษฎีเงื่อนไขผ่านทางคำว่า “ผลโดยตรง” ในกรณีผลที่เกิดขึ้นไม่ได้เกินไปกว่าเจตนาของผู้กระทำ และปรับใช้คำว่า “ผลธรรมดา” กรณีผลเกิดขึ้นเกินไปกว่าเจตนาของผู้กระทำ นอกจากนี้เมื่อมีเหตุเกิดขึ้นใหม่เกิด แทรกขึ้นภายหลังระหว่างการกระทำ ศาลใช้คำว่า “เหตุแทรกแซง” ร่วมกับหลัก “ผลโดยตรง” ใน การวินิจฉัยคำพิพากษาของศาลฎีกา ซึ่งการศึกษาดังกล่าวนอกจากจะสามารถทำความเข้าใจหลัก ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเพิ่มมากขึ้นแล้ว ยังเข้าใจถึงแนวความคิดของคำพิพากษาที่ได้ วางหลักแนวทางคำวินิจฉัยในเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลได้เป็นอย่างดี

ในส่วนของกฎหมายต่างประเทศจากการศึกษาพบว่าในส่วนของกฎหมายประเทศต่างๆ ที่ได้ศึกษามีแนวคิดที่ใกล้เคียงกับกฎหมายของประเทศไทย โดยในส่วนของทฤษฎีเงื่อนไขก็จะ พบว่าในแต่ละประเทศมีแนวคิดที่ใกล้เคียงกัน ยกตัวอย่างเช่น

ทฤษฎีเงื่อนไข (The condition theory)

ในกฎหมายของประเทศอังกฤษในเรื่องทฤษฎีเงื่อนไขก็ได้มีการนำหลัก But-for test ซึ่งเป็นหลักที่อธิบายถึงเหตุจำเป็นที่ทำให้เกิดความเสียหายในเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเหตุ และผลซึ่ง หมายถึง สิ่งที่เป็นอย่างขาดเสียมิได้ หรือในทางกฎหมายคือ เหตุที่จำเป็นในการทำให้เกิด ความเสียหาย ซึ่งในหลักดังกล่าวจะเน้นว่าหากขาดเหตุหรือการกระทำนี้ไปผลเสียก็จะไม่เกิดขึ้น แม้แต่ในเรื่องของความประมาท แต่หลักการ But-for test จะเกิดปัญหาในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ หลายๆ เหตุการณ์จนพิสูจน์ไม่ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้น เกิดจากการกระทำของผู้ใด

อย่างไรก็ดีในระบบกฎหมายประเทศอังกฤษก็ได้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยได้นำเอาหลัก Multiple causes มาปรับในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นหลายเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อการเกิดผลของการกระทำความผิดเพื่อที่จะพิจารณาว่าเหตุใดก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่า หรือเป็นเหตุร่วมกันให้เกิดความเสียหาย

นอกจากหลัก But-for และหลัก Multiple cause แล้วศาลในประเทศอังกฤษยังได้นำหลักความสามารถในการคาดหมายล่วงหน้า (Reasonable Foresee Ability) มาพิจารณาเพื่อวิเคราะห์ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลว่าการกระทำใดเป็นการกระทำที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบเนื่องจากการกระทำของตนอันเป็นเหตุที่ผู้กระทำสามารถคาดหมายล่วงหน้าได้ แต่หาได้ใช้ความระมัดระวังอย่างสมควรไม่มาพิจารณาว่าผลเสียหายเกินกว่าเหตุแห่งการกระทำหรือไม่ หรือพิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้นผู้กระทำความผิดสามารถคาดหมายได้หรือไม่โดยจะมีการพิจารณาจากวุฒิภาวะ ประสบการณ์ ความรู้ ฯลฯ ของผู้กระทำความผิดมาประกอบการวินิจฉัยด้วย

ในส่วนของทฤษฎีเงื่อนไขที่นำมาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของประเทศเยอรมนีก็ได้มีการนำหลัก Condition sine qua non (ซึ่งก็คือทฤษฎี But-for test) มาปรับใช้กับการหาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในทางข้อเท็จจริง มีแนวคิดที่ว่า หากไม่มีการกระทำของผู้กระทำและความเสียหายก็ยังคงเกิดขึ้น การกระทำของผู้กระทำก็ไม่ใช่เป็นที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้น

อย่างไรก็ดีในกฎหมายเยอรมัน แม้มีหลัก But-for ที่เหมือนกันกับในประเทศที่ใช้กฎหมายแบบ Common law แต่นักกฎหมายของเยอรมันมีความพยายามที่จะอธิบายถึงหลักที่จะพิจารณาว่าการกระทำของผู้กระทำความผิดเป็นเหตุของความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือไม่ โดยผ่านกำหนดแนวคิดในหลักของทฤษฎีการตัดออก (Elimination theory)

ทฤษฎีการตัดออก (Elimination theory) เป็นแนวคิดของ Glaser นักกฎหมายอาญาชาวออสเตรีย ได้วางหลักไว้ว่าการกระทำของผู้กระทำคนใดคนหนึ่งก่อให้เกิดผลเสียหายนั้น ถ้าปรากฏว่าเราตัดการกระทำนั้นออกจากเหตุการณ์แล้วความเสียหายที่เกิดขึ้นตามมาที่ยังคงเกิดขึ้นเช่นเดิม ถือว่าการกระทำและผลที่เกิดขึ้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิด ในทางกลับกันหากตัดการกระทำของผู้กระทำไปแล้ว ผลเสียหายนั้นก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้หรือผลที่ตามมาแตกต่างโดยสิ้นเชิง เช่นนี้ถือว่าผู้กระทำความผิดมีความเชื่อมโยงกับผลเสียหายที่เกิดขึ้นและความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้กระทำนั่นเอง นอกจากทฤษฎีการตัดออกแล้ว นักกฎหมายเยอรมันยังได้นำหลักทฤษฎีการเปรียบเทียบ (Substitution theory) เป็นทฤษฎีที่ให้นำมาเปรียบเทียบกับผลของความเสียหายว่าเมื่อตัดการกระทำผิดออกแล้วผลเป็นเช่นไร ซึ่งหากผลที่เกิดขึ้นแตกต่างกันก็แสดงว่าการกระทำของผู้กระทำเป็นเหตุที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายนั้นมาใช้ควบคู่กันอีกด้วย เพื่อที่จะทำให้

แนวความคิดในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของประเทศเยอรมนีมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ส่วนในระบบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีผลโดยตรงที่นำมาปรับใช้กับการพิจารณาวินิจฉัยคดีนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการนำหลัก Direct causation (ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลโดยตรง) มาปรับใช้เพื่อเป็นตัวตัดสินให้ผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายจะต้องมีความรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น แม้ว่าความเสียหายนั้นจะไม่มีเจตนาหรือไม่สามารถคาดหมายได้ก็ตาม แต่ถ้าผลนั้นเป็นผลที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการกระทำ ความผิดและเป็นเหตุที่ใกล้ชิดที่มาจากกระทำของผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหาย โดยจะพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นหลักว่าการกระทำของผู้กระทำความผิดเป็นผลที่ทำให้เกิดผลในความเสียหายหรือไม่นั่นเอง

ดังนั้นจากการศึกษาจึงสามารถสรุปได้ว่าในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในเรื่องของทฤษฎีเงื่อนไขจะเห็นว่าแนวทางของแต่ละประเทศได้มีการกำหนดหลักแนวคิดเรื่องของผลโดยตรงในการมาพิจารณาในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลว่าการกระทำใดผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบอันเกิดจากการกระทำของตน หรือการกระทำอันใดแม้ผู้กระทำไม่ได้กระทำลงไป แต่ผลในตอนท้ายก็ยังเกิดขึ้นอยู่ดี ซึ่งในเรื่องของความรับผิดชอบนั้นได้มีการนำหลักเดียวกันมาใช้คือแนวคิด “ผลทุกอย่างย่อมเกิดแต่เหตุ”

อย่างไรก็ดีแม้ว่าในแต่ละประเทศจะมีแนวคิดปลีกย่อยที่มีความหลากหลายตามแต่ละวัฒนธรรมและความเป็นมาของชาติของตนบ้าง แต่ในเรื่องแนวคิดหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของทฤษฎีเงื่อนไขก็มีความเหมือนกันคือจะมีการพิจารณาถึงความเป็นเหตุเป็นผลโดยตรงที่ทำให้เกิดผลกระทำในตอนท้ายในแต่ละการกระทำ

ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม (The adequate cause)

ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมหรือทฤษฎีผลธรรมตามีหลักคิดที่จะต้องพิจารณาจากตัวผู้กระทำ และลักษณะของการกระทำว่าสามารถทำให้เกิดผลเช่นนั้นได้หรือไม่ ทำให้ในทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมจะมีลักษณะของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องมีความเกี่ยวพันกันอย่างพอสมควร นั่นก็คือ เมื่อมีการพิสูจน์ได้ว่าหากไม่มีการกระทำผิดหรือการละเว้นการกระทำดังที่ถูกล่ามหา ความเสียหายก็จะไม่เกิดขึ้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการกระทำที่ถูกล่ามหาซึ่งผลเสียที่เกิดขึ้นอาจไม่ได้เกิดขึ้นจากมูลเหตุหรือการกระทำเพียงอย่างเดียว อาจเกิดขึ้นจากหลายๆ มูลเหตุหลายๆ การกระทำได้ เมื่อพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่ถูกล่ามหา แล้วผู้กระทำให้เกิดความเสียหายต้องรับผิดชอบ เนื่องจากเหตุต่างๆที่เกิดขึ้นเป็นเหตุที่ส่งผลรวมกันก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นจึงต้องถือว่าเหตุทุกเหตุที่เกิดขึ้นมีน้ำหนักเท่ากันในการ

ก่อให้เกิดความเสียหาย ทำให้ในแต่ละประเทศจึงมีการนำหลักทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาปรับใช้ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในประเทศของตน ยกตัวอย่างเช่น

ส่วนระบบกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสนั้น ในส่วนของ Causation นั้นได้มีการนิยามกำหนดหลักวิธีการในการพิจารณาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลโดยมีประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลอยู่ 3 ประเด็นคือ

ประเด็นที่หนึ่งคือ ประเด็นเรื่องหลักทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุ (Equivalence of conditions) ที่ในกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสได้มีการยอมรับในการชั่งน้ำหนักในทุกเหตุการณ์ของการกระทำในการจัดการกับความเสียหายที่แยกออกจากเหตุแห่งความชั่วร้ายแล้วแต่กรณีมาเป็นตัวกำหนดความรับผิด

ประเด็นที่สอง คือ ประเด็นเรื่องทฤษฎีเหตุแห่งความใกล้ชิดต่อผลที่พิจารณาถึงปัจจัยที่เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ประเด็นที่สาม คือ ประเด็นเรื่องทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม โดยเหตุดังกล่าวจะมีการพิจารณาถึงปัจจัยในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมที่สุดอันเป็นเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดมาเป็นตัวกำหนดความรับผิด

อย่างไรก็ดีในกฎหมายฝรั่งเศสนอกจากทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมแล้ว ยังได้มีการนำหลักทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสมในการวินิจฉัยในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล นั่นก็คือ เป็นกานำหลักทฤษฎีที่ถือว่าเมื่อมีการกระทำให้เกิดความเสียหายขึ้น ผู้กระทำจะต้องรับผิดก็แต่เฉพาะในผลที่การกระทำนั้นตามปกติย่อมเกิดขึ้นได้ ดังนั้นหากว่าการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลที่ปกติแล้วไม่ควรเกิดขึ้น ผู้กระทำให้เกิดความเสียหายไม่จำเป็นต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นมาเป็นตัวกรองอีกชั้นหนึ่งในการปรับใช้ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ในส่วนของประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่ามีการนำทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมที่มีการใช้หลัก Substantial Factor (ปัจจัยสำคัญ) ที่เป็นเหตุสำคัญมาปรับใช้ในเรื่องของการความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเพื่อหาผู้กระทำความผิดในคดีต่างๆ โดยจะพิจารณาถึงความเหมาะสมที่เกิดขึ้นว่าเหตุใดเป็นเหตุที่ได้ก่อให้เกิดผลที่จะทำให้ผู้กระทำจะต้องรับผิด

อย่างไรก็ดีการปรับใช้หลักการ Substantial Factor ก็เกิดปัญหาเพราะบางกรณีมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วยากที่จะปรับได้ว่าเหตุใดเป็นเหตุที่มีความเหมาะสมที่จะทำให้ผู้กระทำรับผิด ฝ่ายใดจะต้องรับผิดในผลที่เกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการใช้หลัก เหตุที่มีความสำคัญร่วม หรือ Sufficient combined causes มาเป็นตัวพิจารณาวินิจฉัยคดีเพราะเป็นหลักที่มีการกระทำในครั้งเดียวกันแต่ไม่สามารถแยกได้ว่าเหตุเกิดมาจากฝ่ายใดจึงต้องวินิจฉัยว่าทั้งสองฝ่ายกระทำผิด

ทำให้จากการศึกษาในแต่ละประเทศจึงสามารถสรุปในส่วนของทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม จำพบว่าในกฎหมายประเทศต่างๆ ก็ได้มีการกำหนดหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในเรื่องของการรับผิดที่จะพิจารณานอกเหนือไปผลโดยตรงในทฤษฎีเงื่อนไข ซึ่งจะมีการพิจารณาถึงความเหมาะสมในการกำหนดความรับผิดของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงคดี นอกจากนี้ยังมีการพิจารณาถึงเหตุต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นมาหลังจากการกระทำแรก ที่แนวคิดทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมจะพิจารณาว่าผู้กระทำใดสมควรที่จะต้องรับผิดหรือไม่สมควรที่จะรับผิด และหากรับผิดสมควรจะรับผิดเท่าใดนั่นเอง

ส่วนอีกประเด็นที่มีความสำคัญในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนั้นก็คือเหตุแทรกแซง (Intervening causes)

เหตุแทรกแซง หมายความว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากการกระทำของผู้กระทำเกิดความเสียหายอยู่ ซึ่งส่งผลให้เกิดความผันแปรขึ้นกับผลเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ เมื่อเหตุแทรกแซงเกิดขึ้น จะส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเปลี่ยนแปลงไปด้วย ผู้ที่ทำความเสียหายสามารถหลุดพ้นจากความรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้เพราะเหตุแทรกแซงกลายเป็นเหตุใกล้ชิดต่อผลแทนการกระทำของจำเลย อย่างไรก็ตามเหตุแทรกแซงที่จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลขาดตอนลงได้นั้นจะต้องเป็นเหตุแทรกแซงที่ไม่เกี่ยวข้องกับผู้ก่อให้เกิดความเสียหายและส่งผลถึงขนาดที่ว่าเหตุดังกล่าวทำให้เกิดความเสียหายที่เกิดขึ้นก่อนหน้าไม่มีผลที่จะทำให้เกิดความเสียหายได้เลย ซึ่งจะส่งผลให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดของความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งจากการศึกษาสามารถสรุปหลักทั่วไปของการเกิดเหตุแทรกแซงของกฎหมายในต่างประเทศพบว่าเกิดจากกรณีและตัวอย่างในการปรับใช้ต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้คือ

1. เหตุแทรกแซงที่เกิดจากการกระทำของผู้เสียหาย (Intervening act of the victim himself) ซึ่งจะมีลักษณะที่ผู้เสียหายก่อให้เกิดผลขึ้นในบั้นปลายเพราะสาเหตุภายนอกที่จะหลีกเลี่ยงอันอันตรายร้ายแรงที่ผู้กระทำจะก่อให้เกิดขึ้นในตอนแรก

2. เหตุแทรกแซงที่เกิดจากการกระทำของบุคคลที่สาม (Intervening act of a third person) ซึ่งโดยทั่วไปของเหตุแทรกแซงที่เกิดจากการกระทำของบุคคลที่สามนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยประมาท อันเป็นเหตุเกิดจากการกระทำของผู้กระทำในตอนแรก ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่คาดหมายได้

3. เหตุแทรกแซงที่เกิดจากการกระทำของผู้กระทำในตอนแรกหรือตัวผู้กระทำทำความผิด (Intervening act of defendant) ลักษณะโดยทั่วไปของการกระทำดังกล่าวจะเกิดขึ้นจากการกระทำของจำเลยที่เป็นผู้กระทำทำความผิดในครั้งแรกแล้วมีการกระทำทำความผิดที่ต่อจากการกระทำแรกโดยประมาทหรือกระทำโดยไม่เจตนา

4. เหตุแทรกแซงที่เป็นเหตุการณ์ซึ่งมิใช่การกระทำของมนุษย์หรือเหตุการณ์ธรรมชาติ (Intervening act of non-human source) จะเป็นรูปแบบของเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่ไม่ใช่ฝีมือของมนุษย์มาแทรกแซงระหว่างการกระทำในตอนแรกและผลที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ดีในกฎหมายต่างประเทศนั้นในเรื่องของเหตุแทรกแซงก็จะเป็นทั้งเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดที่จะต้องรับโทษหนักขึ้นและเหตุที่ตัดความรับผิด โดยเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดที่จะต้องรับโทษหนักขึ้นหรือต้องรับโทษก็ได้มีการกล่าวมาในข้างต้นแล้ว ส่วนเหตุที่ตัดความรับผิดนั้นในกฎหมายในกลุ่มประเทศคอมมอนลอว์ได้มีการนำหลักในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่ศาลได้พิจารณาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเพื่อความเป็นธรรมในการพิจารณาคดี เนื่องจากข้อเท็จจริงดังกล่าวมีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลขาดตอนลง (breaking the chain of causation) คือ แม้ว่าการกระทำให้เกิดความเสียหายจะถูกพิจารณาว่าเป็นความผิด แต่ผู้กระทำให้เกิดความเสียหายก็ไม่ต้องรับผิดหากเกิดเหตุการณ์หรือมีการกระทำที่ตามมาทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของผู้กระทำให้เกิดความเสียหายและผลเสียหายนั้นขาดตอนไป จึงเรียกเหตุการณ์นั้นว่า เหตุแทรกแซง (a new intervening act) ซึ่งเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นหลังเหตุการณ์ที่ผู้กระทำได้กระทำไปส่งผลให้มีการกระทำใหม่และการกระทำนั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายซึ่งทำให้การกระทำของผู้กระทำเกิดความเสียหายมากกว่าที่ควรจะเป็น ผลก็คือผู้กระทำให้เกิดความเสียหายก็ไม่จำเป็นต้องรับผิดในความเสียหายนั้น

สรุปในเรื่องของเหตุแทรกแซงพบว่าในกฎหมายต่างประเทศก็ได้มีการพิจารณาถึงการนำเหตุแทรกแซงมาพิจารณาในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลว่าเหตุใดสมควรที่จะเป็นเหตุที่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในความรับผิดของผู้กระทำความผิดในตอนแรกอันเนื่องมาจากการมีเหตุเข้ามาแทรกกลางระหว่างการกระทำในตอนต้นและผลที่เกิดขึ้น หรือพิจารณาเหตุใดสมควรที่จะทำให้ผู้กระทำก็ต้องรับผิดแม้มีเหตุเข้าแทรกกลางระหว่างการกระทำและผลนั่นเอง

ดังนั้นในเรื่องของการสรุปในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลจะพบปัญหาว่า ความสัมพันธ์อย่างไรถึงจะเป็นผลโดยตรง ผลธรรมดาเกิดขึ้นเฉพาะซึ่งเหมือนหรือต่างจากผลโดยตรงหรือไม่ และเหตุแทรกแซงลักษณะใดที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วได้มีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลได้ขาดตอนไป ดังนั้นจากการศึกษาจะพบว่าในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลผู้กระทำผิดจะต้องรับผิดในการกระทำของตนหรือไม่ทั้งในเรื่องของผลโดยตรง ผลธรรมดาและเหตุแทรกแซงล้วนเป็นเรื่องเดียวกันที่จะต้องมีการพิจารณาที่เป็นลำดับขั้นคือ เมื่อมีการกระทำของผู้กระทำความผิด การกระทำนั้นจะต้องมีการกระทำที่เข้าองค์ประกอบทางกฎหมายอาญา และมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่เป็นผลโดยตรงที่ทำให้ผลนั้นเกิด

ขึ้นมาเสียก่อน เช่น ในเรื่องของการทำร้ายผู้กระทำจะต้องมีเจตนาหรือประมาทที่ผลของการกระทำนั้นเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าวคือจะต้องเป็นผลโดยตรง ส่วนในเรื่องผลโดยตรงจะขยายให้เป็นผลธรรมดาที่จะทำให้ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นหรือไม่นั้น ก็จะต้องมาพิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลที่ตามธรรมดาย่อมเกิดขึ้นได้หรือไม่ตามหลักประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่เจตนาทำร้ายแต่ผลถึงแก่ความตายอันเกิดจากการติดเชื้อจากการรักษาโดยประมาทของแพทย์ เช่นนี้เหตุดังกล่าวเป็นเหตุที่ตามวิญญูชนปกติคนธรรมดาสามารถคาดหมายได้ผู้กระทำอาจจะติดเชื้อในกระแสโลหิตจนถึงแก่ความตายจากการรักษาที่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้กระทำ ความผิดได้ แต่หากในกรณีที่กำลังวิ่งเข้าไปทำร้ายผู้ตาย ผู้ตายจึงได้วิ่งหนีและถูกฟ้าผ่าตายขณะวิ่งหนี เช่นนี้แม้ว่าการกระทำและความตายจะเป็นผลโดยตรง แต่ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดที่เกิดขึ้นในความตายดังกล่าวเพราะการที่ผู้ตายวิ่งหนีไปแล้วถูกฟ้าผ่าจนถึงแก่ความตายนั้น วิญญูชนปกติคนธรรมดาไม่สามารถคาดหมายได้ว่าการวิ่งหนีจะทำให้ถูกฟ้าผ่าจนถึงแก่ความตาย เช่นนี้ผู้กระทำก็ไม่จำเป็นต้องรับผิดในความตาย

ส่วนในเรื่องของเหตุแทรกแซงนั้น เป็นเหตุที่เกิดขึ้นขณะหรือหลังจากการกระทำในครั้งแรกของผู้กระทำซึ่งเหตุแทรกแซงจะนำมาปรับกับข้อเท็จจริงในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลได้นั้น การกระทำในขั้นแรกจะต้องเป็นการกระทำที่จะต้องเป็นผลโดยตรงเสียก่อน จึงจะสามารถนำเหตุแทรกแซงมาปรับกับข้อเท็จจริงได้เพราะหากการกระทำในขั้นแรกไม่ใช่ผลที่ทำให้เกิดโดยตรงในตอนท้าย ผู้กระทำก็จะต้องไม่รับผิด ทำให้ไม่จำเป็นที่จะต้องนำเรื่องเหตุแทรกแซงมาพิจารณา แต่ถ้าการกระทำในขั้นแรกเป็นผลโดยตรงที่ทำให้เกิดผลในตอนท้ายแล้ว จึงค่อยมาพิจารณาว่าการที่เหตุแทรกแซงเกิดขึ้นมานั้นเป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำมีความผิดจะต้องรับโทษหนักขึ้น หรือ เป็นเหตุที่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่ทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษหนักขึ้น ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่เจตนาทำร้ายแต่ผลคือความตาย อันเกิดจากความประมาทของแพทย์ที่รักษาโดยประมาทจนทำให้คนไข้ติดเชื้อ เช่นนี้ความประมาทของแพทย์เป็นเหตุแทรกแซงที่เกิดจากบุคคลที่สามที่เข้ามาแทรกแซงระหว่างการกระทำในขั้นต้นกับผลที่เกิดขึ้นของผู้กระทำความผิดในขั้นแรก จึงเป็นเรื่องที่จะต้องมาพิจารณาว่าเหตุแทรกแซงดังกล่าวส่งผลทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นหรือไม่ซึ่งในกรณีนี้เหตุแทรกแซงดังกล่าวเป็นเหตุแทรกแซงที่วิญญูชนสามารถคาดหมายได้ว่าสามารถเกิดขึ้นได้ ดังนั้นจึงเป็นเหตุแทรกแซงที่ไม่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ผู้กระทำจึงจะต้องรับผิดในความตายของผู้กระทำแม้ว่าจะไม่เจตนาก็ตาม ส่วนเหตุแทรกแซงที่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ยกตัวอย่างในกรณีที่ ฟ้าผ่าผู้ตายในขณะที่กำลังวิ่งหนีอยู่ เช่นนี้เหตุฟ้าผ่าจึงเป็นเหตุแทรกแซงดังกล่าวที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ ที่เมื่อมาพิจารณาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลพบว่าเป็น

เหตุที่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในตอนแรก เพราะการที่เกิดฟ้าผ่าเป็นเหตุที่ไม่สามารถคาดเดาได้ทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นในตอนหลังนั่นเอง

อย่างไรก็ดีในเรื่องของผลธรรมดาที่ส่งผลทำให้ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นนั้นจะต้องเป็นผลที่เกินเจตนาของผู้กระทำ เพราะหากผู้กระทำรู้ดีอยู่แล้วว่าผลจะต้องเกิดขึ้นก็จะเป็นผลโดยตรง เช่น กรณีติดเชื้อโดยแพทย์หากผู้กระทำรู้อยู่แล้วหรือคาดได้ว่าแพทย์ในโรงพยาบาลดังกล่าวมีพฤติกรรมประมาทที่หากผู้เสียหายโดนกระทำและไปรักษาในโรงพยาบาลนี้จะต้องตายอย่างแน่นอน หรือ ไล่วิ่งโดยรู้อยู่แล้วว่าผู้ตายมีวัตถุเหนียวนำฟ้าผ่าจึงจงใจวิ่งไล่กลางทุ่งจนฟ้าผ่าผู้เสียหายจนถึงแก่ความตาย เช่นนี้ผลดังกล่าวก็จะไม่ใช่ผลธรรมดาแต่จะเป็นผลโดยตรงจากการกระทำความผิดอันเกิดจากเจตนาของผู้กระทำความผิดในตอนแรกนั่นเอง

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลมาพิจารณาความรับผิดชอบทางอาญาพบว่าในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเป็นเรื่องที่มีความสลับซับซ้อน ทำให้เกิดปัญหาในการตีความดังที่ได้กล่าวมาในบทข้างต้น รวมถึงหากพิจารณาในกฎหมายต่างประเทศก็จะมีพบว่ามีในกฎหมายประเทศต่างๆ แม้จะมีความแตกต่างกันในเชิงรูปแบบการวิเคราะห์พิจารณาในปลีกย่อยแต่ในเรื่องของหลักในการพิจารณาก็มีความคล้ายคลึงกันทั้งในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และซีวิลลอว์

ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็บทฤษฎีเงื่อนไขหรือทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม สามารถแยกแยะถ้าเป็นเรื่องทฤษฎีเงื่อนไขก็พิจารณาในเรื่องของผลของการกระทำที่เกิดขึ้นถ้าผลของการกระทำไม่เกินกว่าที่ผู้กระทำตั้งใจให้เกิดผู้กระทำก็จะต้องรับผิดชอบในผลตามความตั้งใจของตน ยกตัวอย่างเช่น นายไก่อ ไล่วิ่ง นายไข่โดยการต้องการให้นายไข่ถึงแก่ความตาย นายไข่วิ่งหนีนายไก่อจนสะดุดล้มหัวฟาดพื้นจนถึงแก่ความตาย นายไก่อก็ต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นจากความตายของนายไข่ เพราะเป็นผลที่เกิดขึ้นแม้จะดูผิดธรรมดาแต่ก็ไม่เกินความตั้งใจของนายไก่อนั่นเอง ส่วนทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมหรือผลธรรมดา จะต้องเป็นเรื่องผลที่เกิดขึ้นสามารถคาดการณ์ได้ ซึ่งสามารถนำมาใช้สำหรับเป็นเหตุเพิ่มโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 เป็นผลตามธรรมดาที่เกิดขึ้นได้ โดยเมื่อมีการทำร้ายกัน แล้วบาดเจ็บจนถึงแก่ความตายซึ่งหากบุคคลทั่วไปสามารถคาดการณ์ได้ก็จะเป็นเหตุผลที่จะมาใช้เพิ่มโทษผู้กระทำในกรณีที่ผู้กระทำไม่ได้ตั้งใจที่จะทำให้ผลนั้นก็คือความตายเกิดขึ้น เช่น นาย ก ตั้งใจที่จะทำร้ายนาย ข จนนาย ข สลบลกลางทุ่งนา ต่อมาฝนตกทำให้น้ำท่วมทุ่งนาทำให้นาย ข ถึงแก่ความตาย เช่นนี้นาย ก

ก็ต้องรับผิดชอบในความตายของนาย ข แม้ว่าจะไม่ได้ตั้งใจให้นาย ข ถึงแก่ความตายก็ตามตามหลัก ผลกรรมดาที่วิญญูชนสามารถเกิดขึ้นได้จากการทำร้ายของนาย ก

ทั้งนี้การพิจารณาการกระทำและผลนั้น ยังไม่ต้องพิจารณาเจตนาหรือประมาท เพราะฉะนั้นการทำให้ผลเกินไปกว่าที่ตั้งใจก็ต้อดูว่าเป็นผลกรรมดาที่ทำให้ต้องรับโทษหนักขึ้น ไม่ว่า ผู้กระทำเจตนาหรือประมาทหรือไม่ ซึ่งต่างจากความเข้าใจเดิมที่จะต้องดูเรื่องผลที่เกินเจตนา แต่จากการศึกษาพบว่าในเรื่องของการกระทำและผลนั้นยังไม่ต้องพิจารณาถึงเจตนาหรือประมาท เช่น การทำร้าย หรือยิงเขาบาดเจ็บ แล้วต่อมาผู้เสียหายเป็นบาดทะยักถึงแก่ความตายก็ดี หรือทำร้าย ผู้ตายจนตกน้ำแล้วผู้ตายจมน้ำตายก็ดี ก็เป็นผลกรรมดาที่ย่อมเกิดจากกระทำนั้น

อย่างไรก็ดีถ้ามีการทำร้ายแล้วผู้เสียหายถูกฟ้าผ่า ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ใช่ผลกรรมดา เพราะ แม้ว่าผู้กระทำจะกระทำโดยเจตนาหรือประมาทก็แล้วแต่ก็ไม่ควรจะต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะอันเกิด จากผลที่ผิดกรรมดาแบบนี้

ทำให้จากการศึกษาจึงพบว่าเมื่อพิจารณาถึงหลักของทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมกับทฤษฎี เงื่อนไขแล้วพบว่าทั้งสองทฤษฎีก็ไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก เพราะแม้ทฤษฎีเงื่อนไขอาจจะมี ข้อบกพร่องที่มีผลทำให้บุคคลต้องรับผิดชอบโดยที่ไม่มีขีดจำกัด แต่ข้อบกพร่องนั้นก็ถูกจำกัดโดยเหตุ แทรกแซงตามที่ได้อธิบายมาในข้างต้น เพราะฉะนั้นเหตุแทรกแซงสามารถที่จะจำกัดบทบาทของ ทฤษฎีเงื่อนไขได้ก็เพราะเหตุแทรกแซงนั้นโดยหลักจะต้องเป็นสิ่งที่คาดหมายได้ ยกตัวอย่าง เช่น นายเอใช้ปืนยิงนายบีได้รับบาดเจ็บ แล้วต่อมานายบีติดเชื้อโรคแทรกก็ดีหรือว่าปอดบวม ก็ดี ถ้า วิญญูชนคาดหมายได้ว่าเหตุแทรกแซงนั้นย่อมเกิดขึ้นได้จากการกระทำในครั้งแรก ก็ไม่ต้องระหว่าง ความสัมพันธ์และผล อย่างนี้เป็นสิ่งที่คาดหมายได้ก็ถือว่าเมื่อคาดหมายได้ก็อาจเพิ่มโทษในฐานะที่เป็น ผลกรรมดาได้เหมือนกัน แต่ถ้าผู้กระทำมีเจตนาแล้ว ในแง่ทฤษฎีเงื่อนไข การพิจารณาผลจึงเคร่งครัด ขึ้น เช่น เอาปืนไลยิงเขาไป แล้วผู้เสียหายเสียงภัยโดดน้ำตายไปเอง หรือว่าไปโดดจากรถ ถ้าผู้กระทำ มีเจตนาฆ่าก็จะต้องรับผิดชอบนี้ด้วย เพราะถ้าผู้กระทำมีเจตนาฆ่าแล้ว ผลแห่งความตายไม่ได้เกิดขึ้น แล้วทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นจากที่ตนตั้งใจไว้ ส่วนในเรื่องของประมาทถือว่าไม่ได้ตั้งใจให้ เกิดผล หรือการที่เขาไม่เจตนาฆ่าเนี่ยเค้าไม่ตั้งใจให้เกิดผล ตรงนี้จะต้องใช้หลักผลกรรมดาเพื่อความ เป็นธรรมแก่เขา

ดังนั้นจึงพบว่าทฤษฎีเงื่อนไขกับทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมหรือผลกรรมดา ก็มีความ คล้ายคลึงกันเพราะทฤษฎีเงื่อนไขถูกจำกัดโดยเหตุแทรกแซง ซึ่งเหตุแทรกแซงก็ต้องเป็นเรื่องที่ วิญญูชนสามารถคาดหมายได้ ซึ่งก็เป็นผลกรรมดาอย่างหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามถ้าผู้กระทำมีความตั้งใจ ให้เกิดผลขึ้น ตรงนี้จะต้องนำเอาทฤษฎีเงื่อนไขมาใช้อย่างเคร่งครัด คือแม้ผลจะผิดกรรมดาไปหรือผล จะเกินความคาดหมายไปมาก ก็ถือว่าอยู่ในส่วนของทฤษฎีเงื่อนไข เพราะไม่ใช่ในกรณีที่ทำให้ผู้กระทำ

ต้องรับโทษหนักขึ้นจึงไม่สามารถนำหลักผลธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 มาปรับใช้ได้

ดังนั้นจากการศึกษาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในเรื่อง ทฤษฎีเงื่อนไข ผลโดยตรง เหตุแทรกแซงและผลธรรมดาจะพบว่า ไม่ว่าความสัมพันธ์ในแง่ของทฤษฎีเงื่อนไขก็ดี ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม ผลธรรมดาก็ดีที่สุดในที่สุด ผลก็ขึ้นอยู่กับที่ความสมเหตุสมผลหรือการคาดหมายได้ของเรื่องราวเหตุต่างๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดผลอย่างไรบ้าง ซึ่งผลท้ายที่สุดของการศึกษาก็จะพบว่าเหตุต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาหลังจากการกระทำของผู้กระทำในครั้งแรกนั้นก็คือเหตุแทรกแซง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดผลทั้งสิ้น 3 ประการคือ เหตุที่เป็นการร่วมให้เกิดการกระทำ ความผิด เหตุเร่งให้ผลของการกระทำ ความผิดเกิดเร็วขึ้น และเหตุที่ตัดความสัมพันธ์ให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิด

โดยเหตุที่เป็นการร่วมให้เกิดการกระทำ ความผิดนั้นเป็นเหตุที่เป็นสาระสำคัญในการให้เกิดการกระทำ ความผิดซึ่งผู้กระทำจะไม่สามารถอ้างเพื่อไม่ให้ตนต้องรับผิดได้ ส่วนเหตุเร่งให้ผลของการกระทำ ความผิดเกิดเร็วขึ้นเป็นเหตุที่อธิบายถึงการกระทำที่ส่งผลให้ผู้กระทำจะต้องมีความรับผิด เพราะการกระทำของตนได้ส่งผลให้ความเสียหายเกิดขึ้นมากกว่าเดิม ซึ่งเหตุที่ได้กล่าวมาทั้งสองนั้นจะต้องอยู่ภายใต้หลักทฤษฎีเงื่อนไขคือจะต้องเป็นการกระทำที่เป็นผลโดยตรงที่ทำให้ผลดังกล่าวเกิดขึ้น และจะต้องเป็นเหตุที่เหมาะสมคือเป็นเหตุที่มีความสมเหตุสมผลที่ทำให้เกิดผลของการกระทำ ความผิดได้ ในส่วนของเหตุที่ตัดความสัมพันธ์ที่ทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิด จะต้องเป็นเหตุที่เกิดขึ้นแล้วไม่มีความสมเหตุสมผลในตัวของเหตุอันจะเป็นการทำให้ผู้กระทำจะต้องมีความรับผิดหรืออาจจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นเหตุที่เกิดขึ้นโดยไม่อาจที่จะคาดหมายได้นั่นเอง

สรุปในเรื่องของการศึกษาการกระทำและผลในกฎหมายอาญาจะเห็นว่าทฤษฎีเงื่อนไขกับทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมหรือผลธรรมดา มีหลักในการปรับใช้ที่แตกต่างกันเพียงบางส่วนเท่านั้นและโดยส่วนใหญ่จะมีการปรับใช้ที่เหมือนกันนั่นก็คือจะต้องเป็นเรื่องที่ผลไม่ว่าจะเป็นตามทฤษฎีเงื่อนไขหรือผลธรรมดาตามทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมจะต้องเป็นสิ่งที่คาดหมายได้ อย่างไรก็ตามในส่วนของความต่างของทั้งสองทฤษฎีไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีเงื่อนไขหรือทฤษฎีผลธรรมดาก็ตาม โดยในเรื่องของทฤษฎีเงื่อนไขเมื่อเกิดเหตุแทรกแซงที่คาดหมายได้ผู้กระทำก็ต้องรับผิดในผลนั้น แต่ก็มีบางกรณีที่มีความแตกต่างนั่นก็คือ แม้ผลที่เกิดขึ้นจะผิดปกติหรือผลที่ผิดธรรมดาแต่เมื่อเป็นเหตุตามหลักทฤษฎีเงื่อนไขผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ในกรณีที่ผู้ตายถึงแก่ความตายเพราะผู้กระทำมีเจตนาฆ่าอยู่แล้ว เช่นไล่ยิงต้องการจะให้ผู้ตายถึงแก่ความตายอยู่ แต่กลับมีเหตุแทรกแซงเข้ามาแทรกทำให้เกิดความตายขึ้นนั่นก็คือระหว่างวิงหนีถูกงูพิษกัดตายเช่นนี้ผู้กระทำก็ต้องรับผิดในความตายของผู้ตายแม้ว่าผลดังกล่าวจะผิดธรรมดาก็ตาม เพราะผลที่เกิดขึ้นนั้นไม่เกินเจตนาของผู้กระทำ ความผิด อย่างไรก็ตามก็ตีหากผู้กระทำ

ความผิดมีเจตนาแต่ต้องการทำร้ายแต่ผลที่เกิดขึ้นผู้เสียหายถูกงัดจนถึงแก่ความตาย เช่นนี้ใช้หลักทฤษฎีเงื่อนไขให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบในความตายของผู้ตายไม่ได้เพราะผลของงัดไม่ใช่ผลธรรมดา

แต่ในทางกลับกัน กรณีที่ผู้กระทำมีเจตนาฆ่าผู้ตาย ผู้ตายวิ่งหนีไปแล้วโดนฟ้าผ่าตาย โดยหลักแล้วทฤษฎีเงื่อนไขผู้กระทำความผิดจะต้องรับผิดชอบในความตาย แต่อย่างไรก็ตามในเหตุที่ฟ้าผ่าเกิดขึ้นนั้นเป็นเหตุแทรกแซงที่คาดหมายไม่ได้จึงเป็นเหตุตัดที่ทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบ

ดังนั้นจาก การศึกษาค้นคว้าในการเขียนวิทยานิพนธ์ในฉบับนี้ ช่วยที่จะทำให้เกิดความชัดเจนในการจัดระบบและการทำความเข้าใจในระบบความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของประเทศไทยเปรียบเทียบกับคำวินิจฉัยและแนวทางทฤษฎีของต่างประเทศ รวมถึงเป็นการกำหนดแนวทางในการวางหลักทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลให้เป็นแนวทางเดียวกันในระบบกฎหมายไทยและสอดคล้องกับแนวทางทฤษฎีของต่างประเทศอันจะเป็นการพัฒนา ระบบกฎหมายไทยให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ผู้เขียนจึงได้ทำการนำเสนอหลักกฎหมายมาใช้ในการวินิจฉัยหลักผลโดยตรง ผลธรรมดา และเหตุแทรกแซง ตามที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเพื่อเป็นการพัฒนาระบบทางกฎหมายไทยต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทยจำกัด), 2551.

_____. รวบรวมหมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกา : กฎหมายอาญา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2533.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ และ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. คำถามและแนวคำตอบกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552.

ไกรฤกษ์ เกษมสันต์ . คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิด มาตรา 288 ถึงมาตรา 366 . กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา , 2550.

คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2531.

_____. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2551.

_____. ประมวลกฎหมายอาญาหลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ. พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชนจำกัด , 2551.

จิตติ ดิงศภัทย์. กฎหมายอาญา ภาค ๑. พิมพ์ครั้งที่ 11 นนทบุรี : บริษัท ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง จำกัด, 2555.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. หลักกฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 14 แก้ไขเพิ่มเติม กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559.

_____. ประมวลกฎหมายอาญาฉบับอ้างอิง. พิมพ์ครั้งที่ 35 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559.

_____. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 16 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.

- .....หลักกฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
วิญญูชน, 2559.
- .....มุมมองใหม่ในกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
วิญญูชน, 2556.
- .....กฎหมายเบื้องต้นทางธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 15 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.
- บุญเพราะ แสงเทียน . กฎหมายอาญา 1 (ภาคทบทวนคดีทั่วไป) แนวประยุกต์. พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพมหานคร : บริษัทวิทย์พัฒน์ จำกัด , 2547.
- บัญชา พัวศรีพันธุ์ . กฎหมายอาญา (ฉบับตัวท่อย่อ) . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พลสยาม ,
2548.
- บัลลังก์ จิระบุญศรี, เอกสารประกอบคำบรรยายในหัวข้อ Criminal Law. กรุงเทพมหานคร :
โครงการอบรมส่งเสริมความรู้ด้านภาษาและกฎหมายต่างประเทศ สำนักอบรมศึกษา
กฎหมายเนติบัณฑิตยสภา, 2558
- ประกาศน์ อวยชัย . ประมวลกฎหมายอาญาเล่มที่ 2 มาตรา 59 ถึงมาตรา 106. กรุงเทพมหานคร :
สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ , 2545.
- พัฒน์ เนียมกฤษ . คำอธิบายเรียงมาตราประมวลกฎหมายอาญา . พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์นิติบรรณการ , 2548.
- สมพร พรหมพิตร . กฎหมายอาญาฉบับชาวบ้าน (เล่ม 1) . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม
, 2547.
- สมศักดิ์ เอี่ยมพลับใหญ่ . เกร็ดกฎหมายอาญา มาตรา 1 – 208 . พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์บัณฑิตอักษร , 2554.
- .....เหตุบรรเทาโทษ เหตุยกเว้นความรับผิด เหตุยกเว้นโทษ เหตุลดหย่อน
ความรับผิด และการรอกการลงโทษ (ตามประมวลกฎหมายอาญาแก้ไขใหม่ปี 2545).
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บัณฑิตอักษร , 2546.
- สนธิ สนั่นศิลป์ . คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา แยกองค์ประกอบครบทุกมาตรา . พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุตรไพศาล , 2552.

สถิตย์ ไพเราะ . คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 209 – มาตรา 287 และมาตรา 367 – 398 . พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา , 2554.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. หลักกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2551.

สุจิต ปัญญาพฤกษ์. หลักอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ต้นไผ่ , 2553.

สุวัฒน์ ศรีพงษ์สุวรรณ. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ , 2554.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. ปัญหาพิเศษในกฎหมายอาญา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2547.

_____ . ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับหัวเรื่องเรียงมาตราแก้ไขเพิ่มเติมล่าสุด ตาม พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายประมวลอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2551. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2555.

สุรสิทธิ์ แสงวีโรจนพัฒน์. วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาด้วยหลักกฎหมายอาญาเยอรมัน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เจริญรัฐการพิมพ์, 2558.

หยุด แสงอุทัย . กฎหมายอาญาภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 21 กรุงเทพมหานคร : บริษัทฐานการพิมพ์ จำกัด , 2556.

_____ . กฎหมายอาญาภาค 2 – 3 . พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2538.

_____ . คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 . พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2548.

_____ . ประมวลกฎหมายอาญาศึกษาทางคำพิพากษาศาลฎีกา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เฟื่องอักษร , 2511.

บทความวารสาร

โกเมน ภัทรภิรมย์. “ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลแห่งการกระทำ”. บทบัญญัติ. เล่มที่ 30. ตอน 1 (2516) : 104.

คณิต ณ นคร. “ปัญหาการกระทำและผล.” วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 , (2524) : 116.

จิตติ ดิงศภัทย์ และเกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. “สนทนาหลักและปัญหาในกฎหมายอาญาภาคทั่วไป.” วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 , (2529) : 1-24.

ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. “ความรับผิดชอบทางอาญาโดยบังเอิญ.” วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 23 ฉบับที่ 1 , (2536) : 130-139.

_____ . “หมายเหตุเกี่ยวกับทฤษฎีเงื่อนไข.” รวมบทความในทางวิชาการ เนื่องในโอกาสครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ , (2536) : 17-26.

บัลลังก์ จิระบุญศรี. “เอกสารประกอบคำบรรยายในหัวข้อ Criminal Law” โครงการอบรมส่งเสริมความรู้ด้านภาษาและกฎหมายต่างประเทศ สำนักอบรมศึกษากฎหมายเนติบัณฑิตยสภา, (2558) : 18.

สายหยุด แสงอุทัย. “ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในคดีอาญา.” บทบัญญัติ เล่มที่ 11 ตอน 5 (2482) : 883-884.

สุทธิอรณฤมณตร์, พระ. “ผลใกล้หรือไกลกับเหตุ.” วารสารกฎหมาย ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (2521) : 28.

วิทยานิพนธ์

จรุงจิต บุญเขย . “มาตรฐานการพิสูจน์ในคดีอาญา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

ชัยภัทร นิตามณีวงศ์. “ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายละเมิด.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

นรินทร์ ไทรพิก . “การรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากการเพิ่มโทษกับเหตุฉกรรจ์ในคดีอาญา,” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2529.

บุญหยุด พันธุ์เพ็ง . “การลงโทษผู้กระทำผิดทางอาญา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2502.

พูลลาภ กันทา. “ผลธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 : ศึกษาแนวความคิดและคำวินิจฉัยของศาลในประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

ศุทธิณี อยู่สวัสดิ์. “กฎหมายอาญากับความมั่งงาย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.

สมบัติ ดาวแจ้ . “ข้อสันนิษฐานความรับผิดในกฎหมายอาญา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, “ผลของการกระทำในกฎหมายอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีผลที่เป็นการก่ออันตราย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.

สุรเศรษฐ์ หน้างาน . “นิติวิธีกับการวินิจฉัยความผิดอาญาของไทย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต , 2549.

สุเมธ กำพลรัตน์. “การพิสูจน์เจตนาในทางอาญา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2527.

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

คดี Époux X v. Mutuelle d'assurance du corp sanitaire français
JCP2000II10438seehttp://www.utexas.edu/law/academics/centers/transnational/work_new/french/case.php?id=1213

คดี Fonds de garantie automobile v. Hazevis JCP 1971. 2. 16733
http://www.utexas.edu/law/academics/centers/transnational/work_new/french/case.php?id=1214

คดี People v. Stamp 2 Cal. App. 3d 203 (1969)
[http:// law.justia.com/cases/california/court-of-appeal/3d/2/203.html](http://law.justia.com/cases/california/court-of-appeal/3d/2/203.html).

คดี Rex v. Beech (1912) 7 Cr App. R. 197 see <http://www.rjerrard.co.uk/law/articles/assault2.htm>.

คดี Sindell v Abbott labs, 26 Cal. 3d 588, 607 P.2d 924, 163 Cal. Rptr. 132 (1980) (Mosk, J.) (4-3 decision), cert. denied, 101 S. Ct. 286 (1980) see Richard P. Murray, Sindell v. Abbott Laboratories: A Market Share Approach to DES Causation, 69 Cal. L. Rev. 1179 (1981). Available at: <http://scholarship.law.berkeley.edu/californialawreview/vol69/iss4/12>

คดี Topp v London Country Bus [1993] 1 WLR 976 Court of Appeal. <http://www.e-lawresources.co.uk/Topp-v-London-Country-Bus.php>.

แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล < <http://en.wikipedia.org/wiki/Causality>>

ศาสตรา โต้อ่อน “E-magazine : for-rsu-law : เฟื่องลอร์วังสิต : ทฤษฎีความรับผิดชอบในทางภาวะวิสัย, 2552.” http://forrsulaw.blogspot.com/2009/08/blog-post_06.html

BOOKS

Catherine Elliott. French Criminal Law. First published. (Portland: Willan Publishing , 2001.)

George P. Fletcher. Rethinking Criminal Law. Boston : Little, Brown and Company Press, 1978.

Hart and Honore, Causation in the Law 2nd edn (1985).

Janet Loveless. Complete Criminal Law : Text, Case, and Materials, Third Edition (New York : Oxford University Press, 2012.)

John Anderson. Criminal Law Guidebook : Third Edition (Melbourne : Oxford University Press, 2011.)

Kadish and Paulsen, “Criminal Law”, Little, Brown and Co., 1975

Markesinis, B.S. A comparative introduction to the German law of torts,

Wayne R. LaFave. Criminal Law. Fourth Edition. MN : West Group Press, 2003.

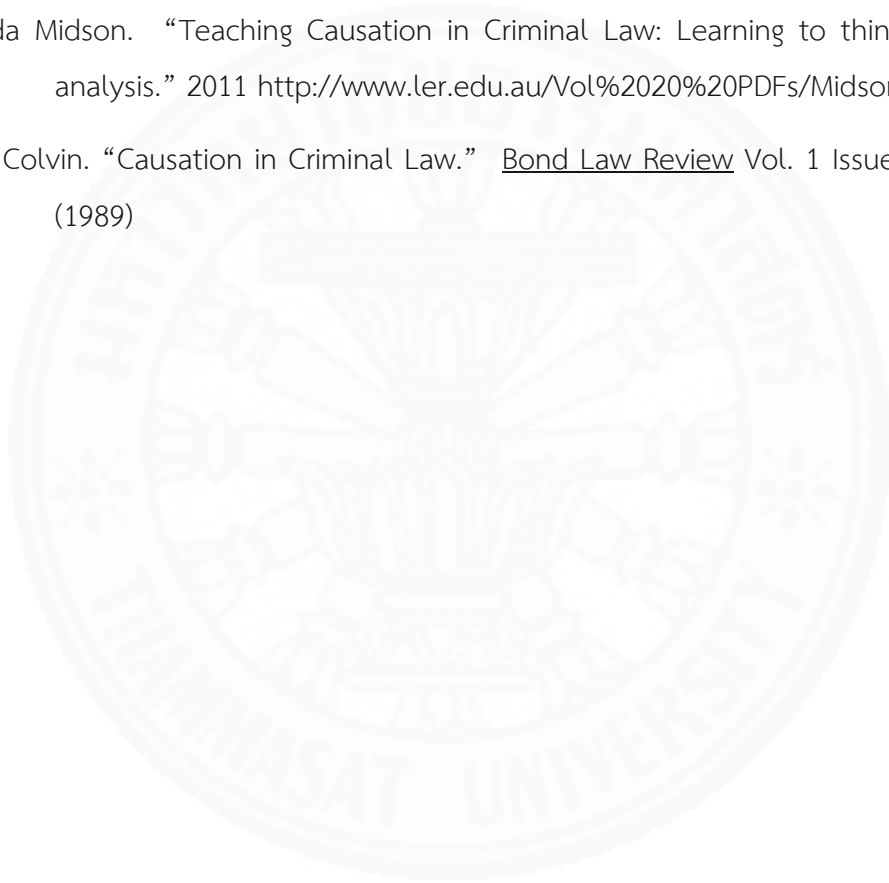
ARTICLE

Alan Norrie. "A Critique of Criminal Causation." Modern Law Review 54 (September 1991) : 5

Arthur Leavens. "A Causation Approach to Criminal Omission." 79 Cal. L. Rev 547 (1988).

Breda Midson. "Teaching Causation in Criminal Law: Learning to think like policy analysis." 2011 <http://www.ler.edu.au/Vol%2020%20PDFs/Midson.pdf>

Eric Colvin. "Causation in Criminal Law." Bond Law Review Vol. 1 Issue 2 Articles 7 (1989)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายพลสิทธิ์ จิระสันติมโน
วันเดือนปีเกิด	24 พฤษภาคม 2527
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2549 : ศิลปศาสตรบัณฑิต (สังคมวิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2550 : ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2552 : บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การตลาด) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2555 : นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ตำแหน่ง	เลขานุการตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
ประสบการณ์ทำงาน	2556 – ปัจจุบัน : เลขานุการตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ 2554 – 2555 : เจ้าหน้าที่การตลาด บริษัท ซีพีออลล์ จำกัด (มหาชน) 2552 – 2553 : เจ้าหน้าที่การตลาดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ธนาคารเกียรตินาคิน จำกัด 2549 – 2552 : เจ้าหน้าที่วิเคราะห์กลยุทธ์ธุรกิจ บริษัทเคาน์เตอร์เซอร์วิส จำกัด